

SON SÜVARİ

Ferîd el-Ensârî

ROMAN

اخر الفريسيان

SON SÜVARİ

Bediüzzaman Said Nursî'nin Mücadelesi

Ferîd el-Ensârî

Tercüme:

Dr. Ali Ünsal - Yusuf Demirtaş

SON SÜVARİ

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2013

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş. 'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Seyit N. ERKAL - Yücel BOZCU

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Epub

Ahmet KAHRAMANOĞLU

Dijital ISBN

978-605-4038-97-8

Yayın Numarası

160

Basım Yılı

Şubat 2013

Şahdamar Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1

34696 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78

www.sahdamaryayinlari.com

İthaf

Bu evrak-ı perişanı:

“Kırık Mızrap”la ruhunun ilhamlarını seslendirirken, “Kırık Testi”yle gönülleri sulayan..

Dertlerini, elemelerini “Yakaran Gönüller”le dile getirip bir senfoni teşkil eden..

Ömrünü, “Zümrüt Tepeler”de “sır” incileri aramakla geçiren..

Halvetinde-celvetinde, türlü türlü gurbet ve iç içe ığtirablarla hayatını idame eden zâta...

“Sırr”ın hakikî varisi muhterem **Fethullah Gülen Hocaefendi**’ye ithaf ediyorum...

Teşekkür

Şunu belirtmeliyim ki; bu romanın esasını teşkil eden malumatın birinci dereceden kaynağı, Risale-i Nur mütercimi **İhsan Kasım Sâlihî**'nin, Bediüzzaman'ın hayatını ele alan güzel kitabıdır. Bununla beraber bazı bilgiler için asıl kaynağa yani Risale-i Nur Külliyyatı'na, hususiyle, külliyyatın bir parçası olan, Üstad'ın "**Tarihçe-i Hayat**"ına başvurdum. Osmanlı Devlet-i Aliyyesinin çöküş dönemiyle ilgili bazı tarihî bilgileri ise kıymetli üstad –merhum– **Orhan Muhammed Ali (Beyatlı)**'nın Bediüzzaman'ı anlattığı "**Racülü'l-Kader fî Hayati Ümme**" (Bir Milletın Hayatındaki Kilit Adam) kitabından tekid ettim.

Üslup olarak; tarihî hâdiseleri sıralarken realist, onların ardındaki hakikatleri arz ederken de hayal gücünü arkasına alan sürrealist bir tarz kullanmayı tercih ettim. Çünkü bu sonuncusunun; hayallere, filmlere konu olabilecek dâsitânî bir hayat yaşamış Bediüzzaman gibi bir şahsın sergüzeştini anlatmak için en uygun üslup olduğu kanaatindeyim.

Türkiye tarihi ve İstanbul'un coğrafi özellikleriyle ilgili mevzularda ve Üstad Bediüzzaman'ın, köyü "Nurs"tan, sürgüne gönderildiği veya mahpus olarak kaldığı yerlere kadar hayatını geçirdiği il, ilçe ve köylerle ilgili harita, resim, bilgi ve belgelere ulaşmamı sağlayan iki değerli insan **Nevzat Savaş** ve **Eşref Önen**'e teşekkürü bir borç bilirim.

Aynı şekilde, "Gürpınar" yazlığından, "Çamlıca"daki "Akademi"ye kadar yıllarca beni İstanbul'un en güzel yerlerinde misafir eden vefalı bütün dostlara da gönülden müteşekkirim. Minarelerinden kubbelerine, ormanlarından denizine, Haliç'ine kadar şehrin en baş döndürücü güzelliklerine nâzır bu ilham verici mekânlarda kalmamın, bu romanın cümlelerini dokuyan vâridâtın gelmesinde tesiri büyüktür.

Bir baba şefkatiyle bana bağrını açan, Bediüzzaman'ın iki kıymetli talebesi:

Büyük öğretmen –merhum– **Mustafa Sungur** ve müşfik üstad **Mehmet Fırıncı** ağabeylerin gösterdikleri yakın alâkayı da unutamam. **Mustafa Özcan Bey**’in özel ilgisi, cömert misafirperverliği de unutamayacağım bir başka husus.

Bütün hepsine en içten şükranlarımı sunar, Cenab-ı Aliyy-i Kadîr’in hepsini en güzel şekilde mükâfatlandırmasını niyaz ederim.

Ferîd el-Ensârî/İSTANBUL

18 Recep 1427 / 12 Ağustos 2006

Nur’a Giriş

“Said tam toprak gibi mahviyet, terk-i enaniyet ve tevazu-u mutlakta bulunmak şarttır; tâ ki Risale-i Nur’u bulandırmasın, tesirini kırmasın.”

(Bediüzzaman Said Nursî, Kastamonu Lâhikası)

BİRİNCİ BÖLÜM

Gölgeler Şehre Hücum Ediyor...!

Bu gece İstanbul ansızın karanlıklar içinde kalacak!
Zulmetin içinden gelen hayaletler her yana yayılarak caddeleri, sokakları dolduracaklar...

Devlet dairelerini, okulları, hastaneleri basacak; medreseleri, camileri harap edecekler!

Her şey korkunç bir fırtınanın darbeleriyle yıkılacak!

Ve zulmet bütün şehre hâkim olacak, insanlar bir damla ışığa hasret kalacaklar..!

Gecenin karanlıklarında baykuşlar gibi ortalığı inleyen, çığlıkları her yanda yankılanan, kötü şeyler olacağının habercisi korkunç hayaletler..!

Korku, kapalı kapılar ardında gizlenen kalblere soluklarını hissettirecek!

Ve kimse en küçük bir ışık yakmaya cesaret edemeyecek!

Artık baykuşların ve hayaletlerinkinden başka ses-sadâ olmayacak..!

Bütün minareler susmuş, bütün ışıklar sönmüştü.. günbatımından önce caddeleri dolduran kalabalıklardan eser yoktu, ortalık alabildiğine ıssızdı...

Yalnızca bir kişi, o gece şehir şehir dolaşıyor, ezilmiş, hor-hakir görülmüşlere güneşler dağıtıyordu...

Zayıf kalblere ruh üflüyor, onları yeni bir dirilişe hazırlıyordu.. bu ürküten karanlıklar içinde gözleri açılır ümidiyle...

Şehir şehir, köy köy dolaşıyordu.. sanki şimşeklerin ya da “Burak”ın sırtına binmiş gibi bir hâli vardı.. nereden geçse, hangi eve uğrasa, arkasında “nur”dan bir iz bırakıyordu...

Farklı bir şahsiyete sahipti, alışılmadık bir hâli vardı.. evet, şeklen ve sureten o bir insandı ama hakikatte belki bir hayal belki de ruhtu, bilemiyorum!.. Gözlerden irak olmak için kamet-i bâlâsıyla ağaçlar arasında saklanıyordu ancak saçtığı ışık her yere ulaşıyordu...

Derler ki... Ormanlık arazilerde, ıssız yerlerde uzun zaman tek başına kalır, ancak mecnunların, meczupların tahammül edebileceği bir uzlet hayatı yaşarmış.. yanında tek bir insan olmadan, gece-gündüz tabiatın bağrında yabani hayvanlarla baş başa kalır, kuşlarla, ağaçlarla arkadaşlık edermiş.. kuşların diliyle konuşur, rüzgârın bestelerini mırıldanırmış.. bu yalnızlıklarında kalbinin ilhamlarına kulak verir, onları kağıda dökermiş, kendisine “hüsn-ü hattım yok, yarım ümmîyim, bir sayfayı çok noksan yazımla ancak bir saatte yazabilirim” dedirten hattıyla...

Kimileri, Türkiye’nin Doğu illerinden “Bitlis”in “Nurs” köyünden olduğunu söyler.. kimileri de ölümün bağrından kopup gelmiş der: Bir gece rüyasında “Ararat (Ağrı)” dağı infilâk etmiş, o da o esnada altındaymış. Dağın dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağılmış.. işte o gece o hengâmeden çıkmış gelmiş.. insanlığa söyleyecekleri varmış.. onları hayatın içine zerk edecek, sonra geldiği yere geri dönecekmiş...

Buğday renkli simasında fark edilen sertliğin ardında hangi sır saklıdır acaba?.. ve çakmak çakmak gözlerinin bize anlatmak istediği nedir?

Karanlıkları delen keskin bir bakışı var.. sanki yükseklerde süzülen bir kartal..
ya da hicapları yırtan, karanlığın ifritlerini zir ü zeber eden parlak bir yıldız!..

Dillere destan bir hayat yaşadı ama kendine ait bir evi bile olmadı.. uzun bir
ömür sürdü ama yanında bir hayat arkadaşı dahi olmadı.. derken ecel geldi çattı
ama bilinen bir kabri bile olmadı...

Kimdi bu adam?..

50 yıl...

50 yıl boyunca korkunç bir fırtına her yanda hüküm sürmüştü..

Ormanlardan vahşi hayvanların sesleri geliyordu..

Sokakların arasında koşuştururken bu fırtına, ayakları kıvılcımlar çıkarıyor, her yanı ateşe veriyordu..

Dağların zirvelerinde gök gürültüsü eksik olmuyordu..

İnsanlara gelince... Kimi ölmüş, kimi yaralı, kimi ise nereye gideceğini, hangi deliğe saklanacağını bilmez hâlde bu korkunç fırtınanın önünde sürükleniyordu...

İstanbul caddeleri karanlıktı.. yarım asırdır bu güzel şehrin yüzünde ürküten bir mahcubiyetin izleri vardı.. boynu bükük, sırtı kamburlaşmıştı.. zira kimi asılarak, kimi de kurşunların hedefi olarak hayatlarına son verilmiş din adamlarının cenazelerini yüklenmişti.. kefenleri, hatta bir kabirleri bile olmayan din adamlarının...

Hem kim bu zifiri karanlıkta yürümeyi başarabilirdi ki? Üstelik zulmetin silahlarından çıkan kurşunlar başının üzerinden geçip dururken...

Kim?

Sadece o...

Tek başına, ölümün sırtına atlamış, fırtınanın dizginlerini tutmuş ilerliyordu.. bu uğursuz zaman diliminde hakları gasp edilmişlerin; kapalı kapılar ardına saklanmış, hüznle oturup kalkan, bekleyişin acısıyla yutkunup duran ezilmişlerin arasında dolaşacak, herkese küçük birer kandil dağıtacak, son bir ümidin şerbetini sunacaktı...

Divan-ı Harb-i Örfî faaliyetleydi.. demir pençeleri, zayıfların kanlarıyla kirliydi.. “Rabbim ALLAH” demeye yeltenen herkesin sesini kesecek darağaçları da hazırken kim konuşmaya cesaret edebilirdi ki?..

Ama o, korkudan tir tir titreyen kalabalıkların arasından tek başına çıkıyordu.. kınından sıyrılmış bir kılıç gibi.. bir küheylanınki gibi güçlü nefesiyle.. gözleri kamaştıran bir ışık sunuyordu insanlığa...

Kimdi bu adam? Ölüm korkusu taşıyor muydu? Kevnî bir dokunulmazlığı mı vardı?..

Onu, o korkunç gecenin sabahında görmeliydiniz.. karanlığın hayaletlerinin gözetiminde şekil verilmiş askerî bir despotizmanın hüküm sürdüğü, kanun namına kanunsuzluğun yürürlükte olduğu zamanlarda.. ölümle oynarken görmeliydiniz onu.. “İttihad ve Terakki Cemiyeti”ne kafa tutarken.. Osmanlı Devleti’nin son demlerinde iktidarı eline geçirmiş, Sultan’ın yetkilerini elinden alıp onu âdeta “müsemmâsı olmayan bir isim” hâline getirmiş cemiyete...

O kapkaranlık zamanda, o zifiri şartlarda Bediüzzaman ölümün kaftanına girdi ve tamamen “fenâ”ya erdi.. sonra.. dipdiri çıktı oradan.. “ba’s-ü ba’de’l-mevt”e mazhar olmuşçasına...

S anık sandalyesinde oturuyordu.. mahkeme binasının bahçesindeki darağaçlarında cansız bedenleri sallanan on beş hocaya baktı bir, bir de hâkim kürsüsüne kurulmuş mahkeme heyetine.. sert ve gayet açık bir şekilde konuştu:

– “Ben de şeriat isterim!”

O esnada onun diliyle konuşan kimdi.. hançeresinden çıkan ses kime aitti?..

Korku ve hayret herkesin başını önüne düşürmüştü...

– “Ben de şeriat isterim!”

Mahkemeye meydan okuyordu.. bu ölüm demekti.. bu şartlarda o kelimeyi telaffuz etmeye kim cür’et gösterebilirdi?.

– “Ben de şeriat isterim!”

Bunu, kılıçlar başının üstünde dönerken söylüyordu.. bu delilik değildi de neydi?.

Onun bu açık ve net tavrı, mahkeme heyetini de şaşkına çevirmişti.. nasıl oluyordu da bu adam suçlandığı şeyi iftiharla itiraf ediyordu?.

Şu hâlde müdafii ne diyecekti?.

Kimsenin bir şey demesine fırsat vermeden tekrar konuşmaya başladı.. ağzından çıkan her kelime, suratlara tokat, dağ başlarına inen yıldırımlar gibiydi:

– “Evet, ben de şeriat isterim! Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat, sebab-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Evet isterim, fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil.”

“Ben talebeyim. Onun için her şeyi mizan-ı şeriatla muvazene ediyorum. Ben milliyetimizi, yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeyi de İslâmiyet nokta-i nazarından muhâkeme ediyorum.”

“Ben hapishane denilen âlem-i berzahın kapısında dururken ve darağacı denilen istasyonda âhirete giden treni beklerken, cemiyet-i beşeriyenin gaddarane hâllerini tenkit ederek, değil yalnız sizlere, belki bu zamandaki bütün insanlığa irad ettiğim bir nutuktur bu. Onun için, [1](#) يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ sırınca,

kalb denen kabirden hakikatler çıplak çıktı; nâmahrem olan kimseler nazar etmesin. Âhirete kemal-i iştîyak ile müheyyayım. Bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım. İstanbul'un güzelliklerini işitmiş fakat görmemiş, yeni şeyler görmeye meraklı bir köylü, nasıl o güzellikleri görmeyi iştîyakla arzu eder; güzellikler meşheri olan âhiret âlemini ben de o iştîyakla görmek istiyorum. Şimdi de öyleyim. Beni oraya göndermek bana ceza değil! Elinizden geliyorsa bana vicdanen işkence ediniz! Yoksa başka bir işkence, başka tür bir ceza, benim için ceza değil, şandır!"

Yeniden gücünü topladı.. silahına mermi doldururcasına elini önce indirdi, sonra tekrar kaldırdı.. ardından da son atışını yaptı.. son darbesini, mahkeme heyetinin kalan son kibrinin suratına indirdi.. sesi, mahkeme salonunu inletiyordu:

– “Bu hükümet, zaman-ı istibdatta akla düşmandı, şimdi de hayata hasım. Eğer hükümet böyle olursa, yaşasın delilik, yaşasın ölüm! Zalimler için de yaşasın Cehennem! Ben zaten bir zemin istiyordum ki, efkârımı orada beyan edeyim. Şimdi bu Divan-ı Harb-i Örfî iyi bir zemin oldu.”

Ağzından çıkan sözler, bir volkandan fışkıran lavlar gibiydi!.. ne yalan, ne hayal.. hakikatin ta kendisiydi!..

Omuzları yıldızlarla dolu kibirli hâkimlerin hâllerini görmeliydiniz!. görmeliydiniz, Bediüzzaman'ın sözleri başlarına balyoz gibi indikçe boyunlarının nasıl yavaş yavaş eğildiğini, başlarında kuş varmış gibi kaldıklarını. Suratlarına inen şamarların kuvveti, müddei-i umuminin de, mahkeme heyetinin de, müdafilerin de tahminlerinin çok ötesindeydi!..

Kim kimi muhâkeme ediyordu?! Hükmü verecek olan kimdi?! Sanık kimdi?!

Bediüzzaman'a beraat vermeyen mahkemenin hukuk mantığından zerre kadar nasibi yok demektir! Nasıl başka bir hükme varılabilir? Onun suçlu olduğunu kim söyleyebilir? Sırlar kaynağından fışkırıp gelen sözlerine bir bakın! Nurlarla ışıldayan bakışlarına dikkat edin!

Hükmü okurken hâkim kekeliyordu.. suçlandığı hususu itiraf eden; itiraf şöyle dursun, herkesin önünde suçuyla (!) iftihar eden adam gibi bir adamın beraat hükmünü. Pekiyi, söz konusu suçtan dolayı idam edilen dışarıda asılı insanlarla

onun arasında ne fark vardı, onlara ne olacaktı?

Mahkemeden bir kez daha beraat etmiş olarak çıkmıştı.. kimsenin, bunun nasıl olabildiğine dair bir fikri yoktu.. hâkimin bile!

Yeniden sırlar dermek üzere gülistanına döndü.. dağ başlarında dolaşıyor, gözlerden uzak olmaya çalışıyordu...

Kimdi asrımızın dertlerinin tabibi bu zât?

İşte hikâyemiz...

Şimdi en baştan başlayalım...

¹ “Gizli şeylerin açığa çıkarıldığı gün...” (Târık sûresi, 86/9)

Hikâye: *Tecellîler Diyarına Seyahat*

Onun 1960 senesinde vefat ettiğini biliyorum.. ama neden kalbim hâlâ orada olduğunu söylüyor?. o berzah âleminde olduğu hâlde nasıl oluyor da kokusunu duyar gibi oluyorum? Ondan bahseden bütün kitaplar, onun dâr-ı bekaya göçtüğü üzerinde ittifak hâлиндeler.. ama ben size sözün doğrusunu söyleyeyim, hiçbirine inanmıyorum!

Bunun için onu görmeye karar verdim.. yolculuğa hazırlandım.. küçük çantamı aldım ve İslâm'ın son başkenti, güzel şehir İstanbul'a doğru yolculuğa azmettim.

“Sana bir rehber lâzım” dediler.. “İstanbul yolunda herkes de rehberlik yapamaz, himmet ve firaset ehli olmalı” dediler.. değilse vusûlü de kabulü de aklımdan çıkarmamı söylediler...

Bir zaman aradım o rehberi..

Bu arayış ne kadar sürdü bilmiyorum..

Ama bir gün..

Bir bahar günü Dâr-ı Beyzâ'da gördüm onu..

Bir otelin salonundaydı.. gözleriyle, küçük tesbihinden yansıyan ışığı takip ediyordu..

“Vallahi!” dedim.. “Vallahi bu bir işaret! İşte aradığım rehber!..”

Orta yaşlardan yeni çıkmış, yaşlılığa ilk adımlarını atmıştı..

Usulca yaklaştım.. sonra hikâyemi anlattım ona.. “Nur” belde yolunda refakatini, rehberliğini talep ettim..

Niyetimi öğrendiğinde, ümidimi tarumar edercesine: “Bende senin aradığın şey yok, aradığın kişi ben değilim!” diyerek yanımdan ayrıldı.

Bana, ümitlerime vurulmuş bir darbeydi bu.. ama pes etmedim.. kendi kendime

yeminler ettim, sözler verdim: Mutlaka İstanbul’a kavuşacaktım.. bekleyişim ne kadar uzun sürerse sürsün!..

Bu ısrarımı kimileri fazla bulabilir, ama sorarım sizlere:

İstanbul’u görmüş olanınız var mı?..

Onun gecesine-gündüzüne aşkla bağlananınız?..

Onda meknûz mânâların tadına varanınız?..

Tecellîlerin akıp geldiği gecelerinde onun ihtişamını göreniniz?..

Boğaz kıyısında ızdırap yudumlayanınız?..

Yûşa tepesinden veya Çamlıca’dan doğarken güneş; hicapları bir bir açıldığı sırada, minarelerle, kubbelerle raks ederek yükselmesi esnasında veya günün sonunda Büyük Çekmece gölünde ya da Marmara denizinde battığında İstanbul ormanlarının güzelliklerinden bir avuç alan var mıdır aranızda?..

Hiç Beyazıt, Süleymaniye veya Eyüp Sultan camilerinden bir çığlık gibi yükselen ezana kendinizi kaptırdığınız oldu mu?.. Huşûyla secdeye kapanmışken, Sultan Ahmed’den çağlayan suların dalgaları sizi önüne katıp götürdü mü?. Ya da zamana meydan okuyan Ayasofya’nın kubbeleri kapıp kaçırdı da, ıssız yerlerde cünûn türküleri söyleyerek avare dolaştığınız oldu mu hiç?..

Cevabınız “evet” ise beni anlayabilirsiniz. Yoksa, bitip tükenme bilmeyen bir iştiyakın hâsıl ettiği hislerle ancak idrak edilebilecek bir hususu anlatmamı istemeyin benden!..

.....

Rehberimi bir sene sonra tekrar gördüm.. Mağrib-i Aksâ’da bir başka mekânda.. “Nidâü’s-Selâm” salonunda...

– “Sizinle gelmek istiyorum efendim.”

– “Bu yolculuğu istediğine emin misin?”

– “Evet.”

– “Ya iştiyak?”

– “Mecnun’un Leylâ’ya, Kerem’in Aslı’ya duyduğundan da çok!”

– “Eğer gerçekten dediğin gibiyse gel benimle.. yoksa otur oturduğun yerde,

rahatını bozma kardeşim!

Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki; ben sana sadece yol rehberliği yaparım. Nur'un kaynağına vardığımızda seni aradığın zâtla baş başa bırakırım. Mazhar olacağın lütuflar, sadakatin ölçüsünde olacak. Bu zor bir imtihandır kardeşim. Bunları kabul ediyorsan, yolculuğa hazırlanmaya başlayabilirsin."

Marmara denizi...

Marmara, dingin bir deniz.. orada duyulan, yalnızca kuş cıvıltısına benzer sesler.. eşsiz sükûnuyla âşıklara muhabbet besteleri fısıldayan bir deniz...

Marmara denizi, Doğu'dan Batı'ya uzanıyor.. sadece balıkları bile altın sarısı renkleriyle güneşin şiirini eksiksiz okuyor.. onun doğudan batıya menzil menzil akışının şiirini.. geçtiği her bir menzilden üzerlerinde bir rengin kalışıyla.. ama bu renkler güneş ışığının renkleri de değil!. Cansız tuvalini bırak gel dostum, hayatla çağlayan renklerin cümbüşünü seyredelim birlikte! Durgun dalgalarının kıvrımlarıyla, gezgin balık sürüleriyle, parıltılı renkleri ve an be an değişen, uğradığı her hâlden ayrı bir cilve alan güzelliğiyle... Marmara, o benzersiz cemaliyle güzelleri kendine hayran bırakıyor...

Güneş, Marmara denizinin bir kıyısından doğup diğer kıyısından batıyor.. dünyanın diğer yerlerinin güneşten nasibi yok mu acaba?

Ve Marmara kıyısında bir yer: Gürpınar.. tam müsemmâsına uygun bir isim.. nurlar o gür pınardan çağlıyor...

Nur dershaneşi işte tam orada.. kapısını âdeta gizleyen, pencereleriyle sarmaş dolaş azametli ağaçlarla çevrili.. orada, bu korkunç zamanın gözlerinden ırak, kendine özel hususi bir halvet içinde safi, berrak ders pınarları çağlıyor.

Denize sırtını vermiş, İstanbul'daki hayatı uzaktan izleyen bir dershane.. içinde öğretmenler var.. hayret verici hâllerleriyle, huşû ve hudûlarıyla insanı kendilerine hayran bırakan öğretmenler.. cahilliğe savaş açmış, düşmanlarının üzerine, verdikleri derslerle yürüyen öğretmenler.. yalnız bu öğretmenler, kuşların diliyle veya insanlığın ilk kullandığı dille, Âdem aleyhisselâm'ın lügatiyle talimde bulunuyorlar...

Birine yaklaştım.. yetmişlerinde bir ihtiyardı.. yüzünden tebessüm eksik olmuyordu.. safiliği ve hareketliliğiyle bir çocuğu andırıyordu.. Bediüzzaman'ın öğrencilerindendi.. babası fırıncıymış.. Üstad Hazretleri, adım adım takip edildiği zamanlarda evlerinde günlerce kalmış ki o günlerde onu evinde misafir etmek için deli olmak lâzımdı.. ailenin bütün fertleri evi Hz. Üstad'a bırakıp

fırının yakınına taşınmışlar.. bir gün eve döndüklerinde ne görsünler, Üstad'dan eser yok!

Bilmece yeniden başlıyor...

Yaklaştım.. onun nerede olduğuna dair bir bilgi, yahut işime yarayacak herhangi bir şey bulmayı umuyordum:

– “Özür dilerim efendim! Bediüzzaman'ın nerede olduğunu öğrenebilir miyim?”

Önce garip garip baktı, sonra gülerek: “Bediüzzaman vefat etti.” dedi.

Nefsime döndüm: “Sen de öyle diyorsun değil mi?”

Sonra beni başka birine havale etti.. az ötede bir kanepede oturuyordu.. öncekinden biraz daha yaşlı gibiydi.. etrafını, yediden yetmişe farklı yaşlarda öğrencileri çevreliyordu.. o da Hz. Üstad'ın talebelerindendi.. yaşı belki seksenlerde belki de daha fazlaydı.. anlayamadığım sözler dökülüyordu dudaklarından.. bilemiyorum, belki “Hüdhüd”ün, belki bülbülün sözlerinin tercümesiydi. Halkada boş bir yer bulup oturdum ve bir aralık gayet kısıp bir sesle sordum:

– “Bediüzzaman'ı nerede bulabilirim?”

Öyle bir irkildi ki korktum. Ardından başını önüne eğdi, hiçbir şey söylemeden bir süre öylece kaldı. Bu arada herkesin nazarı bana döndü. Başıma bir hâl gelecek diye endişelenmeye başlamıştım ki başını kaldırdı, bana baktı.. bakışlarında şefkat vardı. Gayet sakin bir edayla sordu:

– “Garip adam! Nerelisin sen ve niçin Bediüzzaman'ı arıyorsun?”

– “Mağrib diyarındanım. Buralara, Nur'un hikmetini öğrenmek için geldim.”

Gözleri parladı:

– “Evet, her mağribin bir mağrıkı vardır. Beri gel kardeşim!”

Biraz daha yaklaştım...

– “Onu sizin oralarda da arasaydın bulurdun. Olsun, zararı yok. Ama şimdi daha yüksek bir makamda yolculuk gerek!”

Sevindim. Gerçekten onu bulabilecek miydim? Bu sözler bana ümit kapılarını aralamıştı. Devam etti:

– “Kabrinden çıkarıldığı günden beri onun yerini kesin olarak bilen yok. Ama sana bir yol haritası vereceğim: Su kaynaklarını izle, güneşin hiç batmadığı yerlerde ara! Ve dolunaylı gecelerde yola çık, zulmetin hâkim olmadığı zamanlarda!”

– “Devam edin lütfen!”

– “Benim bildiklerim bundan ibaret. Daha fazla bir şey bilmiyorum.”

“Yol haritası” dediği şey, şifreli bir mesaj gibiydi. Kalktım. Hiçbir şey anlamamıştım. Ama şifreyi kelime kelime çözecektim, kararlıydım, mecburdum.

Yine yolculuk mu? Türkiye içinde mi yoksa dışında mı? Ve nereye?..

O gece uyumaya çalıştım ama nafi! Pencereden, rükû ve secdedeki insanları andırırcasına yere doğru eğilmiş ağaçların silüetini izliyordum.. aklıma namaz geldi.. kalktım.. soğuk suyla abdest aldım.. ve tek başıma yola düştüm!

Makamat-ı Cünûn

Gecenin ilk kısmındaki bu yolculuğum âlî bir makamdaydı.. uzaktan, su şırıltısı ve kurbağa seslerine benzer sesler geliyordu.. ağaçların arasından yavaş yavaş yürüdüm.. sonunda, yukarıdan sarkan bir çardağa benzeyen sık ağaçlı bir yere geldim.. salınan çayırılar, ay ışığını gördüğünde altın rengini alıyor, ışık alamadığı anlarda ise siyaha bürünüyordu.. zikir ve tesbihat sesleri duyar gibi oluyordum.. gide gide çam, çınar ve katran ağaçlarının bürüdüğü bir dağ çıktı karşıma.. tırmanmaya başladım, çok sarptı, zorla çıkabildim.. dağın başına ulaştığımda sevinçten tekbir getirdim.. aman ALLAHIM! Manzara müthişti! İşte Barla!.. Bediüzzaman'ın sürgün hayatının ilk önemli durağı! Ormanın altında uzanan göl, ayın güzelliğini cömertçe yansıtıyordu! Semaya ser çekmiş ağaçlara, yerdeki otlara... ışık her şeye sirayet ediyordu. Şu çıplak dallarıyla karşımda duran, o meşhur katran ağacı değil mi? Hem de aynen Bediüzzaman'ın üstüne çıkıp tefekkür ettiği zamanlardaki hâliyle tam karşımda duruyor! Hafızam mı beni yanıltıyor yoksa gözlerim mi, o ağaç yıllar önce meçhul ellerce kesilmemiş miydi? Ama şimdi aynı yerinde, aynı hâliyle karşımda arz-ı endam ediyor!

Biraz yaklaşıp baktım, üzerinde kimsecikler yoktu. Kendi kendime mırıldandım: “O zât burada yalnız başına nasıl kalabiliyordu?”

Soruma cevap, çok hızlı ve korkutucu bir şekilde geldi: Ağaç, şiddetli bir fırtınaya tutulmuş gibi hızla sallanmaya başladı. Öyle sallanıyordu ki, kocaman dalları sağa sola savruluyordu. Üstelik gittikçe daha da hızlanıyordu. En sonunda öyle oldu ki, ağacı göremez oldum. Korkudan dizlerimin bağı çözüldü, bütün gücüm takatim çekildi ama kaçacak yerim yoktu! Bu durum birkaç saniye sürdü, sonra sallanma yavaşladı.. yavaşladı.. biraz sonra da tamamen durdu.

En büyük şoku işte o anda yaşadım: Bediüzzaman, ağacın dalları arasında

bağdaş kurmuş, yüzü başka tarafa dönük, sakın sakın Risale-i Nur okuyordu. İyice ürkmüştüm. Ama “Sözler” yavaş yavaş kulağıma dökülmeye başlayıp, yumuşak sesi kalbime nüfuz ettiğinde üzerime “sekîne” indi ve rahmet beni çepeçevre sardı; ruhum itmi’nâna, bedenim sükûnete erdi.

Dudaklarından dökülen hikmet parıltıları, gökten inen rahmet damlalarını andırıyordu:

“Benim kaderim bu kardeşim; yalnız neş’et ettim, yalnız yaşadım, yalnız öldüm.. belki kıyamet günü de yalnız ba’s olunacağım! Bütün bunlar, nefsimin dünyadan nasibi olmamaklığı.. ve bu yalnızlığımla beraber bütün insanlığa hizmet etmem içindir. Zaman, vuslatla firakın iç içe olduğu bir zamandır. Bu yüce bir hikmettir, ona eremeyen, heva-heves bataklığında boğulur. Sonra da basarı-basireti bağlanır.

Dinle kardeşim!

Aile efradım, benim çocukluk hatıralarımın kahramanları. Şefkatli validemi dokuz yaşımdan beri göremediğimden sohbetinde bulunamadım. O hürmetli muhabbetten mahrum kaldım. Üç kız kardeşimi de en son gördüğümde on beş yaşımıydım. İki erkek kardeşimi görmeyeli de elli seneden fazla oluyor. Ailemden geriye sadece bir erkek kardeşim kaldı. Diğer hepsi, benden çok önce âlem-i berzaha vâsıl oldu. Eğer erken yaşta beni dört bir tarafımdan kuşatan bu kimsesizlik olmasaydı Risale-i Nur belki de hayatıma girmeyecekti. Ama ben sana bütün bunlardan daha önemli bir şey söyleyeceğim.”

Konuşmaya başladığından beri ilk defa yüzünü bana döndü.. kalbe ürperti salan bir görünüşü vardı.. askerlerine emir vermeye hazırlanan bir kumandan gibiydi: Ciddî, heybetli, harekete hazır...

– “Benimle seyahate hazır mısınız?”

Bir an tereddüt ettim.. ama bu tereddüdüm bana pahalıya mal oldu; görüntüsü ağacın üzerinden yükselip havada kayboldu.. karşımda artık hiçbir şey yoktu, ışık bile!

Oracıkta bir başıma kalakaldım.. gayrı bedbahtlığıma ağlamaktan başka elden ne gelirdi ki?..

İstanbul boğazı, gecenin ikinci kısmının türkülerini söylüyordu. İlk müşahedenin üzerinden bir yıldan fazla bir zaman geçmişti. Kıyı boyunca görülen evlerin titrek ışıklarını süzüyordum. Bu müşahedem Beylerbeyi'ndeki bir dershanede gerçekleşiyordu. Beylerbeyi sahilinden gece İstanbul'u seyretmekten daha güzel ne olabilir?! Balıkların oynadığı sahildeki evlerin kiminin ışığı sönük, kimisi ise aydınlıktır.. durgun suyun çıkardığı hafif ses, gecenin son demlerinde secdeye kapanmışların huşûlarına karışır...

İstanbul boğazı, hiç şüphesiz kanalların şâhidir.. gündüz haşmetli bir melik, gece latif bir melek gibidir. Ayın ışığını yansıtan sularının nurundan içersiniz.. aydınlık sahillerinin simasında huzur vardır, sükûnetiyle tarihin hasretini çektirir insana...

Bir sandalın yavaş yavaş bana doğru geldiğini fark ettim.. sandaldan yukarıya doğru, hafifçe dalgalanan zayıf bir ışık uzanıyordu. Bunu fazla önemsemedim, yine gecenin güzelliğini yudumlamaya daldım...

Az sonra, o küçük sandaldan geldiğini düşündüğüm, gözleri kör edecek derecede kuvvetli bir ışık parladı.. gözlerimi açamadım, sıkı sıkıya kapadım.. neden sonra göz kapaklarımı araladığımda, son derece parlak ve net biçimde o simayı gördüm. İşte orada, bir kez daha karşımdaydı.. itab-âmiz bir edayla bana bakıyordu:

– “Neden dershaneden ayrıldın? Bilmiyor musun, bir nur talebesi kendini bir şeye verdiğinde, onun dışındaki her şeye karşı kapanır.”

Utandım. Ne diyeceğimi, nasıl cevap vereceğimi bilemedim. İçimden, “Ben dershaneden ayrılmadım ki!” diyordum ama dilime tek kelime gelmiyordu, konuşamıyordum. Sonra Üstad ne demek istiyordu, anlayamamıştım. Hikmet itizarı gerektirdi, kekeleyerek sordum:

– “Her şey nasıl başladı, anlatabilir misiniz efendim?”

Ayışığı rüyaları gören ufka baktı ve yavaş yavaş konuşmaya başladı:

– “Hiçbir şey benim elimde değildi. Belki ben dünyaya gelmeden önce hakkımda takdir edilmişti. Bütün sergüzeşt-i hayatım benim ihtiyarım haricinde

gelişti. Zaten hakikatte bir nur talebesinin tercih hakkı yoktur. Evimizde bir merdiven buldum, ona çıktım. Ne olduysa bundan sonra oldu. İşte hikâyenin özeti. Bu, ben takriben 9 yaşımıdayken oldu.. muhterem validemin vefat edip beni ALLAH yoluna emanet bıraktığı sene.

Bütün ailem, babam, kardeşlerim, hepsi Nakşibendî tarikatına bağlıydılar.. ama ben, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin evrâdına karşı içimde bir meyil hissediyordum.. bu benim kalbimden nebeân eden, o an için mahiyetini bilemediğim bir sırdı.

Şah-ı Geylânî... Salâhaddin-i Eyyûbî neslinin mimarı.. maddeten ve manen çöküş ve yıkılış döneminde yeniden ümmetin azmini bileyen.. tarikatini, ilim ve Kur’ân üzerine bina eden zât... Ama bütün bunlara rağmen ben tarikata tam bağlanamadım.. kalbimde ilme karşı duyduğum iştihak hep daha kuvvetli oldu...

Seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan ders aldığım hâlde, kasem ediyorum ki, en esaslı ve sarsılmaz olanı ve her vakit bana dersini tazeler gibi, merhum validemden aldığım telkinat ve mânevî derslerdir ki, o dersler fitratımda, âdetâ maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum. Bir yaşımıdaki fitratıma ve ruhuma merhum validemin verdiği ders ve telkinâtın, şimdi bu seksen yaşında gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esasî olduğunu müşahede ediyorum.

Onun sözlerini hatırlıyorum: Beni doğurduğu günden itibaren, abdestsiz emzirmemiş.. beni kucağına aldığı anda dilinden zikir ve Kur’ân okumayı eksik etmemiş.. yatırırken mutlaka duayla yatırmış.. yanımdan ayrılacaksa sadece namaz için, ibadet için ayrılmış... Musa aleyhisselâm’ın annesi gibi... Kim bilir, belki bildiği, gördüğü bir şey vardı.. çünkü dünya o sıralarda gulyabanilerin saldırısının eşiğindeydi.. sonra da emanetini bırakıp âlem-i berzaha göç etti.. ALLAH seni rahmetiyle serfiraz eylesin Nuriye Hanım.. mübarek kadın...

Babam Mirza Efendi’ye gelince... “Sofi Mirza” diye meşhurdu.. bu lakap ona, takvasından, dini yaşamadaki hassasiyetinden dolayı konmuştu.. birinin tarlasından, merasından geçerken, başkasının malından yerler de etlerine sütlerine haram karışır korkusuyla hayvanlarının ağızlarını bağlardı...

Ebeveynimin hâlleri buydu...”

Eğitim Cünûnu

“Dokuz yaşımdan sonra, öğrenciliğe adım atmamla hayatımda ayrı bir sayfa açıldı. Ama benim öğrenciliğim çok garipti, öyle ki hocalarımdan biri bunu “cünûn (delilik)” kelimesiyle ifade etmişti. Daha sonra da farklı şartlarda, değişik durumlarda bu hâlle çok karşılaştım. Duygularının safveti ölçüsünde sen de o mânâda bir kısım tecellîlere mazhar olabilirsin.

Henüz çocuk denecek yaşıyordum ama çok âteşin bir hâlet-i ruhiyem vardı. Bu hâl, nazarımı, en büyük abim Molla Abdullah'ta gördüğüm ilim ve hikmete çevirdi. Bir müddet onu takip ettim. Ama bir gün ruhum bedenimden çıkıyormuş gibi bir hâl hissettim. Artık küçük köyüm “Nurs”ta kalamayacağımı anladım ve yollara düştüm...

Bunlar olduğunda yıl 1885'ti. Önce Kur'ân-ı Kerim okumayı öğrendim.. sonra kendimi, “Tağ” köyünde, “Molla Muhammed Emin Efendi”nin medresesinde buldum.. ama orada fazla kalamadım, ayrıldım ve tekrar Nurs'a döndüm. Nurs, mektepten-medreseden mahrum bir yerdi. Orada, abim Molla Abdullah'tan haftada bir aldığım dersle iktifa etmek zorunda kaldım.

Kısa bir süre sonra Pirmis köyüne, oradan Şeyhan yaylasına, ardından Nurşin köyüne, takiben Hizan kazasına gittim. Sonra oradan da ayrılıp Molla Abdullah ile beraber yeniden Nurşin'e gittik. Orada bir müddet kaldıktan sonra tekrar Hizan'a döndüm. Sonra da medrese hayatını bırakıp tekrar Nurs'a geldim. Gittiğim her bir yerde ancak birkaç ay durabildim. İşte benim tahsil hayatım! Bunu ifadede “cünûn” kelimesi sence de iyi bir tercih değil mi?

O zaman medreselerin ihtiyaçları, halktan gelen zekât ve sadakalarla karşılanırdı. Bunun için de medresedeki talebeler zaman zaman zekât-sadaka toplamaya çıkarlardı. Benim hissiyatım buna hiçbir zaman müsaade etmedi. Doğduğumdan beri hiç yakamı bırakmayan fakr u zarurete rağmen, zillet olarak

gördüğüm bu hayat tarzını hiç benimsemedim. Hakikat şu ki kardeşim, bu benim ihtiyarımla yaptığım bir şey değildi.

Bu hâlimin, yani çocukluğumdan beri hem kendim hem de babam fakir olduğumuz hâlde başkalarının sadaka ve hediyelerini almadığının ve alamadığının.. ve şiddetli muhtaç olduğum durumlarda bile hediyeleri karşılıksız kabul etmediğimin.. ve Şarkî Anadolu âdeti olarak talebelerin tayınatı ahalinin evlerinden verildiği ve masrafları insanlardan toplanan zekâtlardan karşılandığı hâlde hiçbir vakit tayın almaya gitmediğimin ve zekâtı dahi bilerek almadığının bir hikmeti, –şimdi kat’î kanaatim gelmiş ki– şudur:

Âhir ömrümde Risale-i Nur gibi sırf imanî ve uhrevî bir hizmet-i kudsiyeyi dünyaya âlet etmemek ve menâfi-i şahsiyeye vesile yapmamak için, o makbul âdete ve o zararsız seciyeye karşı bana bir nefret ve bir kaçınmak ve şiddet-i fakr ve zarureti kabul edip elini insanlara açmamak hâleti verilmişti ki, Risale-i Nur’un hakikî bir kuvveti olan hakikî ihlâs kırılsın. Ve bunda bir işaret-i mâneviye hissediyordum ki, gelecek zamanda maişet derdiyle ehl-i ilmin mağlûbiyeti bu ihtiyaçtan gelecektir.

Risale-i Nur hayatıma girdiğinde anladım ki onun selameti, benim fânî şahsımdan istiğnasına, bu da, onun hâdimi olan bu âcizin insanlardan istiğnâsına bağlıdır.

Gittiğim medreselerde uzun kalamayışımın sebeplerinden biri bu olduğu gibi; bazı talebelerin ciddiyetsiz, lâubâli hâlleri ile bazı hocaların mevkilerini vesile ederek takındıkları tahakküm tavırları da bunun esbabındandır. Ben o çocuk vaziyetimle kendimde bir yetişkin hâli hissediyordum. Bu hâl bana varlığını kuvvetli bir şekilde duyuruyordu. İçimde beni yücelere doğru çeken bir küheylan azm ü ikdamı vardı. Hiçbir zaman oyuna eğlenceye meylim olmadı, onlarda bir zevk de görmedim. Ama yine sana sözün doğrusunu söyleyeyim: Bunların hiçbirisi benim kendimden değildi, iktidarım ve ihtiyarım harici şeylerdi. Ruhuma yerleşen bir lûtf-u rabbânîydi ki bütün ef’âlimi, ahvâlimi, atvârımı kendi yörüngesinde döndürüyordu.

Çocukluğumu, bir küheylân istiğnâsı ve pervasızlığı içinde geçirdim. Tıpkı Musa aleyhisselâm’ın Firavun’un evinde neş’et etmesi gibi... O da aslen fakir,

ezilmiş bir ailenin çocuğuydu ama Firavun’un sarayında o ezik ruh hâletinden, zillet hissinden uzak kalabilmişti. O mazhariyetin bir nevi de bende vardı, sanki damarlarımda dolaşan Âl-i Beyt kanı yolumu çiziyordu..!

Hakikat şu ki kardeşim, bu, benim semalara uzanmış dallarından beslendiğim, seyr-i rûhânîmin mertebelerinden biriydi. Dilersen sen de uzat kabını. Eğer o feyz-i nuraniyi hissedebilirsen ruhunu doyur onunla! Ve iyi bil ki, bu, seyahatinin başlangıcıdır!”

– “Bana biraz izin verebilir misiniz efendim?” dedim.

Kısa bir süre bekledim. Birden karşımdaki suret kayboldu ve kendimi, Beylerbeyi sahilinde deli gibi kendi kendime konuşuyor buldum, varidat da kesildi...

Aradan uzun bir zaman geçti, hiçbir şey görmüyordum. Artık beklemekten yorulmuş, müşahedelerin yeniden başlayacağına dair olan ümidimi kaybetmeye başlamıştım. Bir taraftan da çoluk çocuğu ve diğer işlerimi ihmal etmiştim. Hüzünlü bir şekilde Fas’a döndüm.

Miknâs ve Rabat arasında gelip giderken arabamda dinlediğim mehter marşlarıyla soluklanıyordum. Dünya, prangalarıyla zayıf ayaklarımı bağlamıştı. Bir zaman böyle devam etti. Sonra “korku senesi” geldi çattı; global sihirbazlar en büyük oyunlarını sahneye koydular; Amerika’nın ikiz kuleleri devrilirken, Dâr-ı Beyzâ’da, Riyad’da bazı oteller, birtakım binalar da onlara katıldılar. Mescid-i Dırar’da namaz kılmaya benziyordu hâlleri. Sonra bütün medyada resmî dille münafıkça “veleddâllîn” sesi yankılandı, ardından da, “âmin” demeyen herkesin kellesini alan bir kılıç çıktı ortaya.

Yazın sıcaklığı kendini iyiden iyiye hissettirmeye, ayaklarımdaki kelepçeler de bayağı canımı acıtmaya başlamıştı ki, o aydınlık gecelerden biri daha tüllendi ufkumda...

Gözyaşlarımla abdest alıp sükûtun çılgınlıklarıyla feryad ettiğim, firaktan içimin yandığı bir anda aniden ayaklarımdaki zincirlerin kırıldığını hissettim ve kendimi bir güvercin gibi özgürce uzaklara doğru pervaz ederken buldum. Bülbüller daha fecrin doğuşunu ilan etmemişti ki bir baktım İstanbul havaalanında ezana eşlik ediyorum.

Hastaydım.. Marmara denizine nâzır Sema Hastanesi’nde, yattığım yerden Adalar’a bakıyordum. Tarih-i fâtihândan ilham dilenip, hazîn denizin varidatından ruhuma azık tedarik ediyordum. Kendimde biraz güç hissettiğimde doğrulmaya çalışıyor, romanımdan birkaç satır yazmayı umuyordum. Yazdıran varidat kuvvetlenmeye başladığında seher vaktiydi.. onu, hastanenin penceresinden yine gördüm, denizlerin hükümdarı edasıyla işte orada duruyordu.. ama görüntü çok uzaktaydı.. zayıf sesimle nida ettim:

– “Efendi hazretleri! Efendi hazretleri! Lütuf buyurup biraz yakına gelebilir misiniz, sizi iyi göremiyorum!”

Cevaben bir şeyler söyledi ama sesini duyamadım, yalnız dudak hareketlerinden şunları anlayabildim:

– “Kardeşim, burası yüce hakikatler makamıdır. Eğer hakikaten bunlara rağbetin varsa yukarılara çık!”

– “Bin can ile efendim! Ama tam olarak nereye? İstanbul’un tepeleri, kubbeleri arasında sizi nasıl göreceğim?”

Görüntü, denizin yüzünde, adaların arasında kayboldu.

Kalbimde duyduğum iştihak son raddeye gelmişti. Bu buluşmayı gerçekleştirmeye azmettim. Hastaneden ayrıldım. Bastonumu bir tarafa atıp o tepe senin bu tepe benim koşuşturmaya başladım. Çamlıca’dan Yuşa tepesine, oradan Sultan Ahmed ve Ayasofya’nın kubbelerine, ardından Eyüp’e, Pierre Loti’ye... koşturuyordum aralıksız. Ama nafile, hiçbir iz yoktu! Ağlamaktan başka elimden bir şey gelmiyordu: Âh ne olurdu efendim biraz merhamet etseydiniz, “yukarılar”dan kastınız nedir?

Çok yorgun düşmüştüm, uyku da iyice bastırmıştı. İstanbul surlarının üzerine uzandım.. dalmışım.

Rüyada göründü:

– “Abdestin var mı?”

– “Hayır efendim.”

– “Yukarılara abdestsiz nasıl çıkacaksın? Kirlerinden arınmamışlar bizi göremez ki kardeşim.”

Uyanmak istedim ama sert ve tavizsizdi: “Kal orada! Senin makamın burası. Uyanmanın sırası değil. Şu an bu rüyayı görmek gerek. Şimdi sana, iffetin vâridatının ilk meyvelerini tattıracağım. Dikkatle dinle!”

Rüyada Resûl-i Ekrem'le (aleyhissalâtü vesselâm) Görüşme

Anlatmaya devam etti:

“Medrese hayatını terk edip baba ocağına döndüğümde henüz 14 yaşındaydım. Kendime, kendi içimde ruhî bir medrese kurdum; imana, islâma, ihsana dair hakikatleri oradan öğreniyordum. Derken ilkbahar geldi, her yan yeşile büründü, çiçekler tomurcuklardan başlarını çıkarmaya başladı. İşte tam o sıralardaydı ki olan oldu!

Kıyamet kopmuş, kâinat yeniden dirilmiş.. Peygamber aleyhissalâtü vesselâm'ı nasıl ziyaret edebileceğimi düşünüyorum. Nihayet sırat köprüsünün başına gidip durmak hatırıma geldi: “Herkes oradan geçer, ben de orada beklerim.” dedim ve sırat köprüsünün başına gittim. Bütün peygamberân-ı izâm hazerâtını birer birer ziyaret ettim. Sonra...

Sonra Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm karşımda temessül etti. Anam-babam, tatlı canım sana feda yâ Resûlallah! Bu gördüklerim gerçek mi? Hemen mübarek ellerine kapandım, öptüm, öptüm... O an içinde bulunduğum bir hâl beni hayrete düşürdü. Herkes Fahr-i Kâinat Efendimiz'den (aleyhissalâtü vesselâm) şefaât talep eder, benim kalbimden ise O'ndan başka bir şey istemek geçiyordu: İlim! Huzurlarına, “muallim” olması haysiyetiyle, beni öğrenci olarak kabul etsin diye çıkmıştım.. hem de kıyamet koptuktan sonra?! Bana dönüp müjdeyi verdiler: “Ümmetinden hiç kimseye sual sormamak şartıyla sana Kur'ân ilmi verilecektir.” Bu, benim hayatımda böyle bir müşahedeyle ilk karşılaşmam oldu ve ondan sonra hayatımda bu tür pek çok harikulâdelikler yaşadım!

Bu rüya, kalbimde ilme karşı büyük bir şevk uyandırdı. Merhum pederimden, “Arvas” nahiyesinde Molla Muhammed Emin Efendi'den ders almak için izin

istedim. Sonra da Doğu Beyazıt’a geçtim.. bu, garip hâllerin başlangıcı oldu!”

Okuma Cünûnu

“Hocaları, talebeleri bir yana bırakıp kütüphanelere daldım. Hoşuma giden kitapları âdeta bir hamlede yutuyordum, sonunda garip bir akla, acip bir ruha sahip oldum. Sanki başka biri ruhuma, benliğime yerleşmiş gibi hissediyordum. Ama iki ayrı kişilik gibi değil; tek, câmi bir şahsiyet olarak. Bu, benim mazhar olduğum lütufların getirdiği bir hâletti ki bir anda karşıma çıkmıştı. Bunları, tahdîs-i nimet kabîlinden söylüyorum. Hiçbir muallimden öğrendiğimi hatırlamadığım şeyler biliyordum. Bir kitaba biraz bakmam, onun bütün muhtevasını öğrenmem için yeterli oluyordu; anlıyor, idrak ediyor ve hemen ezberliyordum. Bu tabii ki benim fitrî zekâmın da, zihnî iktidarımın da kat kat üstünde, beşerî istidatlarımı aşan bir şeydi; birdenbire gelip varlığıma yerleşen farklı bir hâldi. Bütün bunların, Resûl-i Ekrem aleyhissalâtu vesselâm'ı gördüğüm rüyanın bereketiyle olduğunu biliyordum. O rüyada, kimseye bir şey sormamak şartıyla aldığım feyzin bereketiyle. O şarta riayet ettim ve kimseye bir şey sormadım; hâdiseler de öylece gelişti...

Bir-iki sene zarfında, biraz orada biraz burada kopuk kopuk aldığım Arapça gramerine dair ilk bilgilerden sonra bu garip hâl bana hâkim oldu; üç ay içerisinde 50 kadar kitap okuyup onlardaki bilgileri hıfzettim ve icazet aldım. Bu acip ve yoğun tahsil hayatım, üç ay Doğu Beyazıt'ta, Şeyh Mehmed Celâlî'nin gözetimindeki tedrisimde de aynen sürdü. Orada, Doğu Anadolu'da öğrencilere okutulan bütün kitaplardan ikmal-i nüsahtım. Buna da her kitaptan bir, iki veya en nihayet on ders okumakla muvaffak oldum, kalanını okumadım. Hocam Şeyh Mehmed Celâlî hazretleri niçin böyle yaptığımı sual edince, edeben şöyle cevap verdim:

– “Bu kadar kitabı okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak bu kitaplar bir mücevherat kutusudur, anahtarı sizdedir. Yalnız sizden şu kutuların içinde ne

bulunduğunu göstermenizi istirham ediyorum. Yani bu kitapların neden bahsettiklerini anlayayım da, bilâhare tab'ıma muvafık olanlara çalışırım.”

Bu suretle, alelusul yirmi sene tahsili lazım gelen ilimlerin özünü üç ayda tahsil ve ikmal ettim. Herhangi bir kitabı elime aldığımda anlardım. Yirmi dört saat zarfında *Cem'u'l-Cevâmi*, *Şerhu'l-Mevâkıf* gibi kitapların iki yüz sayfasını, kendi kendime anlamak şartıyla mütalâa ederdim. O derece ilme dalmıştım ki, dünyayla neredeyse hiç alâkam kalmamıştı. Hangi ilimden olursa olsun, sorulan suale tereddütsüz derhal cevap verirdim.

Sonra Şirvan'a, ağabeyim Molla Abdullah'ın yanına gittim. Onunla karşılaştığımızda aramızda şöyle bir konuşma geçti:

Molla Abdullah: “Sizden sonra ben Şerh-i Şemsiye'yi bitirdim, siz ne okuyorsunuz?”

– “Ben seksen kitap okudum.”

– “Ne demek?”

– “İkmâl-i nüsahtım ve sıranıza dâhil olmayan birçok kitapları da okudum.”

– “Öyleyse seni imtihan edeyim.”

– “Hazırım, ne sorarsanız sorunuz.”

ALLAH rahmet eylesin, verdiğim her cevap, ağzımdan çıkan her kelime, ağabeyimin yüzündeki şaşkın ifadeyi daha bir belirginleştiriyordu. Beni hayretler içerisinde dinledi. Sanki sorularının ardındaki asıl niyeti, soruların cevaplarını değil, bana neler olduğunu öğrenmekti. Bu, cevabını benim de tam olarak bilemediğim bir soruydu!

Hayreti, kardeş sevgisiyle memzuçtu, mazhar olduğum bu hâlin onu çok mutlu ettiği yüzünden okunuyordu. İlmimi takdir etti ve ilim adamına yakışan bir büyüklük göstererek, daha birkaç ay önce öğrencisi olan beni kendisine üstad kabul etti.

İlme olan iştiham artarak devam ediyordu. İştihamı tatmin için Siirt'te Molla Fethullah Efendi'nin medresesine gittim. Fethullah Efendi sordu:

– “Geçen sene Süyûtî okuyordunuz, bu sene Molla Câmî'yi mi okuyorsunuz?”

– “Câmî'yi bitirdim efendim.”

Molla Fethullah hangi kitabı sorduysa, “Bitirdim” cevabını aldığında şaşırdı. Bu kadar kitabı hem de bu kadar az zamanda bitirdiğimi aklına sığdıramadı, taaccüp etti ve:

– “Geçen sene deli idin, bu sene de mi delisin?” dedi.

– “İnsan nefsin gururunu kırmak için başkasına karşı hakikati gizleyebilir. Fakat babadan daha muhterem olan üstadına karşı hakikatten başka bir şey söyleyemez. Emrederseniz, söylediğim kitaplardan beni imtihan ediniz.” dedim.

Hocaefendi bu kitaplardan ardı ardına sorular tevcih etmeye başladı. Hangi kitaptan sorduysa o anda sanki kitap gözümün önünde satır satır temessül ediyor, cevapları kâfi vâfi olarak lisanımdan dökülüyordu. Bunun üzerine, yarı itiraf yarı meydan okuma şöyle dedi:

– “Güzel! Zekân harika! Bakalım hafızan da öyle mi? Meselâ bu kitabın birkaç satırını, iki defa okumakla ezberleyebilir misin?” diyerek “Makamât-ı Harîrî”yi uzattı.

Kitabı aldım ve bir sayfasını bir defa okudum.. ezberlemiştim. Sonra hocaefendiye okudum. Hocaefendi dehşete kapılmıştı:

– “Zekâ ile hafıza kuvvetinin bir insanda bu ölçüde beraber bulunması nâdirattandır!”

Molla Fethullah Efendi, bunun üzerine bana ‘kendi devrinde eşi benzeri olmayan’ mânâsına “Bediüzzaman” dedi ki, daha sonra neredeyse asıl ismimi unutturacak kadar meşhur olan bu lakabı bana ilk takan odur. Hocaefendiyle aramızda güzel bir muhabbet oluştu. İlim meclislerinde ulema arasında beni anlatırmış. Herkes beni tanıır oldu. Bu benim istediğim, hoşlandığım bir şey değildi. Hikmetini Rabbim bilir.

Bütün Siirt, esrarengiz genci konuşuyordu. Gelip beni imtihan ediyorlar, farklı farklı zor sorularla sıkıştırmaya çalışıyorlardı.

Bir keresinde de Molla Fethullah Efendi’nin de hazır bulunduğu bir mecliste benzer bir imtihan faslı yaşandı. Sorulan her soruyu cevapladığım esnada kendimi hocamın yüzüne bakar buldum. Sanki onun yüzünde gördüğüm bir kitaptan okuyor gibiydim. Bu, beni imtihan eden ulemanın dehşetini, hayretini artırdı. Hepsisi, benim hâlimin harikulâdeliğinde ittifak ettiler. Sanki beşerî

iktidarımın dışındaki başka, ruhani bir güç kaynağından besleniyordum.

Bir müddet sonra Siirt'in benim hâlime daha fazla tahammül edemeyeceğini anladım ve tekrar yollara düştüm...”

.....

Birden varidat kesildi ve kendimi Fas'ta buldum. Miknâs ve Zerhûn şehirleri arasında dolaşılıyor.. Sultan Mevlâ İdris-i Ekber'e ait bir iz veya Tarık b. Ziyad'ın ordularının geçtiği yerlerde, onların atlarının ayak izlerinin kalıntılarını arıyor.. Kurtuba ve Kosova arasında çakan şimşegin ışığının nerelere gizlendiğini öğrenebilme ümidiyle koşturup duruyordum...

Miknâs'taki Câmî-i Atîk'in kütüphane memuruna sordum:

– “Sizde dönüş yolunu gösteren bir şey var mıdır acaba?”

Sevinçten gözleri parladı. Kısa bir süre gözden kayboldu. Döndüğünde ellerinde yıpranmış eski bir kitabın bir parçası vardı:

– “Bu senin oğlum.. biz sadece bir parçayız.. diğer parçamız İstanbul kütüphanelerinde..!”

İKİNCİ BÖLÜM

“Eski Said”ın Çileleri

İşte yeniden İstanbul'dayım..! Çantamı küçük odama atıp Süleymaniye Kütüphanesi'ne koştum. Süleymaniye camiinde iki rekât namaz kılıp hızla kütüphaneye gittim ve yazma rafları arasına daldım. Eski evrak arasında dolaştım durdum ama aradığım parçayı bir türlü bulamadım. Gücüm kuvvetim kalmadı, ayaklarım bedenimi taşıyamaz hâle geldi. Biraz olsun dinlenmek için tekrar camiye girdim. Namaz vakti değildi. Mihraba yaklaştım. Sırtüstü uzanıp ihtişamlı kubbeyi seyre koyuldum. Caminin huzur dolu iklimi beni bürüdü ve tatlı bir ağırlık çöktü üzerime.. uyku değildi.. yeni bir varidatın başlangıcıydı!

Mihrap açıldı, arkasında yüksek bir dağ belirdi. Öyle yüksekti ki, baktım baktım, başını göremedim. Az sonra zirveden aşağı doğru inen Bediüzzaman'ı seçebildim.. sesimi duyacak kadar yaklaştığında avazım çıktığı kadar bağırdım:

– “Efendim! Efendim! İkinci parçayı bulabilecek miyim, yoksa firak vuslatın önüne mi geçti?”

Bana doğru baktı.. öfkeli görünüyordu:

– “İlim, amelle kemalini bulur kardeşim. Aradığın diğer parça senden çok yüksekte iken hayallerinin gerçekleşmesini nasıl beklersin? Eğer gerçekten vuslat istiyorsan oku ve terakki et! Emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münkerden gayrı da terakki yolu yoktur! Burada senin için bir hikâyem var...”

Hikâye:

Ruhumdan Fıskıran Hz. Musavârî Bir Hâl

Anlatmaya devam etti:
“Siirt’ten ayrılmadan garip bir şey daha oldu!

Sultan 2. Abdülhamid –rahmetullahi aleyh– Doğu vilâyetlerindeki bazı Kürt aşiret reislerine “paşa” rütbesi vermiş, onların liderliğinde Doğu halkını silahlandırıp milis kuvvetleri teşkil ederek hudut boylarını Rus ve Ermenilerin hücumlarına karşı korumaya almıştı. Merhum Sultan’ın bundan bir kastı da, oradaki aşiretlerin devlete bağlılıklarını sağlayıp, isyan hareketlerine kalkışmalarına mâni olmaktı. Bunun için mezkûr paşalara iyi davranıyor, hediyeler gönderip onları i’zaz ediyordu.

Fakat bunlardan biri olan, Cizre’deki Miran aşireti reisi Mustafa Paşa farklı bir şahsiyete sahipti: Zalimliği, gaddarlığı ve çekinmeden kan dökmesiyle ün yapmıştı. Birine kızdığı zaman veya birileri ona gammazlandığında iki ihtimal vardı: Ölüm veya işkence! Sadece adı bile insanları korkutmaya yeterdi. Cizre ahalisinin canı boğazlarına gelmişti ama ellerinden bir şey gelmiyordu.

Eski Said’in Hz. Musa aleyhisselâm’a benzer bir şahsiyeti vardı. İlmi gibi pazusu da kuvvetliydi. Kanı deli bir delikanlıydı. Gözünü budaktan sakınmazdı. Ama bütün bunlardan daha önemlisi, dağları yerinden oynatacak bir irade ve kararlılığa sahipti ki, onun hakikî güç kaynağı da buydu!

O geceyi unutamam: Şeyh Abdülkadir Geylânî Hazretleri’ni rüyamda gördüm. Kendilerini çok severdim, hâlâ da öyleyim. Siması çok güzeldi, pırıl pırıldı.. bakışlarında iman pınarları çağılıyordu...

– “Molla Said! Molla Said!”

Sadâsı ruhuma hayat verdi sanki, gücüme güç, gençliğime yeni bir azim kattı.

Sesinin ruhumdaki yankısı henüz dinmemişti ki tekrar seslendi:

– “Miran aşireti reisi Mustafa Paşa’ya git! İşlediği zulme son vermesini söyle! Onu tevbe etmeye, namazlarını kılmaya çağır, nasihate kulak vermesini söyle!”

Mütereddit bir şekilde ne dediğini anlamaya çalışıyordum. Tek kelime etmeme fırsat vermeden gayet sert bir edayla:

– “Eğer bunları kabul etmezse öldür onu!” dedi ve kayboldu!..

O sıralar henüz 17 yaşındaydım ama yaşıtlarıma göre çok güçlüydüm. Rüyadan uyandığımda ruhum bedenimin dar kalıplarından fırlayacak gibi oldu.. kelimeler, savaşa hazır bir ordu misali sür’atle lisanıma dökölüp söz dizeleri oluşturdu.. adalelerim yapacağım şey için sanki emir bekliyordu.. öyle dolmuştum ki beklemeye tahammülüm yoktu.. Hz. Musavârî hamaset kalbimi dolduruyordu, hem de daha önce hiç olmadığı kadar! Gecenin geri kalan kısmında gözümü kırpmadım.. sabah olduğunda şimşek gibi fırladım.. sağımı-solumu görmüyordum.. gözümde tek şey vardı: Garip vazifem!

Sabahın ilk ışıklarıyla beraber belime eski bir kılıç kuşanıp Cizre’ye doğru yola çıktım. Ufukta, sihirbazların, kâhinlerin doldurduğu bir büyük meydanda, adamlarının arasında duran Firavun’u görüyordum.. onun ezdiği, kendine kul-köle ettiği yığınları görüyordum; o onlara zulümlerin en kötüsünü reva görürken karşısında el-pençe divan durmuşlardı.. onları kurtarmak, hürriyetlerine kavuşturmak için büyük bir arzu belirdi içimde.. gariptir, bunun için kendimde öyle bir güç, öylesine büyük bir azim buluyordum ki, daha önce böylesini hiç hatırlamıyorum. şah-ı Geylânî’nin sözlerinden sonra içimde en küçük bir korku, en ufak bir tereddüt bile hissetmiyordum. Zaferden emindim.. Firavun’un düşüşünü görür gibiydim!

Cizre’ye ulaştığımda, genelde oturduğu yere gidip Mustafa Paşa’yı aradım ama yoktu. Kime sorduysam, korku ve acıma arası gidip gelen bir nazarla yüzüme bakıyordu.. o gaddarı sorup duran bu zât kimdi? Onun acınası kurbanlarından biri mi, yoksa korkulası avenesinden biri mi?..

Sonunda Paşa’nın yaylada olduğunu öğrendim ve doğruca oraya gidip çadırını buldum. Bu, insanları kabul ettiği çadırıydı.. derhal girdim ama orada değildi.. yol yorgunluğunu atmak için iyi bir fırsattı.. kılıcımı çadırın direklerinden birine

astım.. kılıç dediğim de, aslen insanı korkutan bir görüntüsü olmayan, eski püskü hâliyle silahtan ziyade tarihî eseri andıran bir şeydi.. hele barutun, kurşunun konuştuğu bir zamanda silah cinsinden bile sayılmazdı.

Yere oturdum, bir taraftan Paşa'yı beklerken diğer taraftan fikren ve bedenen gücümü topluyordum. Çadırın içinde, Paşa'yı bekleyen az sayıda insan vardı. Yüzlerini bürüyen endişe hemen fark ediliyordu.. sessizliği bozmak için söz açtım, biraz konuştuktan sonra herkes beni tanıdı.. meğer ulemayla olan münazaralarımız beni insanların gözünde âdeta bir masal kahramanı yapmış.. benim orada bulunmamdan dolayı insanların biraz olsun rahatladıklarını hissettim.

Sonunda Paşa geldi, insanlar hep birden ayağa fırladı.. yalnızca ben hiçbir şey olmamış gibi sakin sakin yerde oturuyordum.. tabii bu, Paşa'nın gözünden kaçmadı.. rengi değişti.. şaşırdığı ve gazaplandığı her hâlinden belli oluyordu. Koltuğuna kuruldu, benim de duyabileceğim şekilde adamlarından birine öfkeli bir ses tonuyla sordu:

– “Kim bu?”

– “Meşhur âlim Molla Said efendim!”

Biraz toparlandı.. belli ki ulemâdan böyle bir tavır beklemiyordu.. bir müddet kızgınlığını belli etmemeye çalıştı, sonra bana dönerek küçümseyici bir tavırla sordu:

– “Niçin geldiniz buraya?”

Gözleri sinirden dışarı fırlayacak gibiydi, çok kızgın olduğu her hâlinden belli oluyordu. Onu daha da tahrik etmek ve dizginleri iyice elime almak için kendimden gayet emin ve sakin bir şekilde yüzüne baktım, sonra âdeta kabir âleminden gelen bir ses tonu ve cür'etkâr bir edayla: “Seni tövbeye ve hidayete davet etmek için geldim.” dedim.

Abus çehresinde fırtınalar kopuyordu.. öfkeden avurtları şişmişti.. gayzı, iri gözlerini patlatacak raddeye gelmişti...

Ara vermeden devam ettim, kelimelerin üzerine basa basa söz kurşunlarımı üzerine boşalttım:

– “Paşa! Tövbe et, insanlara zulmetmeyi bırak, namazlarını kıl! Bu zavallı

insanlara hangi hakla cevrediyor, neye dayanarak onlara köle gibi muamele ediyorsun?!”

Gayz, nefret alev alev bütün yüzüne yayılmıştı. Bu duydukları doğru muydu? Hem de çocuk yaşta birinden? Neler olmuştu, dünyada neler değişmişti de bu fakir hakir genç bu cür’eti gösterebilmişti? Pekiyi bütün bunlara rağmen neden bu rahatsız edici sesi bir kurşunla veya bir tokatla susturuyordu? Neden o alışlageldik despotluğunu kullanamıyordu? Ne olmuştu koca paşaya? Firavunlaşmış gururu, karşısında kimsenin bu kadar ileri gitmesine izin vermezdi! Ama olan olmuştu.. peki ya şimdi ne yapacaktı.. nasıl bir karşılık vermeliydi?..

Bediüzzaman’ın namını o da işitmişti: Mağlup edilemeyen genç âlim!.. Akıllara durgunluk veren, insanları şaşkına çeviren efsane!.. Ama benimle ne alâkası var? Âlim de değilim, o yolda bir iddiam da yok! Hangi vesileyle çıktı ki karşıma!?

Paşa belki de ilk defa içinde bir korku hissetti.. sebebini ve mahiyetini bilemediği bir korku.. bilebildiği bütün ölçülere göre o herkesten güçlüydü.. ama acaba başka ölçüler de var mıydı? Gücün başka nevileri de olabilir miydi? Yoksa ortada, bu deli genci bu denli cür’etkâr kılan bir büyü mü vardı? O hâlde savaşı zamana yaymak lâzım diye düşündü.. tâ ki önce bu meydan okumanın mahiyeti bir ortaya çıksın. İnsanların, “Paşa, şöhreti bütün âleme yayılmış Bediüzzaman’ı katletti!” demeleri işine gelmiyordu.. ama her hâlükârda onu öldürmeliydi. Meydan okur bir edayla bağırırdı:

– “Eğer dediklerini yapmazsam?”

Maksadını anlamıştım.. ona kaçamak cevap verme ya da söz düellosunu uzatma imkânı vermemeye, ilk andan itibaren savaşımaya karar verdim ve baştan beri koruduğum sükûnetimle cevap verdim:

– “Seni öldürürüm!”

Çadırı ve çadırdakileri bir korku kapladı.. herkes kötü şeyler olacağını hissediyordu.. acaba Paşa’nın öfkesi nelere sebep verecekti? Bu meydan okumadan, bu kural kaide tanımaz çıkıştan sonra kaç kişinin kellesi gidecekti? Bu nasıl bir musibet, ne tür bir kâbustu?! Çadırı korkunç bir sessizlik bürüdü.

Herkes, bu gencin sonunun yaklaştığına hükmetmişti.. acaba Paşa'nın gazabından kurtulabilecek miydi?

Ama kimse, Paşa'nın aslında çoktan hezimete uğramış olduğunu fark edememişti.. parmağını kıpırdatacak hâli kalmadığını; tabancasının tetiğine dokunmaya mecalinin olmadığını; karşısında duran ateşpare-i zekâ genci bırakın, şu anda bir karıncayla dahi baş edemeyeceğini bilmiyorlardı!.. Paşa kendi içinin derinliklerinde teslim bayrağını çoktan çekmişti ama insanların nazarındaki yerini muhafaza etmek için bunu öyle hemencecik açığa vurmaya da niyeti yoktu.

Çadırda daha fazla duramadı.. öfkelenmiş görüntüsü vererek kendini dışarı attı ama aslında içini kaplayan huzursuzluğu gizlemeye çalışıyordu. Boş arazide dolaşınca hiddeti biraz olsun dindi ve yeniden çadıra döndü. Henüz yerine oturmamıştı ki biraz önceki sualini tekrar etti.. aldığı cevap onu tatmin etmemiş gibiydi:

– “Buraya niçin geldiniz?”

– “Bu soruya cevap vermiştim!”

Çadırın direğine asılı kılıcımı göstererek alaylı bir şekilde:

– “Şu paslı kılıçla mı öldüreceksin beni?!”

Maksadını kavramak zor değildi; pazu gücüne mi yoksa silahıma mı daha çok güvendiğimi anlamaya çalışıyordu.. kendince beni sınıyor, delikanlılığımla istihza ediyordu; onun gücünün, ceberutunun yanında benimkinin bir kıymet-i harbiyesinin olmadığını hissettirmeye çalışıyordu.

Onun tahmin edebileceğinin çok çok üstünde bir meydan okumayla cevap verdim:

– “Kılıç kesmez, el keser!”

Er meydanından kaçma girişimleri bir kez daha sonuçsuz kalmıştı.. öfkeden çıldırmış hâlde çadırdan tekrar çıktı. Daha önce ulemadan kimse karşısına bu şekilde çıkmamıştı, şerrinden çekinirlerdi. Belli ki o da onlara pek ilişmek istemiyordu. Ama işte bu genç âlim, elini kana bulamaya zorluyordu onu. Problem şu ki, bu herhangi bir din âlimi değildi.. meşhur bir âlimdi.. Bediüzzaman'dı, zamanın harikası, hatta zamanın dâsitânî kahramanıydı! Onu

öldürmek Paşa'nın başını çok ağrıttı. Deli gibi dolaşıyor, düşünüyor, düşünüyordu; ne yapmalıydı, nasıl bir hareket tarzı belirlemeliydi?

Az sonra birden durdu.. tekrar çadıra yöneldi.. bir şey bulmuş gibiydi.. yeni bir çözüm yolu keşfetmişti.. bununla şerefini kurtaracak, genç âlimle mübarezeye girmekten de kurtulacaktı.. çadıra girerken, mütekebbir bir edayla seslendi:

– “Dinle beni! Seni imtihan edeceğim! Benim Cizre’de çok âlimlerim var, senin için onlarla bir münazara tertip edeceğim. Eğer onları mağlup edebilirsen dediklerini yaparım, yoksa seni öldürür, nehre atarım!”

Hakkını vermek lâzım, gerçekten güzel bir çözüm, zekice bir çıkış yoluydu! Evet, ilim en iyi hakemdir, ulema da her meselede kendilerine müracaat edilecek ehl-i hal ve akittir. Şurası açıktı: Paşa doğrudan söyleyemese de bana boyun eğmişti. Kim bilir belki de bu, hakikî bir tevbenin ilk adımıydı. Hâzırûna baktım; bütün gözler bana yönelmiş, bütün kulaklar sabırsızlıkla vereceğim cevabı bekliyordu.. “Ne duruyorsun, bu cömert teklifi kabul et ve bu kâbustan kurtar bizi!” der gibiydiler.

Kabul etmekte tereddüt etmedim.. üzerime aldığım işin sonuna yaklaştığımı hissettim. Ehl-i ilmin söz hakkı mahfuzdur; her durumda söyleyecekleri bir şeyler vardır mutlaka. Ne olursa olsun, savaş henüz bitmemişti. Aynı sükûnetle cevap verdim:

– “Bütün ulemayı mağlup etmek benim haddim olmadığı gibi, beni nehre atmak da senin haddin değildir! Fakat ulemaya cevap verince senden bir şey isteyeceğim. O da mavzerindir ki şayet sözünde durmazsan seni onunla öldüreyim.”

Paşa, kendisine ağır gelen bu oyunu daha fazla uzatmamak için sükûtu tercih etti. Sonra münazaranın olacağı Cizre’ye doğru hareket ettik. Yol boyunca benimle hiç konuşmadı. Cizre’ye geldiğimizde, Dicle’nin karşı yakasında, eski bir yolcu hanının bulunduğu Bani Hanı denilen çimenliğe indik. Paşa önceden adamlarını bölgenin tanınmış âlimlerine göndererek durumdan onları haberdar etmiş, böylece münazaraya hazırlanmalarını sağlamıştı. Bu, onlara, beni ilzam etmek için bazı ince ilmî meseleler tespit etme, bilmece tarzı sorular hazırlama imkânı vermişti. Bununla belki Paşa’nın itibarı geri alınır, Molla Said’in insanlar

arasındaki şöhreti izale edilir ve intikam için zemin hazır olurdu.

Cizre uleması kitap karıştırmakla meşgul oladursun, ben yol yorgunluğunu atmak için dinlenebileceğim bir yer talep ettim, yer gösterdiler, istirahat çekildim.

Paşa'ya asırlar kadar uzun gelen bir-iki saat geçmişti ki gözlerimi açtım ve tehdit kokan kelimeler:

– “Meclis hazır, ulema da. Paşa neticeyi bekliyor.”

Baştan beri muhafaza ettiğim sükûnetimle içeri girdim, selam verip oturdum. Derken çaylar geldi, ben kendi çayımı içtikten sonra kafaları biraz sonraki münazarayla meşgul yakınımıdaki bir-iki hocanın çaylarından da bir-iki yudum aldım.

Orada bulunanların hepsi çevrelerinde olup bitenden habersiz gibiydiler. Bir kişi hariç: Mustafa Paşa. O son derece müteyakkız ve gergindi; henüz başlamamış olan münazaranın neticesini büyük bir sabırsızlıkla bekliyor, bir yandan da işlerin gidişatını seyrediyordu. Hocaların endişesi ve heyecanı, benimse aksine sâkinliğim gözünden kaçmamıştı. Öfkeli bir ses tonuyla:

– “Ben okumuş değilim. Fakat Molla Said'le münazarada mağlup olacağınızı şimdiden görüyorum. Çünkü bakıyorum ki; siz hayran hayran düşünmekten çaylarınızı bile unuttunuz. Amma Molla Said, kendi çayını içtikten sonra sizin çaylarınızdan da iki-üç bardak içti.” dedi.

Hocalar, Bediüzzaman efsanesini çok önce duymuşlardı. Eğer Paşa'dan korkuları olmasa, hiçbiri münazara için buraya gelmeyi düşünmezdi. Ama yine de endişeleri büyüktü; eğer mağlup olurlarsa Paşa'nın gazabından onları kim koruyacaktı?!

Çay faslı bittikten sonra:

– “Efendiler! Bendeniz vaadetmişim, hiç kimseye sual sormam. Varsa sizin suallerinizi bekliyorum.” dedim.

Birinci sualle münazara/imtihan başladı, en müşkil ilmî meselelerden biriydi. Sonra ikincisi, üçüncüsü, dördüncüsü... derken takriben ince meselelerden kırk kadar soru sordular. Hepsine tereddütsüz cevap verdim, sanki önüme bir kitap açılmıştı da oradan okuyordum. Ama nasılsa sorulardan birine yanlış cevap

verdiğimi sonradan anladım, lâkin hocalardan hiçbiri bunu fark etmedi. Münazara bitip meclis dağıldıktan sonra arkalarından gittim ve:

– “Affedersiniz! Filan سوالin cevabını yanlış söylediğim hâlde farkına varmadınız.” diyerek cevabımı düzelttim. Mahcup bir şekilde sözlerimi tasdik ederek:

– “İşte şimdi bizi tam ilzam ettiniz.” dediler. Daha sonra o heyettekilerden bazıları benden kendilerine ders vermemi talep ettiler.

Mustafa Paşa’ya gelince; bu, onun gururunun kırılması için yeterli oldu. Hatta münazaranın sonlarına doğru bana bakışları değişmişti. Münazara bitip de hocalar çıktığında yanıma sevecen bir yüz ifadesiyle tebessüm ederek geldi, omzundan mavzerini çıkarıp bana verdi:

– “Bu sana hediyemdir Bediüzzaman! Senden özür dilemek istiyorum. Ben senin sözlerinin doğruluğunu ve samimiyetini şimdi anlıyorum. Sen hakikî bir âlimsin ve bütün bunları dinin emirlerini yerine getirmek için yaptın. Bu hâlinle her türlü takdire lâyıksın. Sana söz veriyorum, şu andan itibaren tevbe edip namaz kılmaya başlayacağım!”

Kâbus güzel şekilde bitmiş, sonu tatlıya bağlanmıştı, ALLAH’a hamd ettim. Ama artık Siirt’te kalamazdım; çünkü çevremde bir insan kümesi oluşmaya başlamış ve bazı hocalarla talebe-i ulûmun kalblerinde bana karşı haset ateşleri yanmaya başlamıştı. Oradan ayrılmaya karar verdim.

Yaşım on yedi idi ama üzerimde sanki kaldıramayacağım kadar ağır bir yük vardı.. hiçbir yerde uzun süre kalamıyordum.. Siirt, Bitlis, Şirvan... oradan oraya dolaşıp duruyordum.. en sonunda Tillo’da karar kıldım. Orada bende Arapça’ya karşı bir iştiaak hâsıl oldu. İçimdeki bu ateşi dindirmek için meşhur sözlük “Kamus-u Muhît”i ezberlemeye başladım. Pek çok sözlükte olduğu gibi Fîrûzâbâdî de bu eserinde bir kelimenin birden fazla mânâsını veriyordu. Ben bunu hafızama alıp, daha sonra bunun aksini, yani her bir mânâ için kullanılan farklı kelimeleri bir araya getiren bir kamus yazmak istedim. “Sîn” harfine kadar gelmiştim ki, Mısır’da ilmî bir heyetin buna benzer bir çalışma yaptığını işittim ve ezberi bıraktım.

Ardından Mardin’e gittim. Orada, iki talebeyle karşılaştım; biri Cemaleddin

Afganî'nin talebesiydi, diğeri ise Sünûsiyye tarikati müntesibiydi. Onlar vasıtasıyla Afganî'nin ve Sünûsiyye'nin fikirlerine muttali oldum.”

Hikâye:

Harama Bakma, İlmin Sırrını Yok Eder..!

“ Bitlis valisi Ömer Paşa ilmi ve ulemâyı pek severdi. Onun ısrarı neticesi, Bitlis’te iki yıl kaldım. Bana evinin üst katında bir oda tahsis etmiş ve orada ilmî çalışmalarımı devam ettirmemi istemişti. Paşa’nın altı tane kızı vardı, üçü küçük, üçü büyük. İki sene aynı evde kaldığımız hâlde, büyük üç kızı birbirinden ayırt edip tanıyamıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bileyim. Hatta bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları tanıdı. Herkes hatta ben de bu hâle hayret ederdik. Bana:

- “Neden bakmıyorsun?” diye sorduklarında;
- “İlmin izzetini muhafaza etmek beni bakmaktan alıkoyuyor.” derdim.

Hayatımda mazhar olduğum nimetlerden biriydi bu; ALLAH’ın inayetiyle gözlerim harama bakmaktan muhafaza edilmiş, böylelikle ruhum ilmî meseleleri hıfzedip kavramaya müheyya hâle gelmişti. Bu mazhariyetin bereketiyle, üç ay zarfında doksan kadar kitabın ihtiva ettiği hakikatleri hıfzettim. Âdeta hafızam bir arşiv gibiydi, istediğim zaman istediğim bilgiye oradan ulaşabiliyordum. Gördüğüm, işittiğim her şeyi çok net ve canlı olarak hatırlayabiliyordum. Daha önce görmüş olduğum her manzara, duyduğum her ses, gösterime hazır bir sinema şeridi gibi, çağırdığımda davete icabet edip gözümün önüne geliyordu!

Garip bir şekilde, düzgün, okunaklı yazı yazmak nimetinden mahrumdum. Çok zorlukla yazı yazabiliyordum. Yani “yarım ümmîydim”. Ama daha sonraları müşahede ettim ki bu aslında büyük bir nimetmiş benim için. Eğer güzel yazıyor olsaydım, ilmî meseleler hafızamda bu derece yerleşmezdi. Hangi ilmi mütalaa etmeye başlasam, içimi dolduran ilim iştiyakı ve güzel yazı yazamamanın verdiği bir his sayesinde onu ruhumun defterlerine kaydetmeye başlıyordum.

Evet, insana nikmet gibi gelen pek çok şeyin içinde ne nimetler gizlidir! Bütün bunlar benim kendi iktidarım ile başarabileceğim şeyler değildi.. kaderimdi...”

Modern İlimleri Tahsil Cünûnu

“Hasımları tarafından İslâm ümmetine kurulan tuzaklara muttali oldum.. ve kanaatim geldi ki, klasik “Kelâm” ilmi, bugün din etrafında dönen şüpheleri, tereddütleri cevaplamakta yetersiz kalır.. kalbimde modern ilimler denizine dalma iştiyakı belirdi. Bunlardan önüme geleni tabiri caizse “yutmaya” başladım; tarih, coğrafya, matematik, jeoloji, fizik, kimya, astronomi, felsefe... sonunda bu ilimlerin küllî prensiplerine, ana esaslarına tamamıyla vâkıf oldum. Bütün bunlar, mezkûr ilimlerin okutulup öğretildiği müddete nisbetle çok çok kısa bir zaman içinde oldubitti ve benim hâlet-i ruhiyeme, genel gidişatıma göre oldu; yani herhangi bir muallim ya da üstadın rahle-i tedrisine oturmadan ve asıl hikmetini hep sonradan anladığım, ruhuma akıp gelen rabbânî vâridat suretinde... Meselâ yirmi dört saat içerisinde bir coğrafya kitabını ezberledim ve ertesi gün Vali Tahir Paşa’nın konağında bir coğrafya muallimini o bilgilerle münazarada ilzam ettim.

İlhad düşüncesi, korkunç zulümâtını yeryüzüne boşaltmaya başlamıştı. Mütalaa ettiğim bu ilimler bana, modern dünyaya giriş ufuklarının açılması için yeterli olmuştu; ama tabii ki oraya da Kur’ân’ın azametli kapısından girilecekti.. ve “Bediüzzaman” o sahalarda da üzerine düşeni yaptı. Hep vurguladım ve hiçbir zaman hatırdan çıkmaması için de vurgulamaya devam edeceğim: Ben, Cenab-ı Hakk’ın, fazlen-keremen Kur’ân hizmetinde istihdam ettiği âciz bir kuluyum. Bütün bu tecellîler, bu tecellîlerdeki sırlar, sırf ALLAH için “hizmet” diye yola çıkmaya lütfedilmiş şeylerdir. Bunu iyi belle kardeşim!..”

Sonra başını eğdi ve bir süre suskun kaldı.. binmiş olduğu küçük sandal, Boğaz’ın sularında şiddetle sallanmaya başladı.. azgın dalgalar sandalı dövüyordu. Dehşet içerisinde ona baktım.. bana batıyormuş gibi geldi... daha iyi görebilmek için gözlerimi oğuşturdum.. fakat hikmet dersleri, ağırlığını tek

başıma kaldırabileceğim bir şey değildi.. buna rağmen yalvardım: “Efendim, ne olur biraz daha.. biraz daha!” Parmağıyla göğü gösterdi ve...

Küçük sandala sabahın ışıkları vurmaya başladı, o da konuşmayı bırakıp sükûnun enginliklerine daldı! Tecellî bir kere daha ellerimden uçup gitmişti. İstanbul’un dört bir yanındaki minarelerden ezan sesleri yükselmeye başladı.. ben de dalgalar ve ağaçların safında namaza durdum.. çok geçmedi, gündüzün kaftanı yeniden şehri bürüdü...

Geceler, gündüzler geçti.. ne kadar oldu, kaç asır sürdü bilemeyeceğim; yeni bir tecellî bekleyip durdum; bu gece, bir sonraki gece, belki daha sonraki... ama nafi!..

Kar, şehrin bütün evlerini örtmüş.. kubbeleri, ağaçları bürümüş, asfaltları kapatmıştı. Yollar-geçitler tipiye esir, caddeler-sokaklar buz tutmuştu.. ancak usul usul yürünebiliyordu. Bu soğuk kış gününde okullu çocuklar evlerinden dışarı çıkamamışlardı. Fatih'teki Nur dershanesinin penceresinden dışarıyı seyreliyordum.. vakit gurûba yaklaşmıştı.. gecenin orduları soluk soluğa evlerden içeri girmeye hazırlanıyordu.. Kapının hafifçe çalındığını duyar gibi oldum. Evdeki nur talebelerinden biri hemen kapıya koştu ama kendi kendine söylenerek içeri döndü, yanında kimsecik yoktu. Kapı tekrar çalındı, arkadaş tekrar kapıyı açmaya gitti, az sonra bu kez biraz da kızgın şekilde döndü, yanında yine kimsecikler yoktu. Sonra bir kere daha... ALLAH ALLAH! Bu da ne böyle? Korkuya benzer bir duygu kapladı beni. Merakla karışık bir korkuydu bu. Kapıyı açmak için arkadaştan izin istedim ve meydan okurcasına bir edayla kalkıp hızlıca kapıyı açtım. Dışarıda rüzgâr çok şiddetliydi.. fırtına öyle kuvvetli esiyordu ki, kapıyı kapatamadım. Yardım istercesine evin içine baktım ama kimseleri göremedim. Fırtına daha da şiddetlendi, öyle ki bedenimi de kontrol edemez oldum ve rüzgârın akışına bıraktım kendimi. Hava akımı nereye doğru gidiyordu, nerede duracaktı, hiçbir bilgim yoktu!

Sonunda kendimi, karlı bir dağ başında, yarı baygın yarı uyanık bir hâlde buldum.. güneş batmış, ortalık iyice kararmıştı.. her tarafım ağaçlarla veya ağaca benzeyen şeylerle çevriliydi. Baştan ayağa bütün uzuvlarımı teker teker yokladım, her yerim sağlamdı. Doğrulamaya çalıştım ama yapamadım. Dizlerimin üzerinde yukarıya doğru sürünmeye uğraştım, o da olmadı. Saniyeler geçmemişti ki, ağaçların arasından bir şeyin beni çektiğini hissettim.. az sonra dağın başında, düzlük bir yerdeydim.. ağaçların arasında gözüme küçük bir kulübecik ilişti.. içinden, mum ışığına benzer zayıf bir ışık sızıyordu. Bedenimde atıp duran yaşama tutkusunu hissettim içimde ve kalktım, kulübeye doğru yaklaştım.. çekinerek içeri girdim.. kimseler yoktu. Işık, ağaç dallarıyla saman

yığınlarının arasından geliyordu.. eski bir hasır gördüm ve buranın zikir veya namaz için tahsis edilmiş bir yer olabileceği geldi aklıma.. içimden namaz kılmak geldi ve iftitah tekbirini getirerek namaza durdum: ALLAHU EKBER! Fatiha'dan sonra Nur sûresini okuma isteği belirdi ve başladım okumaya... ansızın dört bir yandan ışıklar çağıladı ve bir anda her yer nura gark oldu!.. Küçük kulübecik gözlerimin önünde birdenbire şâşaalı büyük bir saraya dönüşmüştü!.. Derken huzur ve itmi'nan, acil bir şifa, güzel bir deva gibi dermansız bedenimin her yanına yayıldı: Tecellîler yeniden başlıyordu..!

Kendime geldiğimde onu, sağ tarafımda, eski hasırın bir köşesinde oturur hâlde buldum.. sırtını kulübenin tahta duvarına dayamıştı.. evrad okuyor gibiydi. Doğrulup, son derece sessiz bir şekilde yaklaştım.. tek kelime konuşmadan...

Neden sonra o konuşmaya başladı:

“Seninle 1899 senesine gidelim. Daha sonra, hikmet derslerine devamla, ileriye doğru 50 yıl daha gideceğiz inşaallah; yani senin ömrünün sınırlarına da gireceğiz.

Zamana, parçalardan oluşan bir hareket olarak bakarsak, onun hakikî bir varlığının olduğunu söyleyemeyiz; onun varlığı, sadece biz onu nasıl görüyorsak ondan ibarettir. Ama zamanı farklı bir bakış açısıyla değerlendirecek, onun, başladığı andan biteceği vakte kadar uzanan kevnî bir hakikat olduğunu anlarız. Eğer hayalinde canlandırabilirsen, onun yekpare bir şey olduğunu görürsün. Başka bir deyişle, ALLAH'ın yarattığı, kendine mahsus tam bir mahiyete sahip bir mevcud. Biz, ömrümüz nisbetinde onun sadece küçük cüzlerini idrak ederiz. İşte bundan dolayı, onun kapısını ister mazi, ister hâl-i hâzır, hangi taraftan çalarsan çal, çok hayret verici şeyler bulursun! Ama onları görüp idrak edebilmek için saf, duru, berrak bir gönle sahip olmak gerekir. Işığın olmayanın bir şey görmesi mümkün değildir!.. ”

İbtilâ Makamı: “Eski Said’in” Mücadelesi

“1899... O yıl, hayatımdaki büyük dönüm noktalarından biri oldu. 20’li yaşların başındaydım. Kur’ân-ı Kerîm’e yöneldim.. Onu kıble edindim.. diğer bütün ilimleri bir kenara bırakıp, yalnızca Kur’ân ilimlerini tahsile koyuldum.

Bu seneyi özel kılan, –ALLAH rahmet eylesin– Tahir Paşa’nın konağında yaşadığım bir ruhî inkılâptır. İnkılâbın sebebi şuydu: Tahir Paşa bana, Avrupa’da bir kesimin, Kur’ân-ı Kerîm aleyhinde çirkin bir komplo hazırlığı içinde olduğunu haber verdi. Gazetelerin yazdığına göre, İngiltere’nin sömürgelerden sorumlu bakanı, Avam kamerasında yaptığı bir konuşma esnasında, elinde tuttuğu Kur’ân’ı Kerîm’i göstererek: “Bu Kur’ân Müslümanların elinde bulundukça biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, bu Kur’ân’ı onların elinden almalıyız, yahut Müslümanları Kur’ân’dan soğutmalıyız.” demişti.

Bunu duyar duymaz içimde kızıl kıyametler koptu! Benliğimi öyle coşkun duygular sardı ki, sanki bu duygular benim ruhumdan değil de, ALLAH’ın celâlî isimlerinden çağlayıp geliyordu! İşte o anda ilim tahsili hususunda düşüncelerimi, tarzımı, metodumu gözden geçirme ihtiyacı hissettim ve yeni bir yol haritası çizdim kendime: Kur’ân-ı Kerîm’in ihtiva ettiği yüce mânâları anlama, onun ders verdiği yüksek imanî hakikatleri hem kendime hem de başkalarına ispat etme yolunda, her nevi ilimden istifade edecektim. Bundan sonra Kur’ân’ı, ilmimin-amelimin tek hedefi, hayatımın-davamın tek gayesi yaptım; Kur’ân’ın mânevi mucizesi, benim rehberim ve mürşidim oldu. Evet, daha önce ezberlediğim doksan kitap, benim Kur’ân’ın hakikatlerine çıkmam için birer basamak yerine geçti. Kur’ân’ın semasına ulaştığımda, her bir âyetin

bütün kâinatı ihata ettiğini gördüm! Artık Kur’ân bana yetiyordu, başka kitapları mütalaaya ihtiyacım kalmamıştı! Gaye-i hayalim şu idi: Kur’ân’ın sönmez, söndürülmez bir mânevî güneş olduğunu bütün dünyaya ispat edip gösterecektim!

Yedi sene kadar bu hâlette kaldım; nur derslerini, iman hakikatlerini doğrudan Kur’ân’dan alıyor, sonra vakt-i merhununu beklemek üzere onları hafızama kaydediyordum. Ama zihnim “Eski Said” olarak faaliyeteydi, yani cedel ve siyasî hareketi tarz olarak benimsemişti. Bundan dolayı bu yedi-sekiz senelik hazırlık ve tabir yerindeyse “depolama” devresinden sonra kalbimde, aksiyoner hareket etme ve çıkıp insanları Kur’ân’a çağırmaya karşı bir meyil hâsıl oldu ve bu büyük gayeyi gerçekleştirmek üzere İstanbul’a gitmeye karar verdim. O sıralarda henüz yirmi yedi yaşındaydım.

Düşündüm ki, karanlığın ordusu saldırmak için önce İstanbul’u seçecektir. Çünkü o anda ümmetin başını orası çekiyordu ve âlem-i İslâm’la Avrupa arasındaki köprü orası idi. Bu eskimeyen güzel şehrin kubbeleri, minareleri, Batı’nın karşısında kıyamete kadar İslâm’ın bayrağının dalgalanmasına şahitlik edecektir. “Hilâl”li sancak, Avrupa’ya meydan okurcasına semalarda boy gösteriyordu! Hem Batılıların Boğaz’dan alacakları vardı: Asırlar önce karaların denizlerin hükümdarı, nebevî fethin tercümanı, muzaffer padişah Fatih Sultan Mehmed aleyhirrahmetü velgufran hazretlerinin onlara tattırdığı acı lokmanın tadı hâlâ damaklarındaydı! Bütün bunların hepsi oradaydı. Eğer İstanbul düşerse, bu dünyaya dair her şey de onunla beraber giderdi! Öyleyse oraya gitmem gerekiyordu.”

Bana baktı, eliyle kulübenin içindeki saman yığınının arasında, zayıf bir ışığın süzüldüğü küçük deliği göstererek: “Şuraya bak!” dedi. Başımı kaldırıp baktım, tatlı bir ışık gözlerime doldu ve..

Ve süvariye gördüm, rüzgârın sırtına binmiş, sağına soluna bakmadan şimşek hızıyla ilerliyordu!..

.....

Devam etti:

“Şehrin bütün girişleri kapalıydı, içeri girmek için hiçbir yol görünmüyordu.

Gördüm ki tarihî surlar hareket ediyor; biri onlara doğru yaklaştığında korkunç bir şekilde uzuyor.. uzuyor.. uzuyordu. Öyle ki şehre ışığın girmesine mani oluyor, güneşin şualarının caddelere-sokaklara ulaşmasını engelliyordu. Her şey koyu bir karanlığa boğulmuştu, ortalıkta baykuşlardan başka bir şey görünmüyordu. Az arkama döndüğümde, Boğaz'ın kıyısında, şehre girmek için yol arayan birilerini gördüm. Onlardan bir tanesine yaklaşıp, fenerleri olup olmadığını sordum.

– ‘Güneşin doğmasını bekliyoruz.’ dedi.

– ‘Yazıklar olsun size!’ dedim, ‘Yahu güneşin-ayın tutulduğu bir zamandır bu zaman! ALLAH kime bir nur, bir ışık lütfetmemişse onun nurdan nasibi yoktur!’ dedim ve sorumu tekrarladım:

– ‘Feneriniz var mı?’

– ‘Hayır!’

– ‘Öyleyse ezan okuyun!’

– ‘Ne zaman?’

– ‘Musibet zamanında!’

Boğaz’dan Marmara’ya her yan ezan sesiyle inledi.. ve bu hüznün şehrinin üzerine güneş yeniden doğdu.. ardından şehrin dev kapıları ardına kadar açıldı.. ve çaresizlik içre bir nedamet, karanlığın ordularını çepeçevre sardı! Evet kardeşim, İstanbul’un kapıları, ALLAH’ın sadık kullarına daima açıktır; geldiklerinde asla geri çevrilmezler!

“Geldiklerinde” mi? Öyle ya, duyabiliyor musunuz, içlerinden biri haykırıyor: “Işık orduları! Sefer var, at binin!”

Şehre gecenin bir yarısı herkes uykudayken girdi.. ve çile yolculuğu başladı!..

Medresetü’z-Zehrâ ve Delilikle İttihâm!

Sözlerine devamla:

“Doğu illerindeki halkın yaşadığı zorluklar göz önündeydi. Anladım ki, bizim dünya saadetimiz iki kaynaktan beslenir: Birincisi dinî ilimler, ikincisi ise çağın modern ilimleridir. Dolayısıyla ikisinin de bilinmesi zarurîdir, hiçbirini ihmale gelmez. Din âlimleri modern ilimlere yabancı olmamalı. Bu bölgede insanlar din âlimlerinin sözünü dinler, yöre halkının zimamı onların elindedir. İnsanları arkasından sürükleyen kanaat önderlerinin, bunun için yeterli donanıma sahip olmaları şarttır. İşte bu düşünceler beni İstanbul’a gelmeye sevk etti. Sultan Abdülhamid’e, Doğu Anadolu’da, benim “Medresetü’z-Zehrâ” diye isimlendirdiğim tarzda bir eğitim müessesesinin kurulmasının zaruretine dair bir dilekçe sundum. Bu müessese, ümmetin dirilişine, üzerindeki kara bulutların dağılmasına katkıda bulunacak ve eski-yeni ilimleri bünyesinde toplamasıyla, ümmetin devamını teminat altına alacaktı. Ama çilelerin başladığı nokta da işte tam burası oldu...

İstanbul’a gelişim, Osmanlı Devleti’nin son demlerine, İkinci Meşrutiyet’in ilânı öncesine rast gelmişti. Daha önce bazı önemli Kelâm kitaplarını dikkatle mütalaa etmişim. Çünkü pek çok insanın zihninin Sofestâî felsefeyle bulandığından haberdardım. İstanbul’a gittiğimde, memleketin ilmî durumunu, ulemânın yönelişlerini görebilmek için medrese hocalarını, ehl-i ilmi münazara ve müzakereye davet ettim. Bulunduğum yere gelip yaşımın küçüklüğünü gördüklerinde çok hayret ettiler. “İstediğinizi sorun!” dedim. Ama ne gariptir ki, sordukları sorular, hep İstanbul’a gelirken yolda okuduğum kitaplardandı! Ayrıca, cedelci bir düşünce tarzının ulemâ arasında hâkim olduğunu gördüm ve memleketin maruz kaldığı fırtınanın hangi yönden estiğini anlama imkânını

buldum.

Çok geçmedi, haber her yana yayıldı: Doğu'dan gelen, "Bediüzzaman" lakaplı, garip kıyafetli bir genç her soruya cevap veriyor, Sofestâî felsefeyi aklî-mantıkî delillerle çürütüyormuş.. felsefe ve kelâm bilgisi insanı hayrette bırakıyormuş!

Bu arada haset batağında bocalayanların hasmâne hisleri de kabarmıştı. Sultan Abdülhamid'e yazdığım dilekçe de buna eklenince kendimi akıl hastanesinde buldum. Beni "delilik" töhmetiyle hapsedmek istiyorlardı. Merhum Sultan'ın etrafı, casuslar, şahsî menfaatini takip eden menfaatçiler ve yabancı devletlere çalışan bir kısım tıynetsizlerle çevriliydi, sağlam adam pek azdı. Saray, fitnelerle, siyasi komplolarla, çıkar kavgalarıyla kaynıyordu.. yalnızca bir-iki duvarı ayakta kalmış bir harabeyi andırıyordu...

Hastanede doktor beni karşısına alıp konuştuğunda hayretten ağzı açık kaldı.. yazdığı rapor şu ibareleri içeriyordu: "Eğer Bediüzzaman'da zerre kadar mecnunluk eseri varsa, dünyada akıllı adam yoktur! Şimdiye kadar İstanbul'a gelenlerin içerisinde zekâ ve fetanetçe böyle bir nâdire-i cihan bulunmuş değildir."

Bu rapor saraydaki bir kesimi harekete geçirdi ve iş fazla büyüyüp duyulmadan alelacele beni hastaneden çıkarıp nezarete aldılar. Burada Zaptiye Nâzırı Şefik Paşa, Padişah'ın selamıyla birlikte bir miktar da para getirip, bana maaş takdirinde de bulunduğunu söyledi. Tabii ki karşılığında İstanbul'dan uzaklaşıp ideallerimden vazgeçmem isteniyordu. Bu, safdil pek çok ehl-i ilmi, fikir adamını düşürdükleri bir tuzaktı.

Maaş ve teberru vesikasını uzattı.. cevap vermeye kalmadı, şiddetli bir soğuk şeklinde kendini hissettiren vâridat akmaya başladı kalbime.. saniyeler içinde kalbimde fırtınalar koptu.. uçsuz bucaksız ormanlarda koşmaya başladım.. mevsim güz mü desem, kış mı desem bilmiyorum.. ağaçlar gördüm; gök gürültüsü, sağanak yağmur ve fırtına altında eğilip bükülen dalları, bu şiddetli harekete dayanamayıp kırılan.. sonunda çiçekten, yapraktan yoksun, çıtırçıplak kalan. Bu ormanda her şey çıplaktı!. kar, üryan hakikatin yüzüne olanca şiddetiyle çarpıyordu!. hazîn hıçkırıklarında boğulan ağaçlar kan ağlıyordu!. rahmet tokatları, te'dip şamarlarıydı bunlar!. evet, rahmet tokatlarıydı ama

şiddetli, acı vericiydi!. hasta bedenim tir tir titriyordu.. eskimiş elbiselerim şiddetli rüzgârla beraber uçup gitti.. soğuk, bedenime öyle işledi, benzim öyle soldu ki, cama dönen tenimin altından iç organlarım görülebiliyordu.. gizli hiçbir şeyim kalmamış, tamamiyle şeffaf bir cisme dönüşmüştüm.. o anda Cenab-ı Hakk’a sığındım.. “Yâ Settâr! Yâ Settâr!”² Birden tecellî “celâl”den “cemâl”e intikal etti.. ağaçlar yeniden yeşermeye, fırtına batıya doğru uzaklaşmaya başladı.. gök gürültüsünün arasından uzaktan bir ses duydum: “Said! Said! Sa’îd³ ol ki, Risale-i Nur’un sâfiyetini, duruluğunu bulandırmayasın..!”

Ben de dedim ki: “Başım gözüm üstüne! İşte sana, içinde kendime ait hiçbir şeyin olmadığı yırtık çıkınımla geliyorum! Rüzgârın çıplak sırtında; yanımda hikmetin kılıcından, Nur sözlerden başka bir şey olmaksızın geliyorum!”

Gözlerimi açtığımda yine nezaretteydim.. bir fırtına da orada esiyor, ortalığı velveleye veriyordu: “İradeyi reddediyorsun, irade reddedilmez!”

Eğer cevaptan anlayacak olsaydı cevap verirdim ama bağırpıp çağırmanın hayattan nasibi yoktu! O hâlde varidat tamamen ermiş demekti! Artık cemadat ne kadar muhatap alınırsa o kadar konuşmak gerekti:

– “Reddediyorum, tâ ki Padişah darılsın, beni çağırsın, ben de işin doğrusunu söyleyeyim.”

Nâzır’ın tehditkârâne: “Neticesi vahimdir!” sözü üzerine devam ettim:

– “Neticesi deniz olsa, geniş bir kabirdir. İdam olunsam, bir milletin kalbinde yatacağım. Hem de İstanbul’a geldiğim vakit hayatımı rüşvet getirmişim. Ne ederseniz ediniz!

Ben isterim ki insanlara davranışım la şunu göstereyim: Devlete intisap, hizmet içindir; maaş kapmak için değil. Hem de benim gibi bir adamın millete ve devlete hizmeti nasihatledir; o da hüsn-ü tesir iledir; o da hasbîlikledir; bu da garazsızlıkla, o da ivazsızlıkla, o da şahsî menfaatlerini unutmakladır. Binaenaleyh maaşı kabul etmemek için çok mazeretim var.”

Konuşma bittiğinde, gönlüm güllük gülistanlıktı ve ruhumun semalarında boy gösteren, ışıkları ebedlere kadar sönmeyecek bir güneşi selamlıyor gibiydim...”

² “Ey ayıpları, kusurları örten!”

³ Sa’îd (صعيد) : Arapça toprak demektir. Bediüzzaman’ın ismi olan ve ve mutlu, bahtiyar mânâsına gelen

سَعِيد 'den hem lafız hem mânâ olarak farklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İyileri de Kötüleri de Barındıran Şehir: İstanbul

“Ey aziz! Bil ki: Yolcu, seferinde çok yerlere, menzillere uğrar. Uğradığı her yerin âdetleri ve şartları ayrı ayrı olur. Aynen öyle de, hak yolcusu da çok makamlara, mertebelere, hâllere, perdelere rast gelir ki, bunların da her birisi için kendine mahsus şartlar ve vaziyetler vardır. Bu şartları ve perdeleri birbirine karıştıran, yanlış hareket eder.” (Bediüzzaman Said Nursî, Mesnevî-i Nûriye, Zeylül-Habbe)

İstanbul Çamlıca’da, “Akademi”nin üst katında yatıyordum.. gece birden uyandım.. cep telefonumun saatine baktım, henüz gece yarısıydı.. tekrar uzanıp uyumaya çalıştıysam da nafi!.. zihnim, birkaç saat önce duyduğum şeylerle dopdoluydu. Yatmadan önce, Fethullah Gülen Hocaefendi’nin, İstanbul camilerinden birinde yaptığı bir vaazını dinlemiştim.. kalbi parçalanıyormuşçasına dertli bir edayla konuşuyor ve ağlıyordu...

Çok sıcaktı.. yaprak kıpırdamıyordu.. boğuluyor gibi oldum ve Boğaziçi köprüsüne bakan balkona attım kendimi.. buradan Marmara denizinin bir kısmını da görebiliyordum.. Hocaefendi’nin ağlayan siması gözümün önünden hiç gitmiyor ve kalbimi hüznle dolduruyordu.. gözlerimi kısa bir süre kapadım, sonra önümde uzanan büyük şehrin ışıklarına açtım.. İstanbul gece bir ayrı güzeldi.. sanki gökteki yıldızlar, inciler hâlinde yeryüzüne inmişti!

Birden bir şey oldu!.. sanki Marmara denizinden bir küheylan çıktı ve geceyi yararak bana doğru koşmaya başladı!.. ürktüm ve geriye doğru sendeledim.. o anda atın sırtındaki, elini yukarıya doğru kaldırmış süvari gözüme ilişti.. odama kaçmak istedim ama hareket edecek gücü bulamadım kendimde, sanki bütün kuvvetim çekilmişti! Süvari bana doğru yaklaştı. Kim olduğunu anlamaya çalışıyordum.. yüzü yabancı gelmemişti.. evet, bu zâtı tanıyordum.. karşımda

duran, Hocaefendi'nin ta kendisiydi!. üzerinde, vaazlarda giydiği kıyafet vardı: Beyaz bir sarık, simli koyu renk bir cübbe. Korkum geçmişti.. insana korkularını unutturacak huzurlu güzel bir yüzü vardı. Onunla diyalog kurabilmek için, öğrendiğim az sayıdaki Türkçe kelimeleri hatırlamaya çalıştım. Ama sonra, bu büyük âlimin Arapça bildiği geldi aklıma. Birden, pek çok öğrencisine sorduğum ama hiçbirinden sadra şifa bir cevap alamadığım o soruyu sormak geldi içimden ve seslendim:

– “Hocam! Her şey ALLAH'ın elinde.. her yerde O'nun sözü hükümrân.. biz de O'nun kullarıyız.. o hâlde her vaazda, her sohbette bu ağlama neden?”

Dudakları kıpırdadı.. herhalde soruma cevap vermeye başlıyordu.. ama karşımdaki görüntü titredi, ardından biraz bulanıklaştı ancak tamamen yok olmadı.. işin garip tarafı, Hocaefendi'nin yüz hatları yavaş yavaş değişıyordu.. gözlerimi iyice açıp simasına dikkat ettim ve kendi kendime: “Bu gördüğüm gerçek mi yoksa hayal mi görüyorum?” dedim. Yüzü, gittikçe Bediüzzaman'ın yüzüne benzer bir hâl alıyordu.. gitgide tıpatıp ona benzedi.. ve işte sonunda karşımda Bediüzzaman duruyordu! Anladım ki ikisi birdir, aynı hakikatin iki farklı suretidir! Ben böyle müşahede ettim, böyle gördüm; göz ne şaştı, ne de haddini aştı!

Yeni bir tecellî başlıyordu.. karşımda duran Bediüzzaman konuşmaya başladı:

– “Ümmetin dertleri uykularımı kaçırıyordu.. düşman bütün tarlalarımızı yakıp kül etmişti.. ve işte ben şimdi o tarlaları yeniden sürüyor, yeniden ekiyorum. Bu zamanın vazifesi budur kardeşim, bunu böylece bil!”

– “Devam edin lütfen!”

– “Gözyaşlarıyla sulanmayan tarlalar bir şey bitirmez!” dedi ve devam etti:

– “İstanbul, evet, âşıkların gözdesidir ama onda şeytanların da gözü vardır.. ve bu nazlı dilber, Boğaz'ın sularına dalacak atların yelelerinden başka bir mehre de gelin gitmez! Henüz sahibini arıyor. Halkın içinde Hak'la beraber olacak.. dere tepe demeden karşılaştığı bütün engelleri aşabilecek.. fatih ordularının başında, atlarının azmini tekbir kıvılcımlarıyla tutuşturup harekete geçirecek.. ümmetin üzerine ‘fetr-i sâdik’ tulû edinceye dek rükûdan secdeden başlarını kaldırmadan Rabbilerinin rızasını, fazl u keremini dilenen âşıklarla beraber teheccüd

meydanlarında at koşturacak bir yiğit ancak ona sahip olabilir.

“Kara kâbuslar gördüğümüz karanlık gecenin artık son demleriydi. Ortalığın ışığa boğulması için tek bir kıvılcım yetecekti. Lâkin... İyilerin zayıf kalışı, şeytanların da boş durmaması sebebiyle ışıklar gizlendi ve ben tek başıma kaldım. Fukaraya güneşler dağıtma sevdasıyla yollarda koşturuyor, karşıma çıkan her kapıyı çalıyordum ama ne yazık ki kapılar sürmeliydi! İşte o zamandan beridir ağlarım. Kalbim parçalanıyor! Yüzüme bak, göreceksin. Bu, içimde hissettiğim hüznün bazı emareleri sadece!..”

Sultan İkinci Abdülhamid

Şahin yükseklerde süzülüyor, ama ne yazık ki hiçbir şey göremiyordu! Sığınacak güvenli bir yer arıyordu ama esen rüzgâr kanatlarından çok daha güçlüydü..! Bir sağa bir sola savruluyordu.. bazen kanadını yabancı bir cisim sanıp gagaladığında, parçalanın derisi acı veriyordu..! Ah ah! Hangi uçuruma düşeceksin ey zamanın emîri? Kendi kendine ettiklerin mi seni bu duruma sürükledi, yoksa karanlığın hayaletlerinin sana ettikleri mi? Minareler kıyamete kadar himaye ederdi seni, niye ayrı düştin ki onların bağrından?

Garp rüzgârı, hilâfeti de, Sultan Abdülhamid'i de sarsıyordu.. “Eski Said”ın mücadelesi işte bu yolda oldu...

Sözlerine devam etti:

– “Mâbeyn-i Hümâyûn'dan gelen bir emirle deliler hastanesine kapatıldım! Aslen ben ne Sultan'ın ne de –hâşâ– hilâfetin hasmı değildim.. çok önceden beri bildiğim bir şey vardı; ikisi de bazı dış güçlerin cenderesindeydi! Daha önce de dediğim gibi: Saltanat ve Hilâfet zâtında birdir; her ne kadar zahiren birbirinden ayrı gibi görünse de, bir bütünün, birbirinden ayrılmaz iki parçasıdır. Bundan dolayı hünkârımız hem sultan hem de halifedir, İslâm âleminin temsilcisidir. Saltanat itibariyle otuz milyon insana –Türkiye'nin o zamanki nüfusu– hükmediyorsa; hilâfet itibariyle, birbirlerine nurânî bağlarla bağlı bütün dünya Müslümanlarının mesnedi, yardımcısı, sığınağı olmak durumundadır. Bunun içindir ki uzun yıllardır gerek Sultan Abdülhamid'i, gerekse bütün Âl-i Osman'ı duamda yâd ederim.”

Mısır Müftüsü'yle

Bir bedeninin elinin ya da ayağının bir parmağındaki bir yara, bütün azaları da rahatsız eder, uykusuz bırakır.. ya bir de bu yara baştaysa ve beyne kadar ulaşıyorsa? Bütün İslâm uleması hüznle oturup kalkıyor.. ümmetin başına gelen ardı arkası kesilmeyen musibetlerden dolayı uykuları kaçıyor.. tarihinden gelen ağırlığı ve imanî kokusuyla İstanbul'dan başka sığınacak yer de bilmiyorlardı!.. Ey zamâne çocukları! Onun artık ümmete bir faydasının dokunmayacağını, mazinin müzesinde kalmış hatıralardan ibaret olduğunu mu düşünüyorsunuz? Hayır, asla! Yol ne kadar uzun olursa olsun, yolculuk ne kadar uzun sürerse sürsün, ille de İstanbul, ille de İstanbul! Yarın, onu bekleyen için yakındır!

Bugün Arap ülkeleri acılar içindedir ama acılarını dindirecek doktor bulamamaktadır. Ah keşke anasına koşup, onun şefkatli kucağına kendini atabilseydi!.. Bunu yapabilseydi, imandan gelen huzurla, dertlerini izale edecek devayı onda bulacaktı!

Dedi ki:

“İlk Meşrutiyet yıllarında, o dönemin Mısır müftüsü Şeyh Muhammed Bahît el-Mutî'î el-Hanefî İstanbul'a geldi ve orada birçok ulemayla görüştü. Ulema ona benden bahsetmiş ve ilzam etmek kastıyla benimle münazara yapmasını talep etmişler kendisinden. ALLAH rahmet eylesin, karşılaştığımızda sorusunu sordu:

– “Avrupa ve Osmanlılar'ın durumu hakkında ne diyorsunuz?”

Dedim:

– “Avrupa bir İslâm devletine hâmileler, günün birinde onu doğuracak. Osmanlılar da Avrupa'ya hâmileler; o da onu doğuracak.”

Müftü hazretleri söylediklerimi tasdik etti. Evet, Türkiye açısından bu

gerçekleşti. İstikbalde hep beraber göreceğiz, Avrupa da hamlini vaz’edecek.

Sonra çevresindeki ulemaya dönerek dedi ki:

– “Bu gençle münazara edilmez. Ben de aynı kanaatteyim. Fakat bu kadar veciz ve beliğâne bir tarzda ifade etmek, ancak ‘Bediüzzaman’a hastır.”

Evet, pek de arzu etmediğimiz bir tarzda gerçekleşen ilk doğumu müşahade ettik; Türkiye, çeyrek asır, dinden uzaklıkta Avrupa’yı bile geride bıraktı. İkinci doğuma gelince, inşaallah ileride, tıpkı Osmanlılar’ın asırlarca yaptığı gibi şark ve garpta İslâm’ı bayraklaştıracak oluşumlar ortaya çıkacak, bunların tohumları da Avrupa’da atılacak.”

Emmanuel Karasso'yla

“Şeytan'la münazara kolay değil..! Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem Mesîh-i Deccâl'e karşı ümmeti uyarmış, onun şerrinden ALLAH'a sığınmıştı. Ancak karşına çıkarsa yapılacak şey sebatır, mücadelenin hakkını vermektir. Selânikli Yahudi milletvekili “Emmanuel Karasso” beni mübarezeğe çağırıyor... Zırhımı giyindim, kılıcımı kuşandım... Bir cengâver, ayağını atının üzengisine koydu mu, artık dönüşü yoktur.. gazası mübarek ola!

Gözleri insana ürküntü veriyordu! Merhabalaşma faslından sonra konuştu.. konuştu.. konuştu! Yüz aynası kırıktı; asıl maksadını anlamak mümkün değildi! Ama gönlüme akıp gelen, ümmetimin dertlerine duyduğum hüznün nârı, dinime karşı hissettiğim muhabbetin nuruyla gözlerinin derinliklerine indiğimde, bakışlarımın onu rahatsız ettiğini gördüm. Kısa bir zaman içinde şeytanî güçleri uçtu gitti ve kirli kelimelerle açılıp kapanan ağızdan çıkan sözlerin şifrelerini, ben herhangi bir soru sormamama rağmen kendisi vermeye başladı.. sonunda mesajı aldım: Beni, Devlet-i Aliye'yi yıkmayı hedef alan şeytanî planının bir parçası yapmaya çalışıyordu! Kastını anladığımda, gönlüme inşirah, dilime talâkat geldi ve konuşmaya başladım. Nur-u imandan kalbe gelen tayflarla muhatabımı kısıkvrak yakaladım.. yavaş yavaş Cehennem'in kendisine yaklaştığını hissetmeye başladı.. Sırat'tan, kendi gibilerle beraber alevlerin içine düştüğünü görüyordu, pervaneler gibi, –yok yok– akrepler misali.! Şerrin, ukbâdaki hesaptan önce dünya meydanında da hezimete uğrayışını seyrediyordu.. dünya saltanatı adına inşa ettikleri kalelerin ömrünün kısılalığını müşahede ediyordu.. karanlığın ve dalâletin hüküm sürdüğü bunca zamandan sonra İslâm ümmetinin, düşmanlarını alt edeceğini anlıyordu.. ve görüyordu Kur'ân neslinin filizlerinin nasıl da boy atıp geliştiğini.. işin sadece baharın gelmesine kaldığını!.. Daha neler neler müşahede etti.. ve sonunda anladı ki her

şeyin önünde sonunda yenilemez tek güç, ALLAH'ın gücüdür, yegâne galip O'dur! Sonra...

Sonra aniden kalktı ve kendini dışarı attı, arkasına bile bakmadan.. nezd-i ilâhîden kalbe akıp gelen nurlar karşısında mağlup düşmüştü.. neden sonra, kendisinin dahi inanmakta güçlük çekeceği şu sözler dökülecekti dudaklarından: “Bu garip adam neredeyse beni Müslüman edecekti!”

Hidayeti veren ALLAH'tır!..”

Jön Türkler’le

“Karanlığın hayaletleri” sözünü tekrarlayıp duruyorum ya, nedir “karanlığın hayaletleri” bilir misiniz? Eğer onları görseydiniz korkudan diliniz tutulurdu. Görünüşleri çok korkunçtur; sadece çocukları değil, belki onlardan daha ziyade, büyük insanları korkutan korkunç yüzleri vardır. Hangi yüz şeytanın yüzünden daha korkunç, daha çirkin olabilir? Bunlar, kara şeytanlardır. Yerde yürüyeni de vardır, havada uçanı da.. gece görüneni de vardır, gündüz zuhur edeni de.. yerin derinliklerinde saklanana da vardır, gökte asılı durana da... İstanbul’da onları görseydiniz.. görseydiniz nasıl her yanı sardıklarını, her delikten çıktıklarını; kıyamet kopmuş ya da Ye’cüc-Me’cüc zuhur etmiş zannederdiniz!

“Jön Türkler”...

Jön Türk; genç Türk, yeni Türk demek. Sultan Abdülaziz zamanında çıkmış bir kelime. O zamandan beri, Osmanlı Devlet-i Aliyesine başkaldıran fert ve toplulukları ifadede kullanılan siyasi bir tabir. Gizli ajanlarla, kandırılmış cahillerden oluşan bir güruh. İçlerinde tanınmış olanlar da vardır, pek tanınmayanlar da.. ama hepsi de karanlık bir yörüngede döner dururlar. Ayları-güneşleri tutulmuştur onların, göremezler! Bunların istekleri, anayasanın ilanı ve parlamenter hayata geçilmesi şeklinde özetlenebilir. “İttihat ve Terakki Cemiyeti”, bunların içinde en kuvvetli olan topluluktur ve asıl gayesi, “Hilâfet-i İslâmiye”yi ortadan kaldırmaktır ve bunda muvaffak da olmuşlardır. İttihat ve Terakki azalarının, Sultan’inkinden çok nüfuzu vardır.

O sıralar bu cemiyet ve Jön Türkler hakkında bir soruya muhatap olmuşum. Cevabım şu oldu: “Kıymetlerini takdir etmekle beraber, siyasilerindeki şiddete itirazım var. Lâkin onların hususan şarkî vilâyetlerde iktisat ve eğitim alanlarındaki faaliyetlerini bir derece faydalı buluyorum.”

Jön Türklerin en büyük temel hatası, dinin, hayatın esası olduğunu idrak

edememeleriydi. Zannediyorlardı ki, İslâm ile hayat birbiriyle alâkası olmayan iki ayrı şeydir. Bu tarz fikirleri onların kulağına fısıldayan da batı medeniyetiydi. Evet, batı medeniyeti, “Saadet, hayatın içinde saklıdır, onu başka yerde aramamalı!” düşüncesiyle zihinleri istila etmişti. Ama zaman gösterdi ki, bu medeniyetin zembereği bozuktur, insanlığa faydalı olmak şöyle dursun, zararlıdır. Ve çok tecrübelerle müşahede ettik ki, din, hayatın hayatıdır, hayatın nuru, esasıdır. Bu milletin, bu ümmetin ihyası, dinin ihyasıyla olur. İşte İslâm bunu sağlar. Milletimiz, İslâm’a tutunduğu, ona sımsıkı sarıldığı zaman terakki eder; ondan uzaklaştığı, onun esaslarını göz ardı ettiğinde ise çöküş sürecine girmiş demektir. Bu yalnızca İslâm için geçerli bir hakikattir; diğer dinlerin böyle bir hususiyeti yoktur ve bu, unutulmuş bir tarihî gerçektir.

Evet, ben, insanların şevklerini söndürüp, onlar arasında ırkçılık mülahazalarını hortlatan, nifak tohumları eken ve bu sebeple ümmeti tefrikaya sevk eden.. “hürriyet” adı altında ırkçı fırkalar, unsuriyetçi partiler teşkil eden, ama hakikatte istibdat taraftarı olan bu müstebit cemiyetin karşısına çıktım.. “İttihad” ve “Terakki” gibi iki güzel kelimeyi kirleten cemiyetin...”

Anarşi Hürriyeti

Sahralarda çağlayan nehirler hayret vericidir!.. Suları yıllarca yeraltında birikir.. birikir... sonra öyle bir şekilde ortaya çıkar ki, insanı dehşete düşürür.. ve insan, hayvan, taş, toprak demeden her şeyi önüne katar götürür!.. Devrimler de böyledir; önce kendi evlatlarını yer!..

Dedi ki:

“Hürriyet”in ilk yıllarında anarşi yayıldı, terör arttı. Bunun sebebi ise; gazetelerin insanları tahrik eder surette neşrettikleri yazılar, her grubun partilerine –güya– fedai kaydetmeleri, inkılâpçı bazı zevâtın bir kısım mevkileri ele geçirmeleri ve askerî itaat ve disipline zıt hürriyetçi fikirlerin, ordunun içine nüfuz etmesi gibi şeylerdi.

İtaat düşüncesi ortadan kalkınca, istibdatçı şeytanlar ve dinin ruhunu anlamaktan yoksun mutaassıp cahiller, cemiyete zulüm ve istibdat tohumları ekme fırsatı buldular. Artık devletin genel siyasetini, devletin düşmanları ve cühelâ belirliyordu. Fitne ateşleri her yanı sarmıştı ve içeriden-dışarıdan bazı kırılmalı gizli eller, Osmanlı devleti ve hilâfet aleyhine başlatılan bir ayaklanmanın dümenine geçmişlerdi.

Kalabalıklar, harabenin ayakta kalan kısmını yıkmaya hazırlanıyorlardı.. sırtlanlar, saklanmışlar birer taşın arkasına, parsadan nasiplerini almak için fırsat gözlüyorlardı. İşte orada bana düşen de bir vazife vardı. Büyük topluluklarda, insanlardaki kitle ruh hâletinden kaynaklanan heyecanı defalarca müşahade etmiştim. Galeyana gelmiş halk kitlelerinin, siyasete akılsızca müdahalelerle devletin düzenini ve vatanın emniyetini ihlal edeceklerinden korkuyordum. Bundan dolayı, insanlardaki bu kontrolsüz hisleri sakinleştirmeye çalıştım; Türkçe’yi yeni öğrenmiş Şarklı bir medrese mollasının diliyle...

Doğu illerimizin bir özelliği olan duru gönüllülük bir gün yerini kalb

bulanıklığına terk eder diye ödüm kopuyordu.. ödüm kopuyordu bir kısım siyasiler, İstanbul’da yaşayan ve sayıları 20-30 bini bulan tertemiz kalbli Doğu insanının sâfiliğini istismar ederler diye. Bunların mühim bir kısmı hamallıkla geçimlerini sağlıyorlardı.. dalavere bilmeyen, sade, safi-kalb insanlardı.. çoğunluğu, şehirdeki karışıklıkların, ayaklanmaların değişmez figüranlarıydı. Hissediyordum ki, eğer onların akıllarına hitap edip mantıklarına hükmedebilirsem, karanlığın hayaletlerinin oyununu bozmuş, ayaklarının altındaki halıyı çekmiş olurum... Ve savaşa hazırlandım..!

Atıma atladım, yelelerini kavradım. Bu defa savaşın neticesi memleketin âkıbetini belirleyecekti. Yağmur sağanak hâldeydi.. ağaçların dalları etrafımı sarıyordu.. atımı mahmuzladım, havalandığımızda dalların parçaları her yana ışıklar saçan yemyeşil asâlar hâlinde etrafa dağıldı.. artık her şey ayan-beyandı: Karanlığın baykuşlarını görüyordum.. her yandalardı, kalabalıkların arasında gizleniyorlardı.. ışıktan korkmuş, her yana yayılan nurdan ürkmüş bir hâldeydiler. Hücuma geçtim.. hangi tehlikenin eşiğinde olduğunun, içlerinde saklanan düşmanlarının farkında olmayan kalabalıkları uyardım.. gezdiğim yerlerde, konuştuğum hemşehrilerime şunları telkin ettim:

– “Bizim düşmanımız cehalet, zaruret ve ihtilaftır. Bu üç düşmana karşı cihat edeceğiz; sanat, marifet, ittifak silahıyla. Bazı Ermeni siyasilerinin memlekette fitne çıkarmak için ortalığı karıştırmak istemelerine mukabil, onların oyununa gelip, bütün Ermenilere karşı takınılacak ölçüsüz davranışlar anarşiye sebebiyet verir, bu da bizim zararımızdır. Irkçılık, âlem-i İslâm’ın en büyük düşmanlarından biridir, İslâmiyet’e de tamamen aykırıdır. Biz, hakikî kardeşlerimiz olan Türklerle el ele vereceğiz. Zira husumette fenalık var. Husumete vaktimiz yoktur. Hükümetin işine karışmayacağız, zira hikmet-i hükümeti bilmiyoruz...”

Zümrüt yeşili asâlar her yeri kapladı.. ortalık nura gark oldu.. birden bire her şey değişmişti; yanlış tarafa gittiğini fark eden insanlar yönlerini doğru istikamete çevirmişlerdi..! Bu insanlar mü’mindir kardeşim, vicdanları doğruya, güzelle meyyaldir. Bunu sakın aklından çıkarma ve nurun en etkili silah olduğuna da inan!..

Zafer kazanılmış, safi-kalb Şarklı hemşehrilerim, sebep olmak üzere oldukları bir anarşinin kıyısından dönmüşlerdi...

Baykuşlara gelince... Onlar meydanda yalnız başlarına kalmış, girecek karanlık bir delik aramaya koyulmuşlardı...

Kriz aşılmıştı.. en azından şimdilik...”

İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti

“ 1909 senesinde işittim ki, İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) namıyla bir cemiyet kurulmuş. Bazılarının, bu mübarek isim altında bazı yanlış hareketlerde bulunup o ismi lekelemelerinden korktum. Daha sonra, bu cemiyetin kurucularından olan bazı mübarek zevâtın, bu ism-i mübareki sırf ibadet, Sünnet-i Seniye’ye ittiba mânâsında kullandıklarını öğrendim. Biraz ferahlamakla beraber bu defa da başka bir şeyden korktum. Şöyle ki; bu isim umumun hakkıdır, bir zümreye tahsis edilmeyi kabul etmez. Ben nasıl ki dindar pek çok cemiyete bir cihetle mensubum, zira maksatlarının bir olduğunu gördüm; bundan dolayı, mezkûr cemiyete intisap ettim. Daha doğrusu, cemiyete değil, o mübarek isme intisap ettim.

Benim intisap ettiğim İttihad-ı Muhammedî’nin tarifi şudur:

Bu, şarktan garba, güneyden kuzeye uzanan nurani bir zincirle bağlı bir dairedir. Bu cemiyete dâhil olanlar, o zaman için sayıları üç yüz milyonu aşan bütün Müslümanlardır. Bu insanları bir araya getiren ve irtibatlarını sağlayan şey, tevhid-i ilâhîdir. Yeminleri imandır. Müntesipleri, “Kalû Belâ”dan beri bütün mü’minlerdir. İsimlerinin kaydedildiği defter, Levh-i Mahfuz’dur. Nâşir-i efkârı, bütün İslâmî kitaplardır. Günlük gazeteleri, ALLAH adını bayraklaştırmayı hedef edinmiş bütün dinî gazetelerdir. Bir araya geldikleri yerler; cami ve mescitler, tekye ve medreselerdir. Cemiyetin merkezi, Haremeyn-i Şerifeyn’dir. Cemiyetin başkanı, Fahr-i Âlem Muhammed Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellem’dır. Cemiyetin kendine vazife edindiği şey; evvelâ herkesin kendi nefsiyle mücahede etmesi, yani ahlâk-ı Ahmediye aleyhissalâtü vesselâm ile bezenmesi, Sünnet-i Nebeviye’yi ihya, diğer insanlara muhabbet ve nasihat etmektir. Cemiyetin tüzüğü, Sünnet-i Nebeviye; yönetmeliği ise dinin emir ve yasaklarıdır. Cemiyetin silah olarak kullandığı bir şey varsa o da

insanlara yüce hakikatleri ispat etmek için kullandıkları delil ve burhanlardır. Zira medenîlere ikna ile galip gelebilirsiniz, zorlamakla değil. Hakikat, muhabbetle aranır. Düşmanlık hisleri ancak vahşet ve taassuba karşı kullanılacak bir silahtır. Başka şeye değil, düşmanlığa düşmanız. Cemiyetin hedefi ise, ALLAH'ın adını bayraklaştırıp, onu dünyanın her yerinde en yüksek gönderlere çekmektir...”

Hilâfetin Kapısını Kıran Askerî Bir İsyan

Gedik büyümüşü.. kapı kırıldı kırılacaktı.. bütün hatiplerin dili tutulmuş, bütün kelimeler ölüm uykusuna yatmıştı.. artık ortalığa hâkim olan, silah sesleriydi.. gitme zamanı mı gelmişti acaba?..

Gerçekten gidiyor musun ey Bedüzzaman, ey zamanın harikası?! Ümmet öz beyninden kan kusarken sen nasıl çekip gidersin?! Karanlığın hayaletleri, dinsizliğin, ilhadın dişleriyle önlerine gelen her şeyi parçalayıp yutarken gitmek de ne demek?! Gittiğin yerde memleketin ölüm çığlıklarını dinlemeye kalbin dayanabilecek mi?!

Gerçi kalsan ne için kalacaksın? Yaralıları mı tedavi edeceksin, kalbleri mi? yoksa sen de ölü-sonu belli olmayan, tâbii-metbuu ayırt edilemeyen fitnelere mi karışacaksın? Evet, bir tedavi hamlen var, ama bir yarayı sardığın aynı anda hemen yanı başında bir başka yara açılıyorken tedavinin faydası olur mu? İnsî şeytanların açtığı gedikleri kapamakla bir ömür geçer mi ve ne ifade eder? Bir de üstüne üstlük sen bu amansız savaşta tek başınasın! Neden başka bir vatanda yaşamayı düşünmeyesin ki? Bütün İslâm memleketleri sana vatan değil mi? Senin emsalin ilim ve fikir adamlarının neredeyse hepsi memleketi terk edip Mısır'a, Şam'a göçmediler mi? İlminle, faziletinle sen neden göçmeyesin ki? Belki seni, mesajını kabul ederler de oralara faydan dokunur? Belki bir gün geri de dönersin?..

Dönmek?..

İş işten geçtikten, memleket elden gittikten sonra dönmenin ne faydası olur? Asla! Asla! Gitmek diye bir şey söz konusu bile olamaz! Bunlar nefsin, şeytanın hırıltıları! Burada öleceğim! Burada kalacak; bu masum, mağdur, mazlumlarla

beraber mücadele edecek; aradığımı buluncaya kadar Hilâfet'in kalesi olan bu mübarek topraklardan ayrılmayacağım! Ben yeni bir şeylerin kokusunu alıyordum; ALLAH muzaffer kılıncaya kadar fitne ateşlerine sabretmeye azmetmişim! Çık meydana ey Bedüzzaman! Gazan mübarek ola!..

Sesler yükseliyordu: “Şeriat isteriz! Şeriat isteriz!” İnsanlar toplanmıştı.. silah vardı, ateş vardı.. gerçek bir ihtilâldi. Ancak bu kimin yararınaydı? Şeriat'la ilgisi neydi? Acaba bu mübarek kelime, bu sefer de sûrî bir slogan, karanlığın baykuşlarının kendilerini gizledikleri bir örtü olarak mı kullanılıyordu; yoksa mazlumların elemelerini, emellerini mi ifade ediyordu? İşin hakikatini öğrenmek için bir keşif turu gerekiyordu...

Dedi ki:

“Hâdisenin görünen tarafı şöyle idi: 31 Mart 1909'da ordunun bir taburunda bir itaatsizlik zuhur eder.. bir kısım askerler ayaklanır ve subaylarını bir yere hapsederler.. sonra Sultan Ahmed Meydanına yürürler.. burada onlara başka kışılardan da askerler katılır.. ve on bir gün sürecek bir isyan başlar.

Hercümerç vardı.. etrafa gelişigüzel ateş açanlar vardı.. askerler bağırıyorlardı: “Şeriat isteriz! Şeriat isteriz!”.. ve hâdisiye, ayaklanmayı bastırmak için İttihatçıların Selânik'ten getirttiği, Mahmut Şevket Paşa komutasındaki Hareket Ordusu'nun İstanbul'a ulaşarak duruma el koymasıyla son buldu. Ordunun komutanı Mahmut Şevket Paşa örfî idare ilan etti ve hâdisenin sorumlularının muhâkeme edilmesi için askerî mahkemeler kurdurttu.. yapılan muhâkemeler sonunda birçok insan darağaçlarına çıkartıldı. Bütün bu olup bitenlerin semeresini yiyecek olanlar, İttihatçılardı. Kimine nimet, kimine nikmet olan fitnenin.. her fitne gibi...

Bu hâdisede açıkça görülmüştü ki, Sultan Abdülhamid merhumun sultanlığı kağıt üzerindeydi.. idare tamamiyle İttihatçıların eline geçmişti. ALLAH memleketin âkıbetini hayreylesin. Ama işi nihayetine erdirmek gerekiyordu.. kurtuluşun yakın olmadığını kim bilebilir?!”

Kandırılmış Askerlerle

Cuma günüydü.. ulemâdan birkaç kişiyle beraber Harbiye Vekâletine gittik.. Esmâ-i Hüsnâ'nın nurlarına sığındım.. ve tecellî başladı...

Ruhumun derinliklerinde esen fırtınaların seslerini işitiyordum.. içim kaynayan kazan gibiydi.. İstanbul'un karşımda duran tepelerinin titrediğini görüyordum, ağaçlarının sarsıldığını.. başımdan aşağıya boşalan sağanak yağmurların oluşturduğu korkunç sel, beni içine almıştı.. göğün gürültüsü yine sesleniyor: "Said! Toprak ol ki Risale-i Nur'un safvetini bulandırmayasın, tesirini kırmayasın!" Vadinin derinliklerinden, selin içinden toplayabildiğim bütün kuvvetimle cevap veriyorum: "Evet evet, işte kendi benliğimden teberrî ediyorum, kendimden sıyrılıyorum!"

Kuşluk güneşinin altında askerlerin arasında buldum kendimi birden.. askerler, sessiz hıçkırıklara boğulmuşlardı.. ne yapacaklarını bilmez bir hâldeydiler.. kâh mağduriyet hissiyle, kâh intikam arzusuyla dolup boşalıyorlardı.. kâh bu gibi durumların mahiyetinden, kâh işin neticesinin selametinden duydukları şüphe ile bocalıyorlardı...

Henüz yerinde duruyor olsa da Hilâfetin kapısı kırılmıştı.. bu, askerî itaatsizliğin meyvesiydi ve onu İblisler yiyecekti.. İttihatçılar, büyük sultan Abdülhamid'i azledip yerine kardeşi Sultan Mehmed Reşad'ı getirdiler.. bununla surda bir gedik açtılar. Evet, Sultan Mehmed Reşad kültürlü, edip, faziletli bir insandı ama devlet idaresi noktasında kardeşi gibi değildi; hem de saltanatın yükünü omuzlamak için çok yaşlıydı, altmış beş yaşındaydı.

ALLAH'ın inayetiyle, ayaklanmaya katılan sekiz taburu isyandan vazgeçirdim. Sözlerim tesirini bir zaman sonra gösterdi.. Hilâfet, şeklen olsa da birkaç sene daha devam etti.. şeklin de ifade ettiği bir şey vardır kardeşim. İttihatçılar, bazı şer güçler ve şeytanî bir kısım siyasi partiler buna çok öfkelenidiler.. neticesi ise

benim açımdan bir yandan ibtilâ, diğeryandan şeref oldu...”

Divan-ı Harb-i Örfî’de

“Karanlığın hayaletleri beni fitnenin başlarından biri olarak görmüşlerdi.. kendimi ihtilalcilerle beraber sanık sandalyesinde buldum.. beni korkutmak için perdesi açılmış pencerenin dışında, darağaçlarında cansız bedenleri sallanan insanlar görünüyordu.. mahkeme heyetine açık konuştum:

– “Âhirete kemal-i iştîyak ile müheyyayım, bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım. Bu hükümet zaman-ı istibdatta akla düşmandı, şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükümet böyle olursa, yaşasın delilik! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın Cehennem!”

İlk gün başkalarına sordukları aynı soruyu bana da sordular:

– “Sen de şeriat istemişsin?”

Dedim:

– “Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat, sebab-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Evet isterim, fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil.”

Ve beraat ettim...

Şarkî Anadolu’ya dönme fikri belirdi zihnimde.. o esnada Nur’dan nida duydum: [4](#) **وَقَالَ إِنِّي ذَا بُئٍ إِلَىٰ رَبِّي سَيِّئٌ دِينَ** Hz. İbrahim’in sözüydü bu.. öyle ya, O’nun berd ü selâm olan ateşlerin içinden sağ salım çıkması gibi ben de idam ihtimali yüzde doksan dokuz iken Divan-ı Harb-i Örfî’den beraatle çıkmıştım. Evet, emir büyük yerdendi...

Yeni bir ruhani seyahate şiddetle ihtiyacım vardı.. daha önce görmediğim şeyleri görmek için.. uzlete çekilsem belki Cenab-ı Hak yeni varidat kapıları açardı.. burada işler kötüleşmiş, hiçbir şeyin düzeni kalmamıştı.. belki başka bir yerde beni bekleyen güzellikler vardır diye düşündüm ve yola çıkmaya karar

verdim.. bu bir kaçış değildi, bilâkis, korkunç karanlıklar içinde yeni bir yol arayışı ve İstanbul’a yeni bir küheylânın sırtında dönme ümidiydi.. savaş henüz bitmemişti! Ve İstanbul’dan ayrılıp Van’a doğru yola çıktım. Sonraları anlayacaktım ki, bu benim için yeni bir başlangıçtı, hikmet-i ilâhiyenin takdir buyurduğu yeni bir dönem... Her şey O’nun elinde...

Bir sonbahar günü şehirden çıkarken arkama dönüp son kez İstanbul’a baktım.. hafif hafif kar yağıyordu.. bu hoş beldenin taşları, kubbeleri o beyaz örtüye bürünmüştü.. gözyaşlarımın sıcaklığı mahzun yanaklarımı ısıtırken mırıldandım: “ALLAH seni yağmurlarla, karlarla, dolularla yıkayıp tertemiz kılsın ve ebedlere kadar payidar eylesin ey güzel şehir!”

[4](#) “Dedi ki: Ben Rabbime gidiyorum, O beni doğru yola iletecek.” (Sâffât sûresi, 37/99)

“ Anadolu’nun kuzey batı ucundan en doğusuna... İstanbul’la Van arasında ufuklar kâh açılıyor kâh kapanıyordu. En sonunda makarrıma vardım, heybemi astım, ruhen inzivaya çekildim. Aylarca nefsimin hastalıklarını, ümmet-i Muhammed’in zaaf noktalarını düşündüm.. ve sordum kendime: “Acaba hasta olan ben miyim? Eğer öyleyse devâyı nerede aramalıyım?” Fatihler arasında kendime yer aradım, bulamadım. İşte onların atları.. âlem-i ervâhtan geldiklerini görüyorum. Peki ya ben neredeyim?.. Sonra derinden gelen o sesi hatırlıyorum: “Said! Toprak ol toprak ki, Risale-i Nur’un safvetini bulandırmayasın, tesirini kırmayasın!”

Hâlet-i ruhiyem med-cezirler yaşar hâlde bir müddet böyle kaldım.. ta ki bir gün kalbime Şam rüzgârları esti ve hatırladım...

Şam...

Arabıyla, Türküyle pek çok ulemayı içinde barındıran belde... Ama neyle meşgul bu ulema?. Neyle meşguller ümmet beyin kanaması geçirirken? İlim-irfan orduları teşkil etmeli değiller mi? Her biri, ALLAH’ın kendisine verdiği ilim nuruyla birer ocak tütürse, insanların arasında dolaşsalar ve insanlığı çepeçevre saran bu zifiri karanlığa meydan okusalar olmaz mı? Neden öyle hepsi tekyelere, zaviyelere çekilmiş yalnızca kendileriyle meşguller? Zaman inziva zamanı mı? Bu düşünceler beni Şam’a sevk etti.. orada, Emeviye Câmiinde kalbime “Hutbe-i Şâmiye” nurları aktı...

1910 yılının sonlarıydı.. gören olsa, aslında o nurlar, tarihî muazzam camiin her yanını ışığa boğmaya yeter, o ruhani sıcaklık dört bir taraftan onu sarardı. Lâkin bu zamanda gözleri hakikate açık kaç insan var ki? Nefisler hasta hislerle, duygular heva ü hevesle kirlenmişken nereden bulacaksın öyle tali’lileri?! Durum çok kötüydü!..

Âlimdiler, ama ayrılık rüzgârları yollarını, düşüncelerini ayırıp her birini bir yana savurmuştu. Hâlbuki ümmetin hayatietini koruması onlara bağlıydı. Ah.. peki ya nasıl olacak?

Ben onlara diyeceğimi demiş, mesuliyeti üzerimden atmıştım.. gerisi onların bileceği işti.. artık “Nur belde”ye, cepheye geri dönmem gerekiyordu...

Medresetü’z-Zehrâ’nın duvarları kalbimde yeniden yükselmeye başlamış,

uzaktan gözüme görünür olmuştu. Az düşündüm: Bu açmazdan ancak eğitim-öğretimle çıkılabilir.. Erkam b. Ebi'l-Erkam evlerinden başka çözüm yolu yok.. dersten, müzakereden başka sığınak aramak beyhude. Silah, sahibinin elinde kıymet kazanır.

Bu defa daha kuvvetli bir şey geldi aklıma: Mutlaka İstanbul'a gitmeliydim; yolculuk ne kadar sürerse sürsün!

Çok geçmedi, İstanbul'daydım...

Sultan Reşad, bütün vilâyetleri dolaşmaya karar vermişti.. dağılmış, toplanacak vakti de çoktan geçmiş tesbihin tanelerini yeniden bir araya getirmek için. Bu kez istikamet Rumeli idi.. ben de Şark vilâyetleri ahalisini temsilen ona refakat edenlerdendim. Bu güzel seferde merhum Sultan "Medresetü'z-Zehrâ projesini kabul edip tesisi için on dokuz bin altın lira tahsis etti.. Van gölüne sırtını vermiş güzel bir yerde de temelleri atıldı.. ama...

Ama o esnada Birinci Dünya Savaşı patlak verdi.. muharip devletler Devlet-i Aliyenin topraklarına girdi.. tahrip, yıkım her yana yayıldı. Nida ettim: "Ey ALLAH yolunda cihada gönül vermişler! At binin, kılıç kuşanın!"

Hikâye: *Bitlis Fitnesi*

“ Hayırlı bir şeyler vücuda gelmeye başladığında şeytan o işi bozmak için elinden ne geliyorsa yapmaya durur. Birinci Dünya Savaşı’nın hemen öncesinde, biz Medresetü’z-Zehrâ’nın hazırlıklarına dalmış, okulun plan-programını belirlemekle meşgulken, Van’da bazı dindar insanlar yanıma gelerek:

– “Bazı kumandanların dine muhalif hareketleri var; bunlara karşı ayaklanacağız, sen de bize iştirak et!” dediler. Eyvah dedim, demek şeytan-ı mel’unun oyunu bu noktaya kadar ulaştı! Şimdi de bu safdil insanları tahrik etmek suretiyle maksatlarına ulaşmaya çalışıyorlar!

Onlara dedim ki:

– “O tür davranışlar o kumandanların kendilerini bağlar, onların şahsî kusurlarıdır. Koca bir ordu bununla mes’ul tutulamaz. Bu Osmanlı ordusunda belki yüz bin evliya vardır. Ben bu orduya kılıç çekemem ve size de iştirak etmem!”

O zâtlar beni dinlemediler, neticesinde mü’sif “Bitlis hâdisesi” vücuda geldi: 1913 senesi Haziran’ında Bitlis civarındaki aşiretler Şeyh Selim başkanlığında ayaklandı, devleti tanımadıklarını ilan edip şehri zaptettiler. Ama bu hamle, maalesef sadece masumların ölümünü netice verdi. Ordu geldi ve ayaklanmayı bastırdı. Birkaç ay sonra Harb-i Umumî patladı. O ordu din namına harbe iştirak etti, cihada girdi. O ordudan yüz binler şehit olup evliya mertebesine çıktı ve benim o söylediklerimi tasdik edip velâyet fermanlarını kanlarıyla imzaladılar.

Kısa bir süre sonra en büyük tecellîlerin ışıkları görünmeye başladı...”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ölüm Tecellîleri

“Avrupa meftunlarına:

Kur’ân dedirtir, ben de derim, hiç de çekinmem.

O’ndan O’na şekvâ ederim, sen gibi şaşmam.

Hak’tan Hakk’a feryad ederim, sen gibi aşmam.

Yerden göğe dava ederim, sen gibi kaçmam.

Ki Kur’ân’da hep dava nurdan nuradır, sen gibi caymam.

Kur’ân’dadır hak hikmet, ispat ederim; muhalif felsefeyi beş para saymam.

Furkan’dadır elmas hakikat; dercân ederim, sen gibi satmam.

Halktan Hakk’a seyran ederim, sen gibi sapmam.

Dikenli yolda tayarân ederim, sen gibi basmam.

Ferşten Arş’a şükran ederim, sen gibi asmam.

Mevte, ecele dost bakarım, sen gibi korkmam.

Kabre gülerekten girerim, sen gibi ürkmem... inşaallah.” (Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, 17. Söz)

Birinci Makam:

“Ararat Dağı” Konuşuyor!

O gece onu asker üniforması içinde gördüm ve hayret ettim. Omzunda bir mavzer asılıydı. “Hikmet dersleri” başlasın diye her zaman olduğu gibi ona sormaya çalıştım ama bir ağırlık hissettim, dilimi bağlayan, dudaklarımı kilitleyen garip bir ağırlık... O başlar belki diye bekledim ama hayır, o da konuşmadı. Sükût uzadı da uzadı, öyle ki sessizlikten sıkıldım ve yüz işaretleriyle başlamasını rica ettim, yine olmadı. Ağlamaya başladım.. biliyordum ki vicdanı derin bir şefkatle doludur.. gözyaşlarımı görünce bana döndü, şefkatli bakışları üzerimde gezindi ve:

– “Zorluk zamanında rahat döşeğinde keyif çatarken nasıl olur da hikmete ulaşmayı ümit edersin?”

– “Öğretin bana efendim!”

– “Silahını kuşan, gel! Zaman “Eski Said” zamanıdır, cihad vaktidir.”

– “Emredersiniz efendim!”

Gönlüm inşirahla doldu, dilim çözüldü. Bir anda kendimi asker kıyafetleri içinde buldum, silahım da vardı.. ve top güllerinin arasında hikmet pırlantaları etrafa saçılmaya başladı.

Dedi ki:

“Önce bir sâdık rüya gördüm.. ufuğu ısıtan fecr-i sâdık misali açık ve net.. mahzun dünyama doğan, yolumu aydınlatan bir rüya...

Harb-i Umumî'nin başlamasından az önceydi. “Ararat” kardeşim, her dağa benzemez, benim için özel bir yeri vardır; ben onu severim, o da beni. O benim “uzlet” yerim, o benim aynı zamanda halka bakan yönüm, o benim ruhanî seyahatimin gerçekleştiği mekândır. Onunla benim aramda çok özel sırlar, bize

has mânâlar vardır.

O gece rüyada onun eteklerindeyim.. semaya ser çekmiş, önümde mağrur, gösterişli arz-ı endam ediyor. Birden gecenin sessizliğini parçalayan bir gürültüdür koptu, dağ infilâk etmişti.. yer dört bir yandan sarsılmaya başladı.. Ararat'ın dağlar cesametindeki parçaları dört bir yana saçıldı.

Müşahede ettiğim bu korkunç tablo karşısında dehşete kapılmış bir halde iken bir de baktım, merhume validem yanımda duruyor.. ben o durumdayken annemi teselli etmek için dedim: “Ana, korkma, Cenab-ı Hakk'ın emridir, O Rahîm'dir, Hakîm'dir.”

Birden, o hâlette iken, baktım ki, mühim bir zât bana âmirâne diyor: “Kur'ân'ın i'câzını (mucize olduğunu) insanlara anlat!”

Uyandım, anladım ki, bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkılâptan sonra, Kur'ân'ın etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'ân kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur'ân'a hücum edilecek; i'câzı onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu zamanda Kur'ân'ın i'câzının bir nev'ini beyan etmeye, haddimin pek fevkinde olduğu hâlde benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.

Bu rüya, benim hayatımdaki köklü değişikliklerin başlangıcı oldu; “Yeni Said”, gelecek günlerin ufkunda belirmeye başladı. Gerçi dönüp arkama baktığımda “Eski Said”i hep beni takip ediyor gördüm, benden hiç ayrılmadı; onun satvetini, kuvvetli şahsiyetini hep içimde hissettim. Hayret menzillerine, hüzn-keder makamlarına uğradım.. kuvvetli tokatlar, şiddetli darbeler yedim.. ta ki zor gün geldi ve doğum sancıları başladı...

Birinci Dünya Savaşı koptu.. Rus kuvvetleri vatan topraklarına girdi.. Osmanlı ordusu düşmanla yaka-paça oluyordu.. benim de onların yanında olmam lâzımdı...”

Cihad Makamı

“Yeni Said’in kaderi, cephe hattında doğmakmış. Daha ilk gününden ateşlerle yaka-paça olunmayan bir doğum, aslında ölüden ölü çıkarmaya benzer. Hakikî bir âlim; bir önder, bir kumandandır. Cemaat imam ister...

Madem öyle, olsun.. derslerini şu harbe gönüllü asker olarak katılmış talebelere versin.. cihad, Medresetü’z-Zehrâ’nın ilk dersi olsun...

Ve nida yükseldi: “Ey bu dine, bu vatana gönül veren ensar-misaller!”

Etrafımda bir birlik oluşturacak kadar insan toplandı. Onlardan bir takım teşkil ettim. Talebelerimin başını çektiği Rabbânî bir takım.. atlarının ayaklarının kaldırdığı toz, Cennetlerin toprağına denk mübarek bir topluluk...

1916 yılıydı.. başımıza top gülleleri yağıyordu.. askerler kâh ileri atılıyor, kâh ateş ve duman arasında yerinde kalakalıyordu.. yanımda talebem şehit Molla Habib vardı.. Pasinler cephesinde Ruslara hücum ediyorduk.. topçuları, dakikada iki-üç defa ateş ediyordu.. başımızın iki metre kadar üstünden üç tane top mermisi geçti.. bunun üzerine siperlerdeki askerlerin bazıları geri çekildi.. bu ilk imtihandı. Molla Habib’e dedim ki:

– “Ne dersin Molla Habib? Bu kâfirlerin güllelerinden saklanmayacağım!”

– “Ben de! Sizin yanınızdan asla ayrılmayacağım!”

O esnada güllerden bir tanesi çok yakınımıza düştü.. Cenab-ı Hakk’ın inayetine güvenerek:

– “İleri!” dedim, “Küffârın gülleleri bizi öldüremeyecek! Asla geri çekilmeyeceğiz!”

Böylece düşmanın ardı arkası kesilmez top atışlarına meydan okuyarak ilerledik. Mübarek birliğimiz düşmana karşı koyuyor ve topraklarımızı karış karış geri alıyordu. O sıralarda düşman saflarında; “Gönüllülerin kumandanı

Bediüzzaman şu cepheymiş, bu cepheymiş...” gibi haberler yayılıyor, bu da korkuya sebebiyet verip onları kaçırmıştı.

Dıydum ki, Ruslar Nurşin cephesinde otuz kadar topumuzu ele geçirmişler. Hemen öne çıkıp bağırdım:

– “Benimle ölmeye gelecek var mı?”

Üç yüz gönüllü çıktı. Gece vakti Nurşin’e hareket ettik. Şehre yaklaştığımızda, topları korumakla görevli Rus askerlerinin arasında şu haberi yaydurdım: Bitlis’i müdafaa eden birliğin komutanı Bediüzzaman, yanında üç bin askerle topları kurtarmaya geliyor; beraberinde meşhur komutan Musa Bey ve bin askeri de var. Bu haber yayılır yayılmaz Rus askerlerini bir korku kapladı ve topları bırakıp kaçtılar. Topları Bitlis’e geri götürmek üzere askerlere paylaştırdım. İki taraf arasında mütekabil uçuşan mermilerin çıkardığı ışık gecenin karanlığını deliyordu.. son topu da iki talebemle birlikte ben kurtardım ve çekerek Bitlis’e getirdik.

Bundan sonra çok acip garip hâller müşahede ettik. Öyle makamlara uğradık, öyle şeylere mazhar olduk ki, bu mazhariyetlere, “ALLAH yolunda cihadın varidatı” denebilir ancak. Ve Cenab-ı Hak bize Nur’un ilk medresesinde tamamen hâlis bir ilmin tecelliyâtını ihsan buyurdu.

Gördüğüm rüyanın hakikati benden hiç ayrılmıyordu.. bir siperden diğer sipere koşturup dururken, Kur’ân âyetleri önüme âdeta birer sur gibi dikiliyor ve beni koruyordu. İki nevi cihadı birden yaşıyordum; düşmana karşı cihadla ilmî cihad sanki iç içe girmişti.. Kur’ân âyetlerini, bütün âleme nâzır çok yüksek kubbeler ve minareler şeklinde müşahede ediyor; o minarelerin şerefelerinden, başkalarının göremediği şeyleri görüyordum.. sonra bulunduğum siperden düşmana silahımı doğrultup ateşliyordum. Muharebenin şiddeti azaldığında, siperdeyken ya da atımın sırtında bulunduğum esnada gönlüme açılan mânâları resmetmeye duruyor; sâdık talebem Molla Habib’e tefsirimi dikte ediyordum.. Kur’ân’ın feyzinden gönlüme, oradan lisanıma akıp gelen İşârâtü’l-İ’câz’ımı...”

Merhamet Makamı:

Hikâye

“ Pek çok vilâyette Ermeniler çoluk çocuk demeden insanları katlediyorlardı..

Müslüman halkın içindeki bazı cahiller de onlara aynıyla mukabele etmek maksadıyla onların çocuklarını öldürüyorlardı. Ta ki bir hâdisе oldu: Bir mevzide düşmana galip gelip onları oradan çıkardık.. bir çok çocuk elimize esir düştü.. askerlerin arasındaki o küçük masum çehrelere yansıyan korkuyu izliyordum; çocukça masumiyet Rabbine yalvarıyor, öldürölme endişesiyle O’na sığınıyor gibiydi. Savaşla ilgisi olmayan, fitnede dahli bulunmayan bu yavrucukların hayata ümitle bakan gözlerindeki küçük safi nur, nasıl olur da o fitne ateşinin söndürdüğü ışıkların ilki olurdu?! Hangi şeytan bu temiz simalardaki güzelliğe kastetmeyi telkin edebilirdi?!

İçten içe haykırdım: “Hayır, asla!” İçimde yankılanan bu mahzun sadâ, karşı dağların belini büktü, yüzünü yere eğdi.

Atımdan atladım, askerlere hitaben:

– “Bu çocuklara ilişmeyiniz! Hepsini serbest bırakınız!” dedim.

İçlerinden biri muhalefet şerhi koymak istedi: “Ama...”

Hiçbir şey duymamış gibi yüksek sesle devam ettim:

– “Hepsini bırakın, hepsini! Çocuk öldürmenin dinimizde haram olduğunu bilmiyor musunuz? Kat’iyen haramdır!”

Sonra o masumları güvenli bir şekilde ailelerine gönderdik.

Bu davranışımızla düşmana, kelimesiz-harfsiz şunu söylüyorduk: İşte bu bizim dinimiz; bizim dünyaya, insana bakışımız! Şimdi sıra sizde, sizin hayat felsefeniz ne söylüyor, onu görelim!

Bu davranış karşısında harbin soğuk yüzlü baykuşlarının sesi kesilmiş, leş

kargalarının lokmaları boğazlarında kalmıştı...

Bu, Ermenilere kıymetli bir ibret dersi oldu.. Müslümanlardan gördükleri bu civanmertlik, İslâm ahlâkını takdir etmelerini sağladı, neticesinde de Müslüman çocuklarını öldürmeye son verdiler. Sanki aramızda bir anlaşma sağlanmıştı.. belgesiz, protokolsüz bir anlaşma...

Ehl-i ilim öğrencilerimden teşekkür eden mübarek birliğim sınıf geçmiş, ikinci sipere yürümüşlerdi. Tecellîlerin ise ardı arkası kesilmiyordu.. şimdi ikinci imtihan zamanıydı.. ilkinden daha hayretengiz...

“Bitlis” muharebesindeyiz.. ön cepheyim.. düşmanın top ateşi aralıksız devam ediyor.. o ateş altında vücudumun üç farklı yerine isabet aldım.. ama bu beni yıldırmadı.. bombardıman saatlerce devam etti.. en sonunda maalesef esir düştük.

Orada aslında paramparça olmam gerekiyordu.. belki de harp meydanından, kim olduğu belli olmayan meçhul bir askerin azalarını toplayacaklardı. Bir defasında, bir dakika zarfında üç top güllesi öldürecek yerlerime isabet etti.. ateş, duman beni çepeçevre sardı.. büyük bir acı duydum ve ölümü çok yakın hissettim. Ancak etrafımdaki toz duman açıldığında kendimi, ayağım kırık, yara bere içinde buldum.. çevremde, arkadaşlarımla parçalanmış cesetleri, ruhlarını Mele-i A'lâ'ya teslim etmiş yerde upuzun yatan şehit bedenleri gördüm.. o korkunç manzarada her şey sükûta gark olmuş; ölümün sessizliğinden başka konuşan kalmamıştı!..

Kar, muharebe meydanını kaplıyor, Rus askeri bizi çembere alıyordu... Küçük bir hendekteydim.. hendeğin içini kaplayan çamurun soğukluğu, yaralı bedenimi kısıvrak yakalamış, yavaş yavaş sarıyordu...

Az sonra talebelerimden sağ kalan birkaçı koşarak yanıma geldiler.. silahlarını kırık ayağımın altına koyup destek yaptılar.. onlar bana, ben onlara bir süre baktık.. bir şeyler söyleme ihtiyacı hissettim:

– “Kardeşlerim! Kader-i ilâhî benim esarettime hükmetmiş. Siz kendinizi kurtarmaya bakın! Burada kalmanızın bir faydası yok; gidin buradan!”

.....

Gökyüzünün bulanıklığı yere sirayet etmişti.. bu hâlis insanlara böyle

kelimeler ne kadar da ağır gelmişti!. Daima beraber atan bu kalbleri ölümden başka ne ayırabilirdi ki?! Üstad bunları söyler söylemez herkesi bir ağlamadır tuttu.

Biri, herkesin duygularına tercüman oldu:

– “Sizi böyle bırakıp nereye gideriz Üstadım?! Şerefimize, haysiyetimize ne olmuş? Ölsek de kalsak da fark etmez, değil mi ki sizin hizmetinizdeyiz! Asla efendim, gitmek de ne demek; burada sizinle ölmek en büyük şereftir bize!”

Acı ve endişe içinde geçen otuz dört saat, aylar gibi geldi herkese.. yiyeceksiz-içeceksiz, devasız-yardımsız tam otuz dört saat.. hava çok soğuktu.. kar aralıksız devam ediyor, oraya buraya saçılmış cansız bedenleri kefen gibi sarıyordu.. açlık her şeyi kasıp kavuruyordu.. tıka basa tok olan tek canlı vardı: Leş kargaları!

Sonunda karar verdiler: İçlerinden biri gidip teslim olduklarını söyleyecekti Ruslara. Sibirya’daki esaret günleri başlıyordu...

Şehitlik Makamı: *Hikâyenin Devamı*

Sibirya... Ölümün usul usul geldiği diyar... sıcaklığın sıfırın altında 50-60'lara ulaştığı, insanların soğuktan kısırlaştığı, gözyaşlarının donup, ağlamanın bile imkânsızlaştığı yer...

Kar fırtınası esirlere ağıt yakıyor.. ondan başka da hâllerini dile getiren yok zaten. Düşmanın kibri; krallığını, ölümlerin kafatasları ve mavi ölümün pençesine düşüp donarak hayatını kaybetmiş insanların cesetleri üzerine inşa ediyor. Ara sıra, Çar'ın dayısı, Kafkas cephesi komutanı Nikola Nikolaviç esirlerin bulunduğu yere uğruyor.. değişik milletlerden esirlere Rus ceberutunun gücünü göstermek için aralarında dolaşıyor.. uğradığı her yerde, baş eğmişliğin, kabullenmişliğin ifadesi önünde ayağa kalkılıyor.. Rus sisteminin talimatları böyle.. ama talimatlar herkesi bağlamaz!..

İşte komutan yine geldi, esir topluluklarının önünde duruyor.. o zayıf bedenler hemen önünde hazır ola geçtiler.. müstehzi bir gülümsemenin fark edildiği, karşısındakiyle alay eden, gurur ve kibir dolu bir çift mavi göz, insan sıraları arasında dolaşıyor.. bütün sıralar tam tekmil ayakta.. ama biri öyle değil; bir gedik var galiba.. esirlerden biri ayağa kalkmamış, garip bir sükûnetle oturuyor!..

Komutanın kaşları çatıldı.. bakışları oturana yöneldi.. baktı, baktı.. yüzü asıldı.. kâinatta hiçbir şeyin ona ayağa kalkmamasını düşünemez gibi bir hâli vardı...

Esire yaklaştı.. ama o hiç oralı değildi; kılı kıpırdamıyordu. Komutan, durumu iyice anlamak için az uzaklaşıp sonra geri döndü, esirin önünde durdu ama nafile, hiçbir hareket yoktu.. garip.. bu da ne?!

Tercümanına sordu:

– “Beni tanımadı galiba?”

Bediüzzaman derin bir sükûnetle cevap verdi:

– “Bilâkis, tanıyorum. Siz Nikola Nikolaviç’siniz.. Çar’ın dayısı ve Kafkas cephesi komutanı.”

– “Neden saygısızlık ediyorsunuz öyleyse?”

– “Ben size saygısızlık etmiyorum. Ben, mukaddesatımın emrini yerine getiriyorum.”

Generalin kızgınlıktan dişleri gıcırdıyordu:

– “Mukaddesat mı? Ne emrediyormuş mukaddesatınız?”

– “Ben bir Müslüman ilim adamıyım. Kalbimde iman vardır. Kendisinde iman olan bir şahıs, imanı olmayandan efdaldır. Ben size ayağa kalksaydım, mukaddesatıma hürmetsizlik yapmış olurdum, onun için kalkmadım.”

Komutanın gözleri, hükmünü ağzından önce söyledi.. mavi gözler “Sen öldün!” diyorlardı.. sadece “esbab-ı mûcibe”sini söylemek dudaklarına kaldı:

– “Bana imansız demekle hem şahsımı, hem ordumu, hem milletimi, hem de Çar’ı tahkir etmiş oluyorsunuz. Derhal bir divan-ı harp kurulsun ve muhâkeme edilsin!”

Rusların elinde ölümü bekleyen; milletleri farklı, kaderleri aynı esirlerin arasındaki Türk, Alman ve Avusturyalı subaylar Bediüzzaman’ın çevresine toplandılar ve hemen gidip özür dilemesi için âdeta yalvardılar. O ise onların sözlerini, samimi çırpınışlarını derin bir sükût içinde semaya bakarak dinledi.. sonra konuşmaya başladı.. sesi bir dünyalının sesinden çok uhrevî bir ses gibiydi:

– “İlginize teşekkür ederim ama beni mazur görün. Ben âhiret diyarına göçmek ve huzur-u Resûlullah’a varmak istiyorum. Bunun için bana bir pasaport lâzımdı zaten. Ben imanıma muhalif hareket edemem!”

Herkesi bir sessizlik aldı.. tek duyulan, Bediüzzaman’ı acıma-garipseme arası bir nazarla süzen esirlerin hüznü, şefkatli iç çekişleriydi...

Çok uzun sürmedi.. mahkeme, hızlı bir kararla, Çar’a ve Rus ordusuna hakaret suçlamasıyla Bediüzzaman’ın idamına hükmetti. Kararı infaz için gelen bir

manga askerin başındaki subaya, gayet metin, rahat bir edayla:

– “Müsaade ediniz, on beş dakika vazifemi ifa edeyim.” dedi. Müsaade ettiler.. abdestini aldı.. kibleye yöneldi.. ellerini kaldırıp namaza durdu: ALLAHU EKBER!

Semalara ser çekmiş ulu bir çınar gibi dimdik ama gözleri yerdeydi.. dudakları Kur’ân’la kıpır kıpırdı. Sonra rükûa, ardından secdeye gitti. Sanki bir yolculuktaydı.. çevresinde ne varsa toplayıp “Mele-i A’lâ” konaklarına götürüyordu! ALLAH’a kavuşma iştiağıyla yanıp tutuşan kalbinin ateşi, çevresindeki her şeyi yakıp kül ediyordu.. ayağını bastığı karlar eriyor, üzerinde secde ettiği taşlar hamura dönüyordu âdeta!

Az ötede Nikolaviç onu izliyordu.. generalin mağrur gözlerinde korku, hayranlık ya da ikisinin karışımı bir ifade vardı.. sanki baştan ayağa kadar alevlerle sarılmıştı.. olduğu yerde kıpırdanıyor, sanki kendisini saran, bilemediği bir şeyden kurtulmaya çalışıyordu.. ama nafile! Sonra birden fırladı ve saniyeler içinde kendini Bediüzzaman’ın yanında buldu. O dingin, edepli bir tarzda konuşan bizim kibirli general miydi, yoksa bir başkası onun lisanını mı kullanıyordu:

– “Beni affediniz! Sizin bana hakaret etmek için bu hareketi yaptığınızı zannediyordum, onun için hakkınızda kanuni muamele icra ettirdim. Fakat şimdi anlıyorum ki, sizi buna sevk eden imanınızdır; mukaddesatınızın emirlerini ifa ediyorsunuz. Hakkınızda verilen hüküm iptal edilmiştir. Dininize bağlılığınızdan dolayı her türlü takdiri hak ediyorsunuz. Sizi rahatsız ettim, tekrar tekrar rica ediyorum, beni affediniz!”

Esirlerle beraber Rus subayları da bu iki adamı şaşkın gözlerle izliyorlardı.. şahit oldukları sahne gerçek miydi yoksa hayal mi? Nikola’nın elinden bugüne kadar kurtulan olmuş muydu?

Türk esirlerin gözleri dolmuştu.. aziz hemşehrilerinin kurtuluşu muydu bu dondurucu soğukta yanaklarını ısıtan sevinç gözyaşlarının sebebi; yoksa imanın yüceliği, İslâm’ın izzeti miydi.. kendileri de bilmiyordu...

Medet Makamı

“ Rusya’nın kuzey doğusunda Kosturma denen küçük bir belde esir bulunuyordum.. orada, meşhur Volga nehrinin kıyısında, Tatarların küçük bir camii vardı.. esir kampından o camie bakar, kendimi onun mihrabında namaz kılarken tahayyül ederdim. Oradaki arkadaşlarım esir subaylar içinde sıkılıyordum. Yalnızlık istedim. Dışarıda izinsiz gezemiyordum. Tatar mahallesi sakinleri kefalet vererek beni o küçük camiye aldılar. Yalnız olarak camide yatıyordum. Bahar da yakın. Kuzey kutbuna yakın o bölgenin çok uzun süren gecelerinde çoğu zaman uyanık kalıyordum. O karanlık gecelerde ve karanlıklı gurbette, Volga nehrinin hazin şırıltıları, yağmurun rikkatli şıpıltıları ve rüzgârın firkatli esmesi, beni derin gaflet uykusundan muvakkaten uyandırdı. Gerçi daha kendimi ihtiyar kabul etmiyordum, fakat harb-i umumiye gören ihtiyardır. O günler, güya ⁵يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا sırrına mazhar olmuş öyle günlerdi ki, çocukların saçını ağarttığı cihetle, kırk yaşında olduğum hâlde kendimi seksen yaşındaki bir insan vaziyetinde buldum. O karanlık uzun geceler, hazin gurbet ve hazin vaziyet içinde hayattan ve vatandan bir me’yusiyet geldi içime. Aczime, yalnızlığıma baktım, ümidim kesildi. O hâlette iken Furkan-ı Hakîm’den medet geldi. Dilim ⁶حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedi, kalbim de ağlayarak ona iştirak etti:

غَرِيبٌ يَبْكُ صَعِيقٌ تَائِبٌ أَلَامٌ أَنْ كُؤِيمٌ عَفُو جُويمٌ

مَدَدُ خَوَاهِمُ زِدْرُكَاهْتِ إِلَهِي ⁷

Ruhum dahi vatanımdaki eski dostları düşünüp, o gurbette vefat edeceğimi tahayyül ederek Niyazi-i Mısırî gibi:

Dünya gamından geçip, yokluğa kanat açıp,

Şevk ile her dem uçup, çağırırım Dost Dost!

diye dostları arıyordu. O hüznü, rikkatli, firkatli uzun gurbet gecesinde, dergâh-ı ilâhîde zaaf u aczim o kadar büyük bir şefaatçi ve vesile oldu ki, hâlâ hayretteyim. Çünkü birkaç gün sonra, hiç umulmadık bir surette, yayan gidilse bir senelik mesafede, Rusça bilmediğim hâlde tek başıma firar ettim. Zaaf u aczime binaen gelen inayet-i ilâhiye ile harikulâde bir surette kurtuldum. Sanki yollar ayaklarımın altından akıp gidiyordu.. rüzgâra sırtımı vermiş gibiydim.. soğuk Rus gecelerinde, karın-buzun üstünde yol alırken, damarlarımda hissettiğim hararetin etkisiyle vücudumdan terler boşanıyordu.. ara ara kendimi rüzgâra binmiş gibi hissediyordum; sanki beni istediğim yere götüren bir küheylan gibiydi.

Ta Varşova ve Avusturya'ya uğrayarak İstanbul'a kadar geldim ki, bu surette kolaylıkla kurtulmak pek harika olmuştu. Rusça bilen en cesur ve kurnaz adamların muvaffak olamadıkları kadar kolaylıkla o uzun firarî seyahati tamamladım. Hamd O'na, şükran O'na..."

⁵ “Çocukları, ak saçlı ihtiyarlara çevirecek gün...” (Müzzemmil sûresi, 73/17)

⁶ “ALLAH bize yeter, O ne güzel vekildir.” (Âl-i İmrân sûresi, 3/173)

⁷ Garibim, kimsesizim, zayıfım, güçsüzüm.. imdat derim, dergâhından affını, yardımını dilerim, ALLAHIM!

Hikmet Makamı

“ Bir zaman sonra, kendi iradem haricinde, o zamanın en yüksek ilmî meclisi olan Dâru’l-Hikmeti’l-İslâmiye’ye aza tayin edildim. Dâru’l-Hikmet azalığında 2-3 sene kaldım. Bu müessese, Osmanlı Devleti’nin şeyhülislâmlık makamına bağlıydı ve büyük ulemayı içinde barındırıyordu. Ecnebi güçler onu tesir altına almak istedilerse de onlara alet olmadı. Ancak pek ulvî gayeler için kurulan bu müessese, kendinden beklenen ölçüde hizmet edemedi. Çünkü azaları pek kıymetli insanlar olmasına rağmen mizaçları birbirinden farklı olduğu için aralarında iş birliği teessüs etmedi. Pek çok defa azalıktan istifa etme teşebbüsünde bulundum ama dostlar bırakmadılar. Burada bana zorla kabul ettirdikleri maaşın, iaşemi temin edecek az bir miktarını kullanır, geri kalanını harcamaz, muhafaza ederdim. Çünkü memleket insanının ekseriyeti ancak bu kadarlık bir gelire sahipti, hayat şartları ancak buna müsaade ediyordu. Ben bu hususta onlara tabi olmak istedim, müsrif azınlığa değil.”

.....

Kendisiyle beraber kalan, aynı zamanda öğrencisi de olan yeğeni Abdurrahman’a baktı: “Seni vekilharcım tayin ediyorum. İaşemizden geri kalan miktarı sen muhafaza et!”

“Abdurrahmanım! Ümmet-i Muhammed’in dertleri belimi büktü! Osmanlı Devlet-i Aliyesi hezimete uğradı. Abdurrahmanım! Şahsî bütün elemlere katlanabilirim ama Ümmet-i Muhammed’in başına gelen musibetler beni ezdi geçti! Abdurrahmanım! İslâm âlemini yaralayan hançer, önce benim kalbimi delik deşik etti! Ah Abdurrahmanım! Ah Abdurrahmanım!..”

“... Amcam o sıralar derin bir vicdanî tecrübe ve ulvî bir zühd ruh hâletine girdi. Bana gelince, bu tahammülfersâ meşrebe tahammülde zorlanıyordum. Bir sene zarfında biriken paraları, hem amcamın bana karşı duyduğu şefkate, hem de

dünya malına ehemmiyet vermemesine itimaden tamamen harcadım. Amcam bunu fark ettiğinde: “Bu para bize helal değildi, milletin malı idi, nasıl harcarsın? Madem öyle, ben de seni vekilharçlıktan azledip kendimi vekilharç tayin ediyorum!” dedi.”

Arslan ormana yalnız başına girdi.. zaten zamanının sadakat kahramanlarından başka kim sıddıkların yolunda yürüyebilirdi ki?..

Günler geçti.. haftalar geçti.. aylar geçti... İçine girdiği ruhî tecrübe meyvelerini vermeye başladı. Ruh safvetinin, kendine has parlak aynaları vardır. Dâru’l-Hikmet’teki işi bitip de dışarı her çıktığında, İstanbul’un yüksekçe yerlerine gider, ya boğazın güzel manzarasını ya da insanı büyüleyen Marmara denizini seyre koyulur; ağlayan İstanbul’un ıslak yanaklarına ümit beyitleri nakşeden güneşin sehl-i mümteni mısralarını okurdu... Neler gördü o tepelerde, neler müşahede etti, bir ALLAH bilir, bir de kendisi...

Ufuk alev alev yanıyor, kıpkızıl korkunç diliyle yaladığı her şeyi de yakıyordu.. dumanlı fırtına, gözleri kızgın külle dolduruyordu.. genizleri yakan bir çirkin yanık kokusu etrafı sarmıştı.. neler oluyordu böyle?!

Yardım istercesine yüzüne baktım.. askerlerine düşmanı haber veren bir komutan edasıyla bağırdı:

– “Geliyorlar!”

Devam etti:

“Takvimler 13 Kasım 1919’u gösteriyordu.. 30 Ekim 1918’de imzalanan Mondros mütarekesi çerçevesinde, itilâf devletlerinin donanmalarına bağlı 55 harp gemisi İstanbul’a girmişti.. 22’si İngiltere, 12’si Fransa, 17’si İtalya ve 4 tanesi de Yunanistan donanmalarına aitti. Hepsi de toplarını, Dolmabahçe’ye, sarayında esir hayatı yaşayan Halifeye doğrultmuşlardı.

Sonra 18 Mart 1920’de İngiltere İstanbul’u işgal etti. Hıyanet kokusu alıyordum, hem de kuvvetli şekilde.. ama nerede ve nasıl?..

O sıralarda bir şeye karar verdim: Kurtuluş savaşını kalemle verecektim bu kez. Yazdığım risaleleri, karanlığın perdelerini yırtan parlak bir ışık suretinde gördüm ve hemen, daha önce telif ettiğim on iki risalenin tab’ına koyuldum. Dâru’l-Hikmet’ten verilen maaştan biriktirdiğim parayı, bu risalelerin neşrine

harcadım ve –bir-iki küçük risale hariç– basılan kitapların insanlara meccanen dağıtılmasını istedim. O maaşın ancak kut-u lâyemut olacak miktarı bana helaldi; geri kalanı ise ümmetin malıydı ve ona iade edilmeliydi...

Risaleler insanlar arasında gayet süratli bir şekilde yayıldı ve müessir oldu. Bu dönem, Türkiye için olduğu gibi, benim hayatımda da yeni bir dönemin başlangıcıydı!”

Söz Makamı

Dedi ki:

“İstanbul’u işgal eden İngiliz ordusunun komutanı, Müslümanlar arasına ihtilaf tohumları ekmeye niyetliydi.. tehlikenin farkına vardım ve düşündüm ki yeni dönemde kendimizi sadece askerî kuvvetle müdafaa edemeyiz. Başka bir silah, yeni, farklı bir mukavemet vasıtası geliştirmeliyiz. Çünkü maraz, hasta vücudun her yanını sarmış; düşman, Devlet-i Aliyenin damarlarında gezinmeye başlamıştı. İşte bu mülahazalarla, kendimi tehlikeye atıp “Hutuvat-ı Sitte” isimli eserimi kaleme aldım. Sebilü’r-Reşad dergisi reis-i tahriri Eşref Edip Bey de bunun basılmasını ve neşrini sağladı. Bu risale, o komutanın sinsî planını gözler önüne sererek oyunlarını bertaraf etti.

Hutuvat-ı Sitte’den, onun harekât-ı milliyeye ettiği hizmetten ve İstanbul’u işgal eden müstevlîlere karşı memleket insanını uyarmasından, Anadolu’daki milli mücadelenin komutanları da haberdar olmuşlardı. Bu hizmetleri taltif etmek için beni iki defa Ankara’ya davet ettiler, gittim. Ancak orada gördüğüm bazı şeyler beni endişeye sevk etti. Memleket alev alev yanıyordu.. ortalık toz dumandı.. hâdiselerin mahiyetini kavramak çok zordu.. hangisi milletin hayrına, hangisi zararına, ayırt etmek müşküldü.

Siperden savaşmak fıtratıma tersti.. ben avcı hattında, en tehlikeli yerde olmalıydım.. en zor durumları milletimin önünde evvelâ ben göğüslemeliydim...

Bu hissiyatıma rağmen, vicdanım ve fikrim beni rahat bırakmıyordu.. aklımda dolaşıp duran bin bir soru beynimde varlığını hissettiriyordu.. eski yıllarda Ruslarla savaşırken ve kendimle baş başa kaldığım anlarda cihaddan aldığım lezzeti alamıyordum şimdi. İşte İstanbul’daydım.. istilâ edilen vatanın, mukaddesatı çiğnenen halkın müdafaa edildiği harp meydanının ortasında. Ama sanki noksan olan bir şey vardı.. içimi kemirip duran, vicdanımı baskı altına alan

bir eksiklik beni rahatsız ediyordu. Üzerime düşen vazifeyi, altına girmek zorunda olduğum misyonu eda edemediğimi hissediyordum. ALLAH ALLAH! Ne oluyordu bana böyle?!

İşte bu hislerle, yeni bir ruhanî seyahate çıkmaya karar verdim.. beni benden alıp ulvî âlemlere götürecek; yorgun ruhumu, yaralı vicdanımı rahatlatacak; göremediğim şeyleri görmemi sağlayacak yeni bir yolculuğa. Bu benim için çok zorlu bir vicdanî hamle olacaktı.. Dâru'l-Hikmet'ten Haliç'e, oradan Boğaz'a, Marmara'ya, oradan da tepelerine, ormanlarına varıncaya kadar bütün bir İstanbul'u baştan başa ihata edecek manevî bir hareket.. belki İstanbul'la da sınırlı kalmayacak, bütün Anadolu'yu tesiri altına alacak.. belki onu da aşıp, üzerine güneşin doğup battığı her yere sesini duyuracak.. düşüncesiyle, aksiyonuyla, adanmışlığı ve adanmışlarıyla bir insanlığa hizmet hareketi...

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yeni Said'in Çileleri

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Kalbin Zümrüt Tepeleri adlı eserinin ilk cildini okuduğumda Nur Kervanı'yla buluşma iştiağı bütün benliğimi sardı... Arkadaşıma sordum dostlar ne zaman, nereye gidecekler? Mahzunlaştı ve “Ey dostum, yol alametlerini beyan, diğer ciltlerde gizli... Onun vicdan dilinden tercümesi henüz başlamadı, böyle olunca onu günümüzde cezbeye gelmiş deniz kuşlarından başkası anlamaz.” dedi..! Bunun üzerine ben içimdeki acılarıma yöneldim.. ve ağladım..! Sonra kendimi ruh ile çamur arası bir vaziyette bir tepenin üzerinde buldum. Bir ara baktım, semanın güzellikleri beni cezb ediyor.. martılar nurdan kanatlarıyla tertemiz bir ufukta beni âdeta çepeçevre sarmışlar ve elmaştan gagalarıyla beni taşıyorlar. Derken, alçaktan esen bir rüzgâr beni sürüklüyor, bakışımı kokuşmuş balçığın zerratına çeviriyor ve ben bedenimi saran yakıcı ateşten başka bir şey görmüyorum.

Sonra, hikmet bahçesinden, kalbimi saran şaşkınlığı tedavi edecek bir meyve devşiririm umuduyla Bediüzzaman'ın “Asâ-yı Musa” isimli kitabını açtım... Derken sayfaları çevirdikçe önümde yüksek burçlar ve şerefelerle çevrilmiş surlar belirdi. Yan tarafa baktım, önümde dikilmiş kocaman bir kapı.. kuvvetle kapıyı çaldım.. içerden bir ses duyuldu. Üstad, “Burası Dâru'l-Hikmet'tir ey kardeşim, edepli ol!” diyerek kapıyı açtı... Utandım ve hiç sesimi çıkarmadan arkasından yürüdüm, tâ ki bana izin verdi ve evin kütüphanesinde bir yere oturdum. O da, önümde, küçük seccadesine oturdu.

Ve dedi ki,

“Ey kardeşim, Dâru'l-Hikmet, benim hayatımdaki büyük değişikliklerin geçiş noktasıdır... Dâru'l-Hikmet'in azası olarak tayin edildiğimde kırk yaşımı doldurmuştum. Bunun benim adıma ayrı bir hikâyesi var.

Kırk! Bu korkunç zaman aralığı, kalbimde ölüme dair güçlü bir şuur ve

‘fena’ya dair şiddetli bir his uyandırdı... Malumdur ki, kırk yaş, insan ömründe güç ve kuvvetin bulunduğu bir dönemdir. Fakat, yine o değil midir, insanın mahdud ömrüne ait planlarında yaşanan inkisar devresinin başlangıç anı? Yine o değil midir, sona doğru geri sayımın başlangıcı? O hâlde bu bir kaidedir! İşte o kadar hassas ve şiddetli bu şey bana aniden gelip tosladı ve gece-gündüz yakamı bırakmadı.. ya şimdi beni bundan kim kurtaracak..?

Enteresandır, ben ölümden ve fenâdan korkmazdım, defaatla harp tecrübem oldu, kurşun zayıf bedenimi deldi geçti..! Defaatla idamla yüzyüze geldim, kendimde en ufak negatif bir duygu hissetmemiş, en çetin anlarda, düşmanla burun buruna iken bile en küçük bir korku veya tereddüt yaşamamıştım. Tam aksine, meydan okuma, azgınlara karşı bindiğim en güçlü atımdı. Cellata karşı itirazı işmam eden en küçük bir tavrım olmadı. Kılıçlar başımın üstünde gayızla bilendi. Peki, şu Dâru’l-Hikmet’te bana ne oldu şimdi? Nedir bu korku ki, bütün benliğimi kaplıyor ve vicdanımı sarsıyor. Beni adım adım takip eden bu gulyabânî de nedir?

Bu ruh hâleti içinde ne kadar kaldığımı bilemiyorum.. Dâru’l-Hikmet’te hususî odamın bulunduğu yere deli gibi koşuyorum. Oradan bir “Yûşâ Tepesi”ne, bir Boğaz’la Marmara Denizi’nin zifafına nazır İstanbul’un gelini “Çamlıca”nın doruğuna çıkıyorum.. her akşam batan güneşle, paramparça zihin ve felçli gönülle ben de batıyorum.. ve sanki ömrümden bir inkisar anını resmediyorum..!

Derken derinlerden nasıl kaynayıp geldiğini bilmediğim bir çığlık: Ya Bâkî...! Ya Bâkî..! Ya Bâkî..! Bunu sözle ifade etmiyordum! Dilimden tek bir harf çıkmıyor, ağzımı da açmıyordum. Fakat etraftaki dağlardan çığlığımın yankısını duyuyordum. Güçlü bir dalga kayalıklara vurup parçalanıyor ve birini öbürü takip edip gidiyordu. Sonra acı bir inleme yayılıyor, her şey bir bir yok oluyor, ta boğazda eriyordu.. martıların ağlamaları da beraberinde: Yâ Bâkî..! Yâ Bâkî..!

Dâru’l-Hikmet’te sabah akşam türlü tokatlar yediğim çok korkunç günler yaşadım. Şiddetli bir imtihandı. Tâki, yeni bir dönem sükun etti.. keşf ve tecellîlerin olduğu, sır kapılarının açıldığı bir dönem.

Tokatlar güç yetirilmezdi. Bu dönemde fiilen ölümün başladığını ve ruhumun mücadele ettiğini hissediyordum! Bu gerçektir. Ne hayal ne de vehim! Bir akşam

kendi ruhumu, yere kapaklanmış, hareketsiz zayıf bedenimden çıkıyor vaziyette gördüm..! ve kendime sordum: “Hayret! Bu gördüğüm şey de nedir?” Hemen cevap verdi: “Bu Said’dir! Şu da onun ruhu! Evet, Bediüzzaman Said Nursî! O şu an ölüyor!” İçimde bir şahsın öldüğünü idrak ettim ve artık hayatımda bambaşka bir şahsı istikbal ediyordum..! Ahh kardeşim! “Eski Said” öldü.

İşte, şimdi her şey gelecek adına yeni bir doğum için hazırlanıyor..! Işıklar sönmüştü, kitaplar raflardan boyunlarını uzatıyor üzerime, oradan buradan bana bağırıyorlar: Burayı aç..! Burayı aç..!

Tevhid-i Kible Makamı

Kendimi türlü ahvalin içinde boğuluyor hissettim. Yardım istedim, bir yol bulmak için ellerimi uzattım. Fakat tam bir acziyet içindeydim. Elimi tutacak, beni uyaracak birine olan ihtiyacımı iliklerime kadar hissediyordum. Yanımda çok kitap vardı. Zihnimde fikirler karmakarışık. Önümde bir sürü yol.. Elimi Şeyh Abdülkadir Geylânî'nin kitabı “Fütûhu'l-Gayb”ın üzerine nasıl koyduğumu hatırlamıyorum. Hemen açtım ve tefe'ül ettim. Gözüm, açılan sayfadaki ibareye takıldı. ⁸ **أَنْتَ فِي دَارِ الْحِكْمَةِ قَاطِلٌ طَبِيبًا يُدَاوِي قَلْبَكَ** Metin, “Sen dâr-ı hikmettesin. Kalbini tedavi edecek bir tabip ara bul!” diyordu.

Acîbdir ki, o vakit ben, Dâru'l-Hikmet-i İslâmiye azası idim. Güya ehl-i İslâm'ın yaralarını tedaviye çalışan bir hekim idim. Hâlbuki en ziyade hasta, ben idim. Hasta, evvela kendine bakmalı, sonra hastalara bakabilir. İşte, Hazreti Şeyh bana der ki: “Sen kendin hastasın, kendine bir tabip ara!” Ben dedim: “Sen tabibim ol!” Tuttum, kendimi ona muhatap addederek o kitabı bana hitap ediyor gibi okudum. Fakat kitabı çok şiddetli idi; gururumu dehşetli kırıyordu, nefsimde şiddetli ameliyat-ı cerrahiye yaptı. Dayanamadım, yarısına kadar kendimi ona muhatap ederek okudum, bitirmeye tahammülüm kalmadı. O kitabı dolaba koydum.

Ne kadar sürdüğünü bilemedim ama ömürden nefsanî bir zaman dilimi geçti. Ancak bir müddet sonra yaraların acılarının gittiğini hissettim ve bunlar, yerini ruhânî, acîb bir lezzete bıraktılar. Bir kere daha “Fütûhu'l-Gayb” kitabına karşı şiddetli bir iştihak içimi kapladı. Tekrar kitaba döndüm ve o birinci üstadımın kitabını kelime kelime tamamen okudum. Çok istifade ettim. Uzun saatler onunla meşgul oldum. Derken onun virdine ve münacatına daldım. Münacaatının şelâlelerinden kana kana içtim. Sonra, İmam-ı Rabbânî'nin Mektûbât kitabını gördüm, elime aldım, halis bir tefe'ül ederek açtım. Acaiptir

ki, bütün Mektûbât'ında yalnız iki yerde "Bediüzzaman" lafzı var. O iki mektup, bana birden açıldı. O mektupların başında "Mirza Bediüzzaman'a mektup" diye yazılı olarak gördüm. Pederimin ismi Mirza olduğundan "Fesübhanallah!" dedim. "Bu bana hitap ediyor." O zaman Eski Said'in bir lakabı Bediüzzaman idi. Hâlbuki hicretin üç yüz senesinde Makamat sahibi Bediüzzaman-ı Hemedânî'den başka o lakabla iştihar etmiş bir zât bilmiyordum. Demek, İmam'ın zamanında dahi öyle bir adam vardı ki, ona o iki mektubu yazmış. O zâtın hâli benim hâlime benziyormuş ki, o iki mektubu kendi derdime deva buldum. Yalnız, İmam, o mektuplarında tavsiye ettiği gibi, çok mektuplarında musırrâne şunu tavsiye ediyordu: "Tevhid-i kible et!" Yani, "Birini üstad tut, arkasından git, başkasıyla meşgul olma!"

Şu en mühim tavsiyesi, benim istidadıma ve ahval-i ruhiyeme muvafık gelmedi. Ne kadar düşündüm, "Bunun arkasından mı, yoksa ötekinin arkasından mı gideyim? tahayyürde kaldım. Her birinde ayrı ayrı cazibedar hâsiyetler var. Biriyle iktifa edemiyordum. O tahayyürde iken, Cenab-ı Hak'ın rahmetiyle kalbime geldi ki: "Ey Said! Bu muhtelif yolların başı ve şu nehirlerin menbâi ve şu seyyarelerin güneşi, Kur'ân-ı Hakîm'dir. Hakikî tevhid-i kible bunda olur. Öyle ise en âlâ mürşid de en mukaddes üstad da odur."

O gün benim hayatımda çok önemli bir gündü. Hayret sarhoşluğundan çıktım ve ömrümde yeni bir doğumun ümit tebessümlerini gördüm. Bu hayatımda daha önce hiç tatmadığım bir sevinçti!.. Evet, "Yeni Said"e inkılâbı ruhumda müşahade etmiştim. Yeni Said'in şahsiyeti bütün benliğimi kapladı! Baktım ki, Eyyûb'un yıkandığı ve kana kana içtiği soğuk suyu çıkarmak üzere ayağımı yere vuruyorum! Bu benim için hem bir şifa hem de yeni bir doğuşun sevinciydi!

Kur'ân'ı yeniden bulmuştum ve bu sayede "Yeni Said"i de bulmuştum.

O gün, gün boyu Kur'ân'la meşgul oldum.. hiç durmadan okudum.. yorulmadan bıkmadan üzerinde düşündüm! Ona sımsıkı sarıldım.. iman hakikatlerini ondan istimdad ettim.. zamanın ve mekânın ahvâlini onunla okudum.. kâinât, hayat ve insanın oluşmasını onun içinde takip ettim!..

Hayatımda ilk defa, bu güzel âleme en doğru bakış nasıl olur, bunu idrak ettim! Gördüklerimi ve şahid olduğum sırları nasıl okumaya başladığımı bilmiyordum..

Kelimeler benliğime hükmediyordu. O güçlü varidât kalbimin kapısına gelip çarptığında hiç izin istemiyor, doğrudan içeri giriyor, tâ ruhumun ve bedenimin derinliklerine sirayet ediyordu. Tahammül edilemez bir vecd içindeydim! Ya kendi zayıf hattımla yazacaktım ya da kardeşlerimden birine imlâ edecektim. Derken onun göz alıcı parlaklığıyla huzura erdim! İşte bu “Sözler”di ve “Risale-i Nur”un bidayetiydi.

Kur’ânın gölgesindeki bu yolda seyr u sülûk makamları birbiri ardınca tecellî ediyordu. Biri bitiyor öbürü başlıyordu..! Birinci makam:

[8](#) Bkz.: Abdülkadir Geylânî, *el-Fethu’r-Rabbânî*, s. 265.

Hidayet Makamı

Eski Said hâletinden çıkmaya çalışırken aklım çok sarsıldı, kalbim titredi. Korkunç bir fırtınada hakâikin arkasında her ikisi de yuvarlanıp gittiler! Benliğimde birbirine zıt fikirler mücadele hâlindeydi! En yüksekten en aşağıya iniyor, en aşağıdan en yukarıya çıkıyor.. serâdan süreyyâyâ, süreyyâdan serâyâ gidip geliyordu! Bu hâl, bir mürşidimin olmaması ve nefs-i emmârenin gururundan ileri geliyordu!

Fakat, Kur’ân-ı Kerim yoluna girmemle gördüm ki, sünnet-i nebeviyye-i şerifenin işaretlerinin her biri –hatta en küçük adeti dahi– hedefe ulaşmada tıpkı Atlas Okyanusu’nun dalgaları arasında seyreden dev gemilere kılavuzluk eden deniz feneri hükmünde.. veya hiçbir yolu ayırt etmeksizin, benim gibi yolunu şaşırmışların yolunu aydınlatan bir lamba hükmünde..!

Bana dedi ki, “Biz sana tutup gidilecek yol olarak Sünnet-i Nebeviye’yi verdik, ona tabi ol..!”

Dedim ki: “Evet, ben ALLAH’ın Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem Efendimiz’i Kur’ân mesleğinde kendime imam, mürşid edindim.. bir başka bir mürşid aramam!”

Sonra bana dedi ki: “Şimdi tamam, ey kardeşim, sana yeni bir işaret olarak ikinci makam vardır, onu öğren!”

Teferrüd Makamı

Bu garip asra ve dehşet verici karanlıklarına baktım ve gördüm ki, ALLAH yolunun sâlikleri birbirinden farklı bir sürü yol tutmuş gidiyor... Işıkları, şiddetli karanlıkların içinde tuz buz! Ve ben yalnız başıma Kur’ân’ın nuruyla yoluma koyuluyorum..!

Evet, ey kardeşim! Bu zamanda kendimi akıl ile kalbin arasında bir berzahta hiç kimsenin gitmediği bir yola sülûk etmiş buldum..!

Bana dedi ki:

“Sakın bu yazdıklarımın, akıl ve fikir mahsulü olduğunu zannetme.. Hayır! Bilakis bunlar feyizdir! Mecruh bir ruha, yaralı bir kalbe dolan bir feyiz... Hür hissiyatıma doğrudan Kur’ân’dan kaynayıp gelen nur çağlayanı! Bunu sakın kalblerin bazen zevkettiği bazen kaybolan bir “hâl” zannetme.. bilakis bu, ebede müteveccih nurların makamı ve sermedî, sabit bir imanın hakikatleridir. O, benim değil.. ve ben bir iddiada da bulunmuyorum! O, alîl bir akla, hasta bir kalbe, şaşkın bir nefse akseden Kur’ân güneşidir! “Eski Said”in külleri arasından dirilip kalkan.. âlemi, nur ile tebşir eden “Yeni Said”dir. Bu benim kaderim kardeşim.. Bak, bu yolun delili, senin için üçüncü işarettir:

Müşâhade Makamı

İlk problem kendi aklımdı! İlimleri ve maarifi ancak akıl kanalıyla telakkî edebiliyordum! Bu, bendeki gurur hastalığıydı.. “Eski Said” de öyleydi. Aklın sultanlığında iç huzuru ararken eğri büğrü pek çok yollarda yuvarlanarak azap çekmekteydim! Nazarî deliller üzerine bina kuruyordum, bu bina yükselip tâ yüce bir mâ’mure şeklini almıştı ki, birçok eğrilikleri ve çarpıklıkları bana tebeyyün etti. Ve derhal onu yıkmaya ve paramparça etmeye yöneldim! Yazıklar olsun sana ey “akıl”! Sen değil miydin bütün bina edegeldiklerini türlü burhan ve deliller üzerine kuran? Nasıl oluyor da daha önce iman ettiğin şeyleri şimdi inkâr ediyorsun? Tâ içimden yalvarırcasına nidâ ettim: “Ne olur Yâ Rab! İmdadıma yetiş! Nerede veya nasıl rahat-ı kalbi bulabilirim..?!” Derken “Yeni Said” gerçekten acaip bir şeyle.. gözleri kamaştıran parlak bir nurla geldi!.. Onu gördüğümde, elinde ışık saçan bir kandil vardı, sanki incimsi bir yıldız gibi en yüksek ufukta.. sonra bana doğru yaklaştı ve iyice sarktı, öyle ki aramızda bir yayın iki ucu kadar veya daha az bir mesafe kaldı..! Nur dalgaları beni tamamen içine aldı ve âdeta dışarda benden bir parça kalmadı! Sonra kalbimi, nuru sonsuza kadar aklın delillerinin fevkinde parıl parıl parlayan, müşahedeye açık bir basiretle bağladı.

Bana dedi: “Kader-i ilâhî beni acîb bir yola sevketti, bu yolda pek çok başarı ve mutluluğun yanında pek çok felakete de rast geldim. Hayret vardı, ızdırap vardı; aczimle beraber Rabbime sığındım.. inayet-i ilâhiye elimden tuttu, gözümü Kur’ân güneşine dikti; Rahman beni irşâd buyurdu, zifiri karanlık içindeki körlükten sonra gözlerim açıldı..! Sonra görür oldum ve necat buldum! Bundan sonra ey kardeşim! Müşahade ettiğim ahvalimden başkasını yazmadım..! Artık Kur’ân güneşiyle hakikatler, parlak bir yakîn hâlini aldı, zira bende onu çürütecek en ufak bir tereddüde imkân da kalmamıştı! İşte böyle

müşahede ettim..!

Gazab Makamı

Yeni müşahedelerin bol olduğu bir hengamda erbâb-ı dünya bir kere daha bana nidâ etti, izzet u ikrâm için Ankara'ya yeniden davet ediliyordum; onlar beni hâlâ “Eski Said” zannediyorlardı, fakat heyhât!.. Yaşlılığın başlamasıyla “Eski Said” in neşesinin, dünyevî başarılarla tebessümlerinin yerini, Yeni Said'in geçmiş ve geleceğe dair ağlama ve iniltileri almıştı. Benim dünya ile alâkam ne ki?.. Sonra onların mektubunu eskilerinin yanına koydum ve daveti geri çevirdim..!

Fakat bu sefer acayıptır ki, davetleri birbiri ardına devam etti, mektuplarının daha birisi henüz gelmişken arkasından bir tane daha geliyordu! Benim üzerimdeki ısrarları garip bir surette devam ediyordu! Bu beni, mektupların arkasındaki asıl niyet üzerinde derince akıl yormaya sevketti. Onlara daha farklı bir üslupla cevap vermeyi düşündüm! Kendi kendime dedim ki: “Ne biliyorsun? Belki de kendimi olup bitenlerin akışına bırakmamda bir hikmet vardır! Sonra bu bir harptir ve harp hiledir! Bazen aldanmış görünmekte hikmet vardır!”

Oraya gitmeye karar verdim.. Ankara, büyük oyunların döndüğü yer!.. Bu seyahat kafamdaki bütün mefhumları değiştiren bir yolculuktu!.. Sene 1922 idi. Apaçık bir surette gördüm ki, yılanlar ümmetin kanında yüzüyor! Türlerini temyiz etme, zehirlerinin tabiatını ve pisliklerinin, tehlikelerinin derecesini anlama fırsatı buldum; bu, hayatımda gördüğüm en ciddi olaydı. Yürüdüğüm yolun işaretlerini anlamama ve “Yeni Said”in kişiliğini ikmal etmeme yardım etti.. Hayret! Onlar benden bir iş istiyorlar, fakat ALLAH başka bir iş istiyor!.. Hâlbuki “öncesinde ve sonrasında bütün işler (emirler) ALLAH'ın” değil midir! Ankara! Dumanın başkenti!.. Görünenlerin bir rengi var, hakikatin de bir rengi var..! Yırtık çok büyük ve rüzgâr çok şiddetli..!

Bana dedi: “Yunan'ın İslâm ordusu önünde kaçışıyla Müslümanların sevincini,

mutluluğunu müşahede ettim.. her yerde merasimler ve sevinç naraları.. fakat bu arada büyük zındıkların ümmetin içine türlü çirkinlikleriyle ve şiddetli tuzaklarıyla yılanlarını saldığını gördüm..! Onların ilhad fikirleri Müslümanların zihinlerine akıyordu..! Tâ ruhumun derinliklerinden gelen büyük bir acı duydum. Kudret Sahibi Yüce Rabbimden yardım dilenerek feryad ettim..! Aman Ya Rabbi! Kim bu korkunç cinayetin-felaketin sahibi ki, erkan-ı imâniyeyi yerle bir etmek istiyor?

Dehşet verici bir karşılama vardı! Yüzündeki parlaklığı, renklere ve parlaklıklara âşık herkesi ağına düşürmeye yeterdi!.. Bütün mesuller gelmişler; meclis üyeleri, âyân ve kalabalık bir ahâli mekânı doldurmuştu! Bu nedir? Benden ne isteniyor?

Meclise girdim.. vakitler birbirini kovalıyor, namaza davet için ezan sadâları birbirini takip ediyor, fakat icabet eden yok!.. Ne acayip? Biz İslâm hilafetinin pay-i tahtında değil miydik, yoksa ben mi yanıliyorum? Bu ne korkunç bir kâbus Yâ Rab!

Ne yapmam gerektiğini hatırladım! Kokuşmuş ağızlardan, orada burada bulunan hasta kafalardan çıkan bu düşüncelere cevap vermem gerekiyordu! Yapılan sahtekârlıkları ortaya çıkarmak, tuzaklarını akim bırakmak ve onlardan uzak durmam gerekiyordu! Ne bizim onlarla ne de onların bizimle işimiz olur. Aynı zamanda, bilmeyerek bu kısır demogojiye abordene olmuş, salihînden saf bir grubu da uyarmam gerekiyordu! Bunlar zındıklarla beraber “bina-ı kadim”in yıkımını haykırıyorlardı. En evvel yıkılmak istenen kendileriydi ama işin farkında değillerdi.

O hâlde safları temyiz etmem ve oyunu ortaya çıkarmam gerekiyordu!

Çok acayip bir günün tecrübesiydi... Aceleyle, İslâm’ın azametini ve ibadetlerin ehemmiyetini, özellikle de namazın önemini anlatan bir konuşma hazırladım! Sonra bunu bütün parlamenterlere, üyelere ve mesullere dağıttım! İki tür büyük tesiri oldu! Sevinç ve öfke! Anlatmaya devam ettim.. başlangıcı şöyleydi: “Ey mebuslar! Büyük bir günde tekrar diriltileceksiniz!” Başlangıç itibariyle yeterince dikkat çekici ve uyarıcı bir girişti, “*Elbette bunda, içinde bir kalb taşıyan veya zihnini derleyip toplayarak can kulağı ile dinleyen kimseler*

için alacak bir ders vardır.”... (Kâf, 50/37)

Kim o perdenin arkasındaki.. karanlık perdelerin arkasındaki.. bu metni “Kazım Karabekir” Paşa, “Mustafa Kemal”e okudu..! O dönemde millet nazarında onun ne düşündüğü, ne tarafa meyledeceği pek açıklığıyla bilinmiyordu!.. Olan olmuştu bir kere..!

Acayip bir akşamdı.. Altmış tane vekil tevbe etti ve namaza başladı. Hatta, namaz için tahsis edilen salon yeni namaza başlayanların da katılımıyla yetmez oldu. Bu yüzden daha geniş bir salon ayarladılar. Mecliste dinî bir hava esmeye başladı.

Meclis’e başkanlık eden zât buna çok kızdı! Üyelerin hemen önündeki büyük koltuğunda oturuyordu. Boz kaşlarını çattı, keskin bakışlarını bana dikti. Sonra ihtiyatlı bir tarzda, ince, alaycı üslupla dedi:

– “Şüphesiz, bizim sizin gibi kıymetli bir âlime ihtiyacımız vardır..! Biz sizi buraya engin fikirlerinizden istifade etmek için davet ettik ve siz davete icâbet ettiniz... Fakat gariptir ki, siz ilk iş olarak din işleri ve özellikle namaz meselesini ele aldınız! Aramıza ihtilaf tohumları ekmiş oldunuz..!”

İçimde “Eski Said”in hayali bir kere daha hareketlenmeye ve yüreğimdiki gazap ateşi alevlenmeye başladı..!

Onun daha fazla konuşmasını beklemedim..! Başımı yukarı kaldırdım, adamları önünde, gözlerimi açarak ateş saçarcasına tehdit dolu bakışlarımı üzerine diktim. Bakışındaki gücün değiştiğini, mânâsızlaştığını gördüm.. bakışları bitkinleşti! Hatta, adamlarının önünde parmağımı bir ok gibi dimdik ona doğrulttum. Sonra gür bir sesle haykırdım: “Paşa, Paşa... İslâm’da, imandan sonraki en büyük hakikat namazdır. Namaz kılmayan hâindir, hâin. Hâinin hükmü de merduddur..!”

Kurşun gibi sözler onun ve âvânesinin beklediğinden çok daha şiddetli idi. Salonda kahredici bir sükûnet hâkim oldu. Sıkışmıştı. Onu Said Nursî ile değil, direkt dinle karşı karşıya getirmiştım. Şimdi bu işin içinden nasıl çıkacaktı, nasıl kurtulacaktı? Tabii dehâsı onun açığını kapatıyordu. Anlaşıldı ki, bu savaşı yumuşak bir surette ve çok zekice bitirecek... Sonra bana dedi:

– “Herhalde bizi yanlış anladınız. Hocam, vatana hizmet adına size bir vazife

takdir etmek gerekiyor. Bu sizi vaaz ve irşâdla meşgul edecektir. O hâlde sizi şark vilâyetlerinde “Umûmî Vâiz” tayin edelim. Aylık olarak da üç yüz lira maaş bağlayalım!” Böylelikle küçük bir hezimete razı olarak toplantıyı selâmetle noktalamış oldu.

Bundan sonra benim için halvetler celvetler cereyan etti. Gördüm ki, âhîrzamanla alâkalı bazı hadis-i şeriflerin bir kısım emareleri bu adama muvafık düşüyor. Mühim gibi görünen bu vazifeyi kabul edemezdim. Zira, bu adamlarla anlaşmak neredeyse imkânsızdı. Ayrıca, dünya işlerini ve siyaseti terk etmiş, bütün himmetimi iman kurtarmaya hasretmiştim.

Bu karşılaşma bana bu devrin en önemli işini öğretti. Beni Yeni Said’in tutup gideceği yolun başlangıcına koydu.

Sonra yoluma devam ettim..!

Gurbet Makamı

Hızla koşan bir at gibi sevgili beldem “Van”a intikal ettim. Orası Türkiye’nin en doğusundadır. İlk medresem “Horhor” oradadır ve orada her şey beni sever ben de her şeyi.. her şey beni tanır ben de her şeyi..

Kırık vicdanımı şevk ve hüznün kapladı.. kalbimi ağır gurbet zulümâtına karşı teselliye çalıştılar..! Yol akıcı ve kolaydı. Sevgili ders arkadaşlarımın ve halis seçkin talebelerimin suretleri, hayâli yolculuğumu hem güzel hem de kolay kılıyordu.

Fakat, Van’a girerken gördüğüm manzaralar kalbime bir korku saldı. Ya Rab! Neler görüyorum. Eyvah, sanki bu şehirde hayattan eser kalmamış, ne hareket var ne de ses..!

Doğruca şehrin dışındaki “Horhor” isimli medreseye gittim. Gördüm ki, Ermeniler, tıpkı etraftaki evleri yakıp yıktıkları gibi medresemi de yakmışlar..! Geriye hazin yıkıntılar ve âdeta olup bitene ağlayan harabelerden başka bir şey kalmamış.

Bazı sokaklara daldım bir mecnun gibi, tanıdık bir şeyler arıyordum, fakat heyhat.. bazı şahıslar gördüm yoldan geçen, tıpkı yürüyen cenazeler gibi oradan oraya geçiyorlardı. Bu benim neslim değil, tamamen başka bir nesil... Bu nesil, hezimet ve inkisar nesli.. hangi dili konuşuyorlar acaba?

Ben gurbetten vatanıma döndüm, gurbetten kurtuldum zannediyordum. Heyhat, gurbetin en dehşetlisini vatanımda gördüm... Tahribat tahmin ettiğimden daha da büyükmüş. Abdurrahman gibi, rûhumla pek alâkadar yüzer talebelerimi, dostlarımı kabirde ve o ahbapların yerlerini harabezar gördüm. Sanki onların hepsi acımasız hayatın şahitleri olarak seçilmek üzere şehrin korkunç mezarlıklarına gitmişler. Berzahtan kafalarını uzatıp bu kötürüm asra bakıyorlar. Kendimi çıkışı olmayan korkunç bir darlığa girmiş gibi hissettim. Yürüdüm

yanık yıkık harabeler arasında, zihnim darmadağınık...

Ruhum bu esnada bir nokta-i istinad ararken, aniden Kur'ân-ı Kerîm'in bir âyetinin hakikati kalbimde tecellî etti. Kaynağından fışkırıp güçlü bir hayat ve rahmet şelâlesi gibi üzerime boşaldı. Bir meczup gibi nasıl yüksek bir sesle onu haykıracağımı bilemiyordum:

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Göklerdeki ve yerdeki her şey ALLAH'ı tesbih etmektedir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Göklerin ve yerin hükümlanlığı yalnızca O'nundur. Diriltir, öldürür. O her şeye hakkıyla gücü yetendir.” (Hadîd, 57/1-2)

Canlı suretleri gözümün önünde bütün açıklığıyla tecellî etmeye başladı, beni o elim, korkutucu hâletten uyandırdı. Gözümü ve basiretimi öteki bir hayata açarak ölüm ve ayrılık acısının eleminden çekip çıkardı. Harabelerin arasından başımın üzerine taze dallarını uzatan küçük ağaçlara doğru yöneldim. Taze dallarında yeni meyveler asılıydı, onları şefkatle bana tebessüm eder gördüm. Bu hâl tıpkı benim yaralarım merhem gibi geliyordu. İncir dalları, taze üzüm salkımları bana derin bir sevgi atfetmenin yanında latif bir itapta bulunuyorlardı. Sanki büyüleyici nar meyvesinin iki dudağı hareket ederek bana bir şeyler diyormuş gibi kalbime kuvvetli bir his doğdu: “Yeter bunca hüznün dostum! Yeter..! Yeter bunca tasa, bunca keder..! Neden bakışlarını sadece harabelere dikiyorsun?! Neden bize hiç bakmıyorsun?! Meyvelere, çiçeklere, salkımlara, kuşlara, yeşilliklere ve onlar üzerindeki çiğ tanelerine, gölgelere, çaylara ve nehirlerle?! Senden bize küçücük bir iltifat yok mu? Neden nazarlarını bizim üzerimizde gezdirmiyorsun ey muzdarip?!”

Derken bu âyetin hakikî mânâsını anladım, âyet şöyle diyerek kalbe kuvvetli bir tembihte bulunuyordu: “Neden insanın eliyle yazılmış bir umranlık mektubunun yok olması seni bu derece hüznlendiriyor.. Onun ALLAH'ın kaderinden gelen ve kuvvetle akan bir selin önünde yıkılışına neden bu kadar üzölüyorsun. Tıpkı “Rus İhtilâli” gibi yıkıldı, eserleri mahv oldu, yazıtları yok oldu gitti?! O bir sayfaydı. Bir sayfanın yok olması bütün kitabın yok olması anlamına gelmez ki.. bak işte biz buradayız ey dostum.. Gözünü, her şeyin

yaratıcısı ve gerçek sahibi, Musavvir, Bâri' ve Hâlık olan ALLAH celle celâlüh'e kaldır. Senin hayatın da O'nun elindedir! Düşün! Sonra bak..! Bu O'nun "Van" sayfasında yazdığı yazılardır. Tam bir teveccüh ve güzellikle durmadan yenilenerek yazılıyor. Bu sürekli yenilenip duran bir hayattır. Fakat şahid olduğun umran ise senden yüz çevirmiş, o hayat ise bitmiş ve kaybolup gitmiş, sana feryat ve gözyaşı bırakmış. Bunun sebebi ise, Mâlik-i Hakîkî'sinden gaflet etmektir. Bu öldürücü tevehhümün sebebi ise, insanı bütün bu şeylere mâlik zannetmektir. Hakikat-i hâlde ise o, bu dünyada bir misafirdir. Geçip giden bir yolcudan başkası değildir...!

Ey Kardeş! Bu yakıcı ve şiddetli hâletin tecellîlerinden benim için büyük bir hakikate kapı aralandı. Nefis, elemin baskısı altında onu kabule hazırlandı, tıpkı demirin ateş karşısında yumuşaması ve ardından ona istenilen şeklin verilebilmesi gibi. İşte aynen öyle ey hazîn nefsim, Kur'ân-ı Kerîm'in mübarek âyetinin bereketi ve onun kalbdeki tecellîleri sayesinde ALLAH'ın takdirine teslim oldun.

Hicrân Makamı:

Hikâye...

Bir gün kendisinde ilim kisvesi bulunan bir zât, şiddetli taassub içinde bir başka âlime hakaretler ediyordu. Hatta onu tekfire kadar gitti. Bu onların siyasi sahada farklı cephelerde yer almalarından kaynaklanıyordu. Daha sonra onu, aynı dönemde, siyasi olarak kendi anlayışından bir münafık adamı sena ederken gördüm. Bu bana dehşetli bir korku verdi. Vücudumu müthiş bir titreme sardı. Bu dönemde siyasetin gelip dayandığı durumdan ALLAH’a sığındım. Bilemiyorum kalbimden nasıl kaynayıp coştı, şöyle yalvardım:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ “Şeytandan ve siyasetten ALLAH’a sığınırım!”

Bu sözler benim için hem bir dua oldu hem de bir ders.. ne zaman o tür bir hâdise ile karşılaşsam hemen bu sözleri tekrar ederim. Bundan dolayı, siyaset arenasından çekildim.. kendimi Kur’ân hizmetine adadım ve bu hayatın geniş kapısından içeri girdim. Şüphelerle dolu bir hayattan çıktım, yakînin bulunduğu hayata girdim ve aradığım her şeyi noksansız olarak orada buldum.

Ey kardeş, sen beni, maalesef ihtiyarlığın gelip çattığı, saçlara akların yağdığı bir dönemde buldun. Bu yaştan sonra ne kadar yaşarım bilemiyorum! Bundan öte ne kadar yaşarsam, ebedî hayat için çalışmaya karar verdim. İman, bu ebedî hayatta kurtuluşa vesile ve sonsuz saadet âleminin biricik anahtarıdır. Bu sebeple, imanın en yüksek mertebelerini elde etmek için mücadele vermeye karar verdim.

Bu yüzden, siyaset oyunları ile iştigal etmek, sonu hüsrân bir kumar oyunu oynamak gibidir. Hatta, bir çeşit deliliktir. Uhrevî nimetler ve ebedî neticelerle kumar oynama durumunda değilim! Ben artık yaşlandım!

Bana dedi ki: “Eğer desen ki: Kur’ân ve iman hizmeti nasıl seni siyasetten men ediyor?”

“Derim ki: İman hakikatleri ve Kur’ân nurları çok pahalıdır, elmas gibi mücevherattan dahi kıymetlidir. Eğer bu siyasetle iştigal etseydim, avâmın aklına gelirdi ki, ben onları bir partiye doğru sevk etmeye, itmeye çalışıyorum. Diyeceklerdir ki: Benim bu yaptığım iş, taraftar toplamak ve serseri takımını korkutmak maksadıyla faydalı bir siyasete davettir. Bu durumda onlar hakikî cevherleri kıymetsiz cam parçaları sayarak zulmen hüküm verecekler ve ben de Kur’ân’ın hakikatlerinin bîhemtâ kıymetini hiçe indirerek ona karşı zulmetmiş olacağım.

Ey ehl-i dünya! Beni neden sıkıştırıyorsunuz, üzerime geliyorsunuz?! Beni kendi hâlime bırakmalı değil misiniz?! Benden size ne ve sizden bana ne, ben sizinle yarışmıyorum ki, ben yüzümü âhirete çevirmişim!”

Bana dedi: “Eski Said, siyaset seline on yıl kadar daldı. O diyordu: Umulur ki, dine ve ilme bu yolla hizmet edilir. Fakat heyhât!.. Bütün gayretleri boşa gitti.. aldatmalar, yalanlar, hiçbir zaman hayrın kapılarının anahtarları olamazlar..!”

Bu (siyaset), bir kısım faziletli, masum insanları satranç oyununa getirmek için en kolay yoldur. Yani, siyasetçinin yabancılardan elinde kullanılan bir âlet hâline gelmesini kastediyorum. Ecnebler onunla beldeleri harap edip insanları helâk ediyorlar ama o farkına varmıyor. Bu, binlerce günah ve kötülüklerin kokuşmuş bataklığına giriş kapısı hükmündedir. Bu sebeple “Eski Said” siyaseti ve dünyevî meclisleri terk etti, tıpkı dergi ve gazeteleri okumayı terk ettiği gibi.. Fitnelerin homurtularından ve dumanından uzak bir dağa çekildi.

.....

Orada, Van şehri civarında “Erek” dağında, seçkin bir talebe grubuyla kâinât ve hayat hakkında teemmülât.. Kur’ân nurundan çiçekler.. talebelerimin talim ve terbiyesiyle meşguliyet... yeni bir bahara hazırlanıyorum...

Bir Başka Hikâye

“**Molla Hâmid**”, Bediüzzaman’ın talebelerinden birisi.. Erek Dağı’nda bizzat yanında kalmış ve ondan ders almış. Birden hüzünlü hatıraları hatırladı ve ağlamaya başladı, sonra derince bir nefes aldı ve anlatmaya başladı:

Üstad'ın arkasında namaz kılarken büyük bir inşirah hissederdim, onun namazdaki kıyâmı, insanda huşû ve ürperti hasıl ederdi.. bizi namaz sonrası tesbihatı ve zikirleri hususunda ısrarla uyarır, bunların namazın çekirdekleri ve tohumları hükmünde olduğunu söylerdi. Kendisi çok hüzünlü ve içli bir sesle ALLAH'ı tesbih eder, “سُبْحَانَ اللَّهِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ” derken biz onun, kalbinin tâ derinliklerinden kaynayıp geldiğini duyar gibi olurduk...

Ben Üstad Bediüzzaman gibisini hiç görmedim. Pek çok âlim ve şeyh gördüğüm hâlde onun gibi namaz kılan ve onun gibi bu derinlikte huşû ve ürperti ile tesbih edenini hiç görmedim.

“ج | اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ” diyerek tesbihata başladığında, cehrî tesbihatta sesini alçalttığı ve gizlediği hâlde sanki kuvvetli ve şiddetli bir patlama gibi çıkardı. Zikirlerin kaynayıp çıktığı yerin derinliği, onun sadrını bir volkan gibi titretiyor ve sesi, kalbinin sahillerini tokatlayan deryanın dalgalarının sadâsı gibi bir hâl kesbediyordu.

Her gece teheccüde kalkardı.. bazen onu görür uyuyamazdım, beni uyanık görürse “Uyanırken gel bana duada iştirak et!” derdi. Fakat ben hangi duayı okuyacağımızı bilemezdim. Bana derdi ki: “Ben dua edeceğim, sen ‘Âmîn’ diyeceksin..”

Bazen dua esnasında ben daldardım, bana şefkatle bakar ve: “Ben de senin gibiydim, sabret alıŖacaksın..!” derdi.

Bu güzel dağdaki günlerimiz tıpkı “Medrese-i Erkâm” gibi unutulmazdı...
Günlerimizi, ders, namaz, zikir, tefekkür, ağaçlar ve tepelikler arasında dolaşma

şeklinde değerlendirdik.

Kayalıklar arasından gür bir şekilde fışkıran “Zernabâd” suyu başında, eskiden çok sık ağaçlık vardı. Dallar birbirine girmişti. Dalların üzerine Üstad’ın çıkıp oturacağı tahtadan bir köşk yapmıştık. Biz aşağıda gölgede oturuyorduk. Köşk âdeta yukardan kafasını uzatmış büyük Van Gölü’ne bakıyordu. Buradan çok güzel manzaralar görmek mümkündü. Katar katar kuşlar, akbabalar, kartallar geçiyor.. sahillere, adalara uğrayıp “Erek Dağı” eteklerine doğru uçuyorlardı. Gölün manzarası Üstad’ı çok cezbediyordu. Bu göl Türkiye’nin de en büyük gölüydü. Hatta, yöre halkı bu gölü “deniz!” olarak isimlendiriyorlardı. Bu sebeple bu köşk Üstad’ın münâcâtı ve ezkârı esnâsında mihrabı gibiydi. Onun tepesine namazdaki teşehhüdde oturduğu gibi oturur, genellikle bu tür oturuşunu o kadar uzun tutardı ki, nihayet ayak parmağının birinde yara belirmişti.

“**Molla Resûl**”, Nursî’nin talebesi.. yaşlıca bir adam.. hatta Üstad’dan biraz daha yaşlı... Bir gün ocakta ateş yakmak ve çay pişirmek için odunları tutuşturmakla meşgulken Üstad, parmağına merhem sürmesi için ona seslendi. Heyecan ve aşkla koştı geldi. Bir yandan Üstad’ın eline merhem sürüyor bir yandan da şöyle diyordu: “Ey sevgili Üstadım! Sen kendi nefsine karşı çok katısin. Biz de ALLAH’tan korkuyor ve O’na karşı haşyet duyuyoruz. Fakat senin ödün kopuyor..! Parmağın iyileşinceye kadar hiç olmazsa istirahat etsen!..”

Üstad şöyle cevap verdi: “Molla Resûl! Molla Resûl! Biz buraya, bu kısacık ömür, daracık dünya ile ebedî ve sermedî bir hayatı kazanmak için geldik. Ben dilediğim gibi yaşayayım da sonra Cennet’i mi umayım?! Bu kat’iyen câiz değildir. Hevâm doğrultusunda bir hayat yaşamayacağım...”

Üstad vaktini hiç boş geçirmezdi. Ben ne zaman onu görsem, ya namaz kılıyordu, ya tazarru ile niyaz ediyor, dua ediyordu.. ya tesbih çekiyor, zikrediyordu veya semâvât ve arzın melekûtu hakkında teemmül ediyor, tefekkür ediyordu. Bazı dostlar onu ziyarete geldiğinde onlarla hasbihal eder ve ilk olarak onlara şunları sorardı: “Köyünüzde cami var mı? İmamlar hangi dersleri yapıyor..?” Eğer, ziyaretçi, köylerinde câmi ve kendilerine bir şey öğretmek üzere bir muallimin olmadığını söylerse, çok üzülürdü. Onların câmi olmayan, hoca olmayan bir mekânda nasıl yaşadıklarına hayret ederdi?!

Kat'iyen yanında gıybet edilmesine müsamaha göstermez, fevkalade kızardı..!

Suikast Makamı: *İslâm Hilâfeti ve Son'un Hikâyesi*

Bana dedi: Sultan Mehmed Reşad (ALLAH rahmet eylesin) vefat edince hilafet makamına onun yerine Sultan Mehmed Vahdeddin (İkinci Abdülhamid'in üçüncü üvey kardeşi) geçti. İngilizler tarafından yapılan ihtilâlin sonrasına kadar İstanbul'da kaldı. 1922 Kasım'ının başında Mustafa Kemal başkanlığındaki Ankara hükümeti saltanat nizamına son verince, Vahdeddin'in saltanatı da resmen sona ermiş oldu. Fakat hilafeti devam etti. Britanya komutanlığından beldeğini terk etme izni talep etti. İstanbul'dan Malta'ya çıktı, oradan Hicaz'a geçti, oradan da İtalya'nın San Remo şehrine geçti ve 15 Mayıs 1926'da bu şehirde 65 yaşında vefat etti. Vatanına defnedilmeyi vasiyet etmişti. Fakat Ankara hükümeti tarafından bütün Osmanlı hanedanına ülkeye girme yasağı konmuştu. En azından bir Müslüman beldeğine defnedilmeyi murad etmişti. Bunun üzerine, Şam'da Salahaddin Eyyûbî'nin kabrinin yanına defnedilmeyi arzuladı. Mehmed Vahdeddin, sürgünde, yapayalnız ve fakir bir vaziyette yaşadı. Vefatından sonra alacaklılar cesedini haczettiler. Bunu duyan Suriye reisi Ahmed Nâmî Bey bütün borcunu ödedi ve cesedini Şam'a getirdi. Fakat, Salahaddin Eyyûbî'nin kabrinin yanında yer yoktu, bu yüzden Selîmiye Tekyesi'nin bahçesine defnedildi.

Saltanat lağvedilip, Sultan Vahdeddin ülkesini terk edince o dönemde veliahdı Abdülmecid Efendi idi. Bu zât vatan savunmasında bulunmuştu. 18 Kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi onu saltanatı olmaksızın sadece halifeliğini ilan etmeye mecbur bıraktı. Yani, reis görünecek fakat idare etmeyeceksin..!

Vaktâki, o en acı gün 3 Mart 1924/h.1341, o bütün İslâm ümmeti için hazin güne kadar halife kaldı. Meclis, tarihî korkunç bir karar alarak ümmetin

birliğinin remzi ve bütün şahsiyetini toplayan İslâm hilâfetini ilga etti. Ardından Osmanlı hanedanının bütün fertlerinin ÷lkeden sürgünü tamamlandı. Son halife Abd÷lmecid Efendi önce İsviçre’ye sür÷ld÷, sonra oradan Paris’e intikal etti ve 1944’de orada vefat etti. İstanbul’a defnedilmeyi vasiyet ettiyse de, bütün girişimlere rağmen bu gerçekleşmedi. On yıl kadar Paris mescidinde bir hususi odada cesedi muhafaza edildi ve 1954’de başka vasıtalarla cesedi Medine-i Münevvere’ye nakledildi ve oraya defnedildi.

Bana dedi: Büyük İslâm hilafetinin surları yıkılmaya yüz tuttuğunda, ümmet-i İslâm oraya buraya dağıldı. Sömürgeci kurtlar hasta adamın mirasını taksim ederlerken ben “Erek Dağı”nda inzivada idim. Sanki iki ayağım onun sert kaya hâlindeki zeminine girer gibi, dağın en üst tepesinin de etrafımda titrediğini hissettim..! Elem, hasta kalbimi sıkıyordu.. talebelerim yüz÷mün sarardığını ve kolumun kanadımın titremeye başladığını fark ettiler, bana ne olduğunu soruyorlardı.. bir kere daha dedim: “Ümmetin hazin elemi beni perişan etti!

Ararat (Ağrı) Dağını gördüğ÷m rüya göz÷mün önüne geldi.. on yıl önce görmüştüme ve kulaklarımı yırtan güçlü bir sesin bana bir kere daha:

– “Ey Said..! İ’câz-ı Kur’ân’ı beyan et..!” dediğini işittim.

Bu büyük patlamanın tevili, I. Dünya Savaşında Osmanlı Devleti’nin yıkılışı ve İstanbul’daki İngiliz ihtilâlidir. Bu nidâyı cevâp verdim ve “Hutuvât-ı Sitte”yi yazdım. Olan olmuştu. Sonra bu patlamayı, İslâm hilâfetinin düşmesi ve ümmetin birliğinin dağılması, her yerde zındıkların ve ilhadçıların zuhuru olarak yorumladım. Bana tevelli edilen, verilen görev Kur’ân-ı Azîm’in hakikatlerini müdafaa etmektir!.. Şahsımda suretini tamamlamaya çalıştığım şahsiyet ise “Yeni Saîd”dir. Anladım ki, çıkış vakti geldi..! Sonra işaret parmağımı yere koyarak ve yoldaki işaretleri çizmeye başladım..!

Yanma Makamı

Erek Dağı’nda, siyaset hayatından uzak münzevî, mu’tekif bulunduğum bir hengâmda yakıcı ve ürkütücü bir haber bana ulaştı. Şeyh “Said Pîrânî” başkanlığındaki ayaklanma doğu vilayetlerini sarmış... Çok geçmeden bize bir temsilcisi geldi. Ayaklanmaya yardım etmek için bizim nüfuzumuzu kullanma talebinde bulundu. Ben hep şu suali sordum: Kim hesabına? Bundan hakkıyla istifade edecek kim? Her halükarda akan Müslümanın kanı değil mi? Bu sebeple işbirliğine yanaşmadım. Şeyh Pîrânî’ye şöyle bir mektup yazdım:

– “Sizin bu başlattığınız ayaklanma, kardeşe, kardeşini öldürmesi için yardım etmektir. Bundan asla netice hâsıl olmaz. Türk milleti, İslâm sancağını yükselten bir millettir. Din yolunda yüz binlerini, hatta milyonlarını şehid vermiştir. Ayrıca, milyonlarca evliya yetiştirmiştir. Bu sebeple, İslâm uğrunda kendilerini kurban eden böyle kahraman bir milletin torunlarına kılıç çekilmez. Bu Türk milletidir ve ben de onlara karşı kılıç çekmem.”

Erek Dağı’ndaki yerim, harabe, eski bir uzlethaneden ibaretti. Orada, talebelerimle beraber düşüncelerimi düzenleme çalışması içindeydim.. biz bunla meşgulken asil atlara binmiş üç süvari geldi.. ortalarındaki, uzun boylu heybetli bir adamdı, bu Haydaran aşiretinin şeyhi Hüseyin Paşa’ydı. Niye geldi ki?

Bana dedi: Süvariler atlarını uzlethanenin kapısındaki ağaçlara bağladılar, sonra benim yanıma girdiler, selâm verdiler. Büyük bir ihtiramla yanıma yaklaşp elimi öptüler. Sonra önüme oturdular. Hüseyin Paşa, heybetli bir görünüşe sahipti. O zamanlarda özellikle paşalara verilen pek çok madalya ve nişanları üstündeydi. İçinde yarım kilo kadar altın bulunan bir mendil çıkardı ve önüme koydu. Sonra bana yardım dilenir gibi baktı.. böyle davranması bana garip geldi, anladım ki, arkasında bir iş var. Biraz hiddet izhar ederek sordum, niyetim bu işin arkasındaki gizli maksatları öğrenmekti. Dedim:

– “*Bu nedir?*”

Dedi:

– “Canım sana feda olsun, bu benim zekâtımdır. Sana getirdim, bunu bizzat malımın özünden çıkardım hazırladım.”

Dedim:

– “*Bunu hak edecek etrafında kimse bulamadın mı? Akrabandan hiç kimse de mi yoktu? Veya kendi köyünde kimse yok muydu da buralara kadar geldin..?*”

Dedi:

– “Efendim, etrafımdaki bütün akrabalarım zengindir, içlerinde hiç fakir yoktur. Buna en layık sizi gördüm.”

Dedim:

– “*Zekâtı mekânından başka bir yere nakletmek caiz değildir. Onca fakir, miskinlerin dolu olduğu köy kasaba geçerek ta buraya kadar neden getirdin?*”

Dedi:

– “Efendim, rica ediyorum. En azından bir miktarını kabul buyurunuz. Siz de isterseniz etrafınızdaki talebeleriniz için sarfedersiniz.”

Dedim:

– “*Asla, kat’iye olmaz. Bizim zekâta ihtiyacımız yok. Teşekkür ederiz, malını topla al götür Paşa...*”

Hüseyin Paşa’nın yüzü terden sırlıslıkam oldu, gözlerinde dehşete kapılma hissi belirdi. Kelimeler azıcık ağzının ucuna geliyor fakat hapsoluyor, çıkamıyordu.

Çaresiz yere doğru eğildi, birer birer altınları toplayıp mendilinin içine doldurmaya başladı. İşini bitirince kafasını kaldırdı, yine yardım dilenir gibi bana doğru baktı ve dedi:

– “Efendim, sizinle hususi bir işi istişare etmek istiyorum. Talebelerinize ayaklanmak için müsaade vermenizi istirham ediyorum. Size yalnız olarak, çok hususi bir hususu arz edebilir miyim?”

Dedim:

– “*İmkânı yok olmaz. O talebeler benim bir parçamdır. Hiçbir tarzda benden*

ayrılmazlar. Açık konuş, ne diyeceksen de.”

Dedi:

– “Efendim, bize isyan için izin vermenizi diliyoruz. Şeyh Said Pîrânî ile birlikte ayaklanmaya katılmak istiyoruz ve biz buna muktediriz.”

Başımı ona doğru kaldırdım, gözlerimi yüzüne diktim ve şöyle dedim:

– “*Neden ayaklanıyorsunuz? Eğer bu Ahmet’in Mehmet’in günahından ötürü ise diğerlerinin günahı ne? Onlardan başkasına günah yok. Müslüman kanı dökmek de neden?”*

Ağlar gibi bir sesle şöyle cevap verdi:

– “Ruslar bizi helâk ettiler Efendim.. bizleri öldürdü, mallarımızı ve neslimizi yok ettiler. Fakat şerefimiz korunmuştu, hiç kimse ona bir kötülük yapamamıştı. Fakat Efendim, şimdi dinimiz tehdit altında. Şerefimiz ayaklar altına alınma tehlikesiyle karşı karşıya. Bu, acı verici, dehşet verici, alçaltıcı durum karşısında nasıl sabredilir! Bize, isyan için, ayaklanmak için izin veriniz. Hem askerlerimiz hem de süvarilerimiz onlarınki ile eşittir, ayaklanmaya gücümüz yeter.”

Başım önüme eğik, hareketsiz bir şekilde onu dikkatlice dinledim. Ne zaman konuşmasını bitirdi ve sustu, başımı bir kere daha ona doğru kaldırdım, üzüntülü hâli kalbimi yaralıyordu. Sonra ona, yumuşak ve kederli bir sesle şöyle dedim:

– “*Kimle savaşıacaksınız Paşa?*”

Hemen cevap verdi:

– “Mustafa Kemal!”

Devam ettim:

– “*Mustafa Kemal’in askerleri kimler?*”

Biraz bocaladı Paşa, az sonra şöyle dedi:

– “Devletin askeri, ordular..!”

– “*Kim o ordular! Senin benim aşiretin çocukları değil mi? Müslüman değil mi?*”

Paşa başını öne eğdi ve bir şey söylemedi.. sonra yumuşak bir tonla şöyle devam ettim:

– “*Ey Paşa! İsyan şerdir! Daha önce Şeyh Said Pîrânî’ye mektup göndererek*

duruşumu ifade ettim. Bu çözüm değildir, bir bilebilmeniz bu sadece karanlığın ömrünü uzatır. Sonra, savaşacağınız asker, Osmanlı Devleti'nin askeridir. İçlerinde pek salih insanlar vardır, gafil müslümanlar vardır. İster siz kazanın isterse onlar, her halükarda müslümanlar kaybedecek. Paşa! Ben ne sizdenim ne de onlardan..! Benim daha önemli gördüğüm işlerim var.”

Dedi:

– “Ey Üstad, gücümü zayıflattın, himmetimi söndürdün.. aşirete döndüğümde bana: ‘Paşa korktu, isyandan kaçtı.’ diyecekler.”

Aynı tarzda ona cevap dedim:

– “Evet, bugün ‘korktu ve çekindi’ diyecekler. Ancak bu yarın “kan döktü, suçsuzları öldürdü” demelerinden daha hayırlıdır..!”

Paşa, zorlukla kalktı, üzüntülü ve kederli idi. Ne yapacağını, nasıl karşılık vereceğini bilemiyordu. Sonra, bize veda etti ve başı önde, üzüntülü bir şekilde çıktı. Onu uyarır mahiyette güçlü bir sesle tekrar seslendim:

– “Paşa! Kan dökme! Kan dökme! Kan dökme..!”

Hüseyin Paşa memleketine döndü ve kuvvetlerini dağıttı. Van mıntıkasında hiçbir hâdise olmadı ve ALLAH, bu aşireti savaşmaktan korudu.

Fakat fitne, beldeler ve bendeler arasında hızla yayıldı. Arkasından doğu vilayetlerinde isyan patladı. Hükümet askerleri galip geldi. Başkaldıran aşiretleri muhasara etti, yaş kuru ne varsa yaktı, her şeyi yerle bir etti. İsyanın başarısız olması, kuvvetlerin bozguna uğratılmasının ardından, isyanın başı Şeyh Said Pîrânî asılarak idam edildi. Ardından, isyana katılmış veya yardım etmiş, –hatta bir işaretle bile olsa– her kim varsa gözaltına alındı. Duruşunu net olarak ortaya koyduğu hâlde Üstad Bediüzzaman da ilk tutuklananlar arasındaydı. Hükümet, bütün aşiret reisleri ve şeyhlerle, Doğu vilayetlerinden isyana karışanlar üzerinde nüfuz sahibi bütün zâtlarla beraber onu da topladı ve Anadolu’nun Batısına hepsini sürgün etti.

Ve...

Ve yangın başladı...

Duman Makamı

Bütün ormanlar yanıyordu.. tam bir trajediydi.. kuşlar küçük cisimleri ile havada büyük alevlerin ve simsiyah bir duman kütesinin arasında uçuşuyorlardı. Ateş önüne çıkan her şeyi yok ediyordu. Rüzgâr önüne kattığı her şeyi tepelerle vadiler arasında bir saman çöpü gibi savuruyordu. Aman ALLAHIM! Bu zaman ne hüznü, ne şiddetli bir zaman! Etrafta ne kuş cıvıltısı ne de bülbül sesi.. sadece hayatı yiyip yutan büyük bir yangının kükremesi.. eyvah, her şey ölüyor.. belaların ateşiyle yanıp ölmeyenler, fitnenin dumanında boğulup ölüyor..!

Bu zamanın dumanı Efendim, korkunç bir fırtına.. bütün Doğu ve Batı vilayetlerinde her şeyi kuşatan bir duman.. iman hakikatlerini yok eden, İslâm'ın rükünlerini târumâr eden bir duman... Dini kökünden kazımak ve altı asır İslâm sancağını en yükseklerle çıkaran Türk milletinin kalbindeki iman meşalesini söndürmek için karanlığın hayaletleri sayısız kanunlar, pek çok da kararnâmeler vaz'etti. Bütün okullarda din eğitimi yasaklandı. Yazıda Arapça harfler ve rakamlar değiştirildi ve yerine Latin harfler konuldu. Arapça ezan okunması yasaklandı, aynı şekilde Arapça aslıyla namaz kılmak da yasaklandı! Kur'ân'ın aslının yerine tercümesini ikame etmeye çalışmak gibi korkunç şeylere teşebbüs edildi.

Yeni bir düzen geldi.. Mazlum milleti sudan, havadan hatta ağlama hakkından mahrum eden bir sistem... Güzel his ve duygulara ait bütün kapıları kapatan, nurun minberlerini kıran, bütün güzellikleri daha beşiğindeyken boğan bir sistem... Sonra gözler zorla demirden bir tavan altında şiddetli bir karanlığa kapatılmış, semaya bakma engellenmiş, yılanları denizin bütün suyunu yutmuş, simsiyah bayrakları güneşin doğduğu ufku kapatmış.. sonra..

Art arda kanunlar çıktı. İslâmî yaşayışı ikame adına ne varsa her şey men

edildi. Sonra, İslâmî ve Arapça kitap basımları yasaklandı, halk İslâmî kıyafetleri değiştirip yerine Avrupa kıyafetleri giyme hususunda teşvik edildi.. erkekler ancak Batı usulü şapka, Rum tarzı ceket veya palto ve pantolon giyebilirler. Sarıklar, onları taşıyan başlarla beraber bütün cadde ve sokaklardan toplatıldı. İman kendi kanına bulanmış bir vaziyette tepe aşağı yuvarlandı, öyle bir inledi ki, Boğaziçi bugün dahi, onun içli sesiyle sarsılıyor. Bundan sonra kadınlar açık elbiseler giyinmeye başladılar. Açık-saçıklık her yerde aldı başını yürüdü. Utanma hissi ise, ancak geçmiş milletlere ait müzelerde kaldı.

Sonra mahkemeler teşkil edildi. Memlekete bir baştan bir başa korku ve ürperti ekildi. Her yere darağaçları kuruldu. Bunlarda binlerce âlim asıldı, hatta bazılarını ana cadde üzerindeki elektrik direklerinde astılar. Âlimlerin ve ediplerin çoğu Mısır’a ve Şam’a kaçtılar. Sürgün hayatını şapka giymeye tercih ettiler. Memleketin her köşesinde korku ve anarşi havası hâkimdi. Hatta insanlar, devlet görevlilerinden ellerindeki Kur’ân nüshalarını dahi gizliyorlardı. Gazeteler, fışk u fücür ve ahlâk-ı rezîleyi neşretme yolunda ve dinle alay etme, imânî hakikatleri hafife almayı ilan için canla başla çalışıyorlardı, her yerde zındık ve mülhidlerin kitapları neşrediliyordu..!

Muallim ve öğretmenlerden –bu gaye için kurulan modern okullardan yetişen– bir grup, küçük talebe ve öğrencilerin taptaze kalblerinden imanın eserini silme gayreti içine girdiler. Ders adına hayatın ve varlığın anlamını anlatan bir ders yok.. varsa yoksa materyalist felsefe, Yaratan’ı (celle celâluh), peygamberliği, ölümden sonra dirilmeyi ve âhirete ait bütün meseleleri inkâr safsatası vardı.

Her şey yasak yasak... Hatta “âh” demek bile yasak...

Bir Hikâye

“Kara Ali”, budala bir cellat.. isyankârların zebânilerinden biri.. bir gün şerefsizlerin sofrasına şarabını kustu.. karanlığın rezil yarasalarından toplama bir gruptu bunlar... Kara Ali söze başladı:

– “Şu geçen on iki sene zarfında kendi elimle 5216 adamı ipe çektim..!⁹”

İçlerinden bir diğer vahşi, Doğu Anadolu’da olup bitenleri şöyle tasvir etti.

– “Yaklaşık 1500 “eşkîya” Ağrı Dağı’nın mağaralarına sığınmıştı. Uçaklarımız üzerlerine ağır bombalar yağdırdı, art arda patlamalar devam etti ve nihayet o bölge “âsîlerden” “temizlendi”.. “eşkîyalar”ın sığındığı bütün köyler yakıldı. Zeylan vadisi öldürülenlerin cesetleriyle doldu, sayıları bin beş yüze ulaşmıştı..!¹⁰

Bütün dünya bunların günahları karşısında sustu.. fakat;

Başını semaya doğru kaldır.. şöyle yükseklerle kardeş.. tâ ki kulakların insanın duyabileceği ses perdesini aşıp ötesine dikkat kesilsin..!

Dağların tepelerinden bir fırtına korku ve dehşet saçan kükremesiyle patlıyordu. Şu hazin asrın nasibine büyük bir ağıt yakıyor, ağaçlara kuşlara korku salıyor, martılar çığlık çığlığa sahillere dalıyor, korkunç matemler hüznün ve kederleri galeyana getiriyordu.. sonra yağmurlar derin hüznünden tıpkı bir dervişin cezbeye gelmesi gibi ses çıkarıyor, şimşek ve gök gürültüleri denizin kalbini dövüyordu.. sahillere ve körfezler kan rengindeydi.

Ey Efendim, barış ve emniyet mersiyesinin hüznü kısmı okunmaya devam etti, zırlı zırlı, Nurs ve Barla, İzmir ve İstanbul arasında... Minarelerin gırtlakları yardım dilenmeye devam etti, kubbelerin hıçkırıkları ağlaması dinmiyordu, derinliklerinde yankılar saklıyordu.. sırrını çözecek genci bekliyor, sırrını gece namazında okuyor sonra atların iplerini çözüyor ve kışnemeler başlıyor!

Bugün aydınlık kalbler her şeyi duyuyor. Ancak sadece sağırlar duymuyor!

[9](#) Son Posta Gazetesi, 03.03.1931 baskısı.

[10](#) Cumhuriyet Gazetesi, 16.07.1930 baskısı.

Başımı yukarıya kaldırdım, onu küçücük azığının omzuna yükler gördüm. Eski asâsıyla taşlara vuruyordu, derken onu azcık kaldırdı, hasta ve yaşlı vücuduyla ona dayandı ve ileriye bir adım attı. Sonra bir adım ve sonra bir adım daha.. sanki dağ gibi yürüyordu ve yukarı baktı!

Sesimi yükselterek seslendim:

– “Nereye Efendim?”

Bana dönmeden cevap verdi: Bu zaman susma zamanıdır oğul.. Barla’ya, hazin ruhların, acı hayallerin sürgün yerine! Barla’ya.. belki ağaçlarından susmanın dilini öğrenir, hüdhüdlerinden kuş dilini alırım!

Ürpererek silkelendim Efendim, yardım dilercesine ona bağırdım:

– “Efendim, beni beklemiyor musunuz?”

Dağlara aniden gece çöktü ve ben bilemedim gece mi beni örttü, yoksa ben mi onu!

ALTINCI BÖLÜM

Nurun ve Güzelliğin Beşiğı Barla'ya Sürgün

“Barla”.. ey Efendim, küçük bir dağ köyü.. dünyanın gürültüsünden patırtısından uzak, bâkir güzelliğı hâlâ keşfedilmemiş, Güney Batı Anadolu illerinden Isparta vilayetinin köyleri arasında kaybolmuş, Toros dağlarının arasında korunmuş bir yer.. kardan parlak güzel balıkları, tatlı suları olan Eğridir Gölü'ne uzanır. Barla, bu bâkir yerin güzelliğı harikulâdedir.. her mevsim ayrı bir parlaklık, ayrı bir letafete bürünür.. orada vecdin tadını pınardan içersin, ruhun tecellîlerine şahit olursun. Kışın kar üniformasını dağların zirvelerine indirir, çam ormanlarının bağrında öyle güzel nakışlar, bostanların üzerinde öyle güzel desenler çizer ki! Sonra soğuk rüzgârları gölün suyuna doğru eser.. eser de o saf, berrak yüzüne ayrı bir güzellik katar.. ne zaman güneş yüzüne vursa onun üzerinde binlerce güneş ve şuâlar akseder.. ve gökyüzü sanki bir kutlama varmış gibi binbir rengin tecelligâhı hâline gelir.

Hatta bahar rüzgârları tatlı bir musikiyle esmeye başlayınca kar yığınları heyecana gelir, onların şevkine iştirak eder. Yan taraflarından erimeye ve arklar, çaylar hâlinde akmaya başlar. Eriyen karlar, sağa sola doğru akar akar.. nihayet hepsi gölün bağrına varır ulaşır.. ve bu ebedî buluşma, harikulade platonik aşk hikâyelerini sonsuzluğa ulaştırır. Baharın vecd sıcaklığını üzerinde taşıyan bu yeni sular, suyun üzerinde kalmış buz parçalarından geriye kalanları da eritir. Balıklar suyun derinliklerinden suyun yüzüne bir kez daha çıkar ve bazen kuyruklarıyla bazen da başlarıyla suyun üstünde Nûr'dan ışıklar ve parıltılar resmetmek için türlü oyunlar çıkarırlar. Sonra tekrar derinliklere dalarlar... küçük dalgalar sakın ve tekdüze hareketler sergiler.. büyüleyici “Cân” ve “Nîs” adalarını tokatlar. Ağaçlar silkinir, küçük dallar ve yapraklar her yönden gelen kuşların düğün merasimlerine yeşillikler giyinerek ve çiğ taneleri ile süslenerek

hazırlanır, kuşlar oraya buraya yayılmış bostanların bağrında sevgi hanelerini bina etmek üzere yuvalarına döner, derken düğünler başlar... Vadileri, tepeleri, kuş cıvıltıları kaplar ve ağaçlar neşeyle bu coşkuya tatlı tatlı sallanarak iştirak ederler. Beşerin en a'lâ senfoni orkestrasıyla boy ölçüşür, her türlü müzik aleti ve makam bu harika musikiyi icrâdan âciz kalır.

Ardından, yaz meyveleri olgunlaşır, üzüm salkımları yüksek bahçelerden başlarını aşağı doğru uzatır.. pınarlar yerin derinliklerinden süzülerek çıkar.. çiçeklerle gelin gibi süslenmiş incir, şeftali, kaysı ve nar ağaçlarının arasından bahçelere yayılan arı sürüleri bu mahrem bölgeyi kapı pencereden uzanacak her türlü yabancı ele karşı korurlar. Kaynak suları ve soğuk pınarlar kayaların arasından fışkırır, yüzeyde tertemiz saf bir şekilde akar, tatlı şırıltılarla kendine has şevkli bir nağme tutturur gider Eğridir gölüne doğru...

Sonbahara gelince, onun da kendine has ayrı bir manzarası vardır. Çiftçilerin atları ve eşekleri büyük gölün kıyısına kadar uzanan tarla ve bahçeleri sürer, köylülerin saban arkasında çalışırken veya at arabası sürerken mutluluklarını seslendirdikleri şarkılar yükselir ayyuka çıkar.. ara sıra rüzgâr eser ve ayaklarının arasından kurumuş ağaç yapraklarını savurur, tatlı bir hışırtı çıkarır.. bunun yankısı eğri büğrü taşlı yol boyunca devam eder tâ düzlüklere çıkıncaya kadar...

“Barla”, bu tatlı köy.. Bediüzzaman’ın gözü onu keşfedinceye kadar onun güzelliği bir sır gibi gizli kalmıştı. Nur süvarisini bağrına basma şerefi ona nasip oldu. Bundan böyle onun ayrı bir yeri vardır...

Şu hikâyeye bir göz atalım...

“Şevket Demiray”.. ey Efendim, devletin polis teşkilatında çalışıyordu. Görevi Üstad Bediüzzaman’ı “Barla” nahiyesine intikal ettirmektir. O hâdiseyi asla unutamıyor!

Hikâye

Ben “Eğridir” ilindeydim. 1927 Mart sabahı erkenden beni belediye merkezine çağırdılar. Merkeze gittiğimde kaymakam ve polis (jandarma) komiseri de belediye heyetinin azalarıyla beraber ordaydı. Garip, sarıklı bir adam vardı, üzerinde basit bir cübbesi ve vakur bir duruşu vardı.

Komiser bana seslendi:

– “Kardeşim iyi dinle..! Senin bu yaşlı adamı, Bediüzzaman’ı “Barla” köyüne götürmen gerekiyor. Dikkat et, bu vazifen çok önemli! Orada karakola teslim edince resmî teslim belgesini imzalat ve bize haber ver.”

Kaynağını bilemediğim bir korku bütün benliğimi sardı. Ayağa kalktım, belgeleri alarak yürüdüm. Fakat bu adamın görünüşü beni allak bullak etti. Güçlü bakışları müthiş bir sırla âdeta delip geçiyor, sakın ve huzurlu bir eda çizen yüz hatları çok şey söylüyordu. Kim olduğunu bilmiyordum. Fakat, birden onun büyüklüğünü ve derinliğini hissettim.. vicdanımı yaralayan bir günah hissettim ve kendimi hayal ediyorum ki, bu zâtı bir esir gibi derdest edip götürüyorum. İçten içten çığlık attım:

– “Nasıl bir musibettir bugün başıma gelen...”

Fakat metanetimi topladım, tek kelime etmeden komisere:

– “Tamam Efendim...” diye cevap verdim.

Sonra bu yaşlı adamla çıktım. Sessizlik adımlarımıza ağırlık yüklüyordu sanki, af diler mahiyette şöyle demekten kendimi alamadım:

– “Efendim, siz benim babam yaşındasınız. Gördüğünüz gibi, bu iş üzerime yıkılmış bir vazife..!”

Bana derince bir bakış atfederek cevap verdi. Bakışı şefkat ve merhamet doluydu. Gönlüme huzur saldı.

... Mevsim kıştı, soğuk o kadar şiddetli idi ki, her şeyi donduruyordu.. Bizi Barla'dan ayıran gölün de ötesi berisi donmuştu. Bizi köye ulaştıran ana yoldu bu göl. Kayıkçılardan önde duranı, eline aldığı uzun bir sopa ile buzları kırıyor ve diğerinin kürek çekmesine zemin hazırlıyordu. Diğer de arka taraftan kuvvetle küreklere asılıyordu.. ben ve yaşlı zât kayığın ortasında oturuyorduk.. az geçmeden yaşlı zât bize üzüm ve helva dağıtmaya başladı.. onu dikkatle izliyordum, boş bakışlarla esrarını okumaya çalışıyordum.. bu yüz hatlarını ve bakışlarını okumaktan daha derinceydi.. sakın bir eda ile gölü ve bizi kuşatan dağları süzüyordu.. bir ufka bakıyordu, sonra tekrar suya.. sonra sanki kitap okuyor gibi hafifçe başını öne eğdi.. kendi kendime soruyordum:

– “Kim bu adam?”

Nasıl olduğunu anlamadan ikindi oldu. Kısa kış günü olduğu için güneş çabuk kaybolmaya başladı. Kayıkçılar buzlar arasında yol almak için mücadeleye devam ediyorlardı. Bazen o buz parçasına bazen buna tosluyorduk.. derken Bediüzzaman birden ortamızda durdu, bir şeyler söylenmeye başladı, namaz için hazırlandığını anladım!.. Kayıkçı yönümüzü kibleye doğru çevirdi.. yüzünde memnuniyet hisleri belirdi.. derken ellerini omuzları hizasına kaldırdı, daha önce hiç duymadığım bir heybetle, kuvvetli bir ses duydum:

– ALLAHU EKBER!.

Daha önce, hayatım boyunca bu kadar ürperti verici bir tekbir duymamıştım! Bu derin sadâ, bir elektrik akımı gibi bütün vücuduma nüfuz etti, tüylerim diken diken oldu! Ardından rükû' ve secdeye gitti. Her başını kaldırıpta yüzünden nur saçıldığını gördüm. Sanki başka âlemlerde yüzüyormuş veya başka hâllere giriyormuş gibiydi.. hayatımda böyle bir namazı hiç görmemiştim! Hareketleri ve tavırları bildiğimiz zâtlara benzemiyordu.. acaip.. kim bu adam?

Hepimiz, kayıkçılar düz bir rotada, kible cihetini muhafaza ederek devam etsinler diye gayret sarf ediyorduk. Tâ ki, bu yaşlı adam namazını bitirdi, derin bir sükûnetle şöyle dedi:

– “Kardeşlerim, size teşekkür ederim, sizleri yordum!”

Tecellîler uzun zamandır benimle alâkayı kesmişti..! Bana şiddetli bir sıkıntı isabet etti. İstanbul'daydım. Kardeşlerden, dostlardan geriye kalan ne var ne yok görmek üzere bir seyahate karar verdim. Şehir şehir dolaşacak hatta köylere bile gidecektim. Hususiyle Bediüzzaman'ın sürgün ve hapis yaşadığı yerleri görmek istiyordum. Kalbini sıkan, ciğerini yaralayan o mücadele dolu anları belki hayal edebilirim diye düşündüm ve rotamı Anadolu'nun kuzeyinde Kastamonu'ya doğru çevirdim. Ardından güneybatı şehirlerine doğru geçerek bazı şehirlere uğrayacaktım. Mesela, Ankara üzerinden Eskişehir'e, oradan Emirdağ'a sonra Afyon, Barla, sonra İstanbul ve Denizli... Daha sonra da güzelim Doğu'da Urfa'ya doğru yola koyulacağım. Mübarek mekânları ziyaret edeceğim. Urfa, Mardin, Siirt, Bitlis, Nurs ve Van.. belki Irak ve Şam'a da geçebilirim.

Araba, Türkiye'nin orta kesimlerinde Doğu'ya doğru uzanan büyük Toros Dağ silsilesine tırmanıyordu. Yaz başı olmasına rağmen zirveleri parça parça kar yığınları süslüyordu.. güneş ışıkları billur berraklığı ve elmas parıltısıyla yansıyor. Ormandaki yemyeşil ağaçların birbirleriyle sarmaş dolaş olmuş hâlleri, bu asil beldenin âşıklarının vefasından dem vuruyordu. Tabîî su kaynakları, kar ve dolu sularını kuvvetle yükseğe fışkırtıyordu. Çukurlarda ve düzlüklerde sıcak termal sular kaynıyordu. Bu tür yerlerde ve buna benzer yerlerde şifa ve tedavi maksatlı çeşmeler (şelaleler) mevcut. Doktoruma:

- “Benim ıslahıma vesile olacak hangisidir?” diye sordum.
- “Oğlum, senin devân ‘Yedi Şevk Şelalesi’ndedir.” dedi.
- “Bu hususiyetlerde şelâle var mı?” dedim.
- “Kim muhabbete yol vurursa o, onu bulur.” dedi.

Ben ve iki arkadaşım soğuk bir suyun yakınında durduk, yeşil bir taştan kaynıyordu. Hızır aleyhisselâm'ın kıssasını hatırladım hemen. “Arkadaşlar bana bakınız.” dedim.. taşın üzerine tırmanmaya çalıştım.. gördüm ki, bir çoban koyunlarıyla beraber taşlar ve ağaçlar arasından geçip gidiyor.

- “Buralarda ‘Yedi Şevk Şelalesi’ diye bir yer var mı?” diye sordum.

Bana tebessüm etti ve asâsıyla yukarılara doğru işaret etti. Sonra döndü koyunlarını sürmeye devam etti!

Hayret içinde kalmıştım, kendi kendime sordum: “Bu çoban bana selamlama kastıyla mı, yoksa alay etme kastıyla mı güldü? Sonra o bana asâsıyla acaba doğruyu mu işaret etti, yoksa hayvanını gütmeye maksadıyla mı kaldırdı?”. Bilmiyordum. Bununla beraber onun dediği yükseklerle doğru yol vurup gittim.. tepeler aştım, yüksek zirveye yaklaştım.. suyun dökülüşü davul gibi sanki kalbimi dövüyordu; korktum! Başımı yukarıya doğru kaldırdım. Dağın tam tepesine kurulmuş kocaman bir kaya parçası gördüm. Bu kaya tam yedi mağarayla üzerime doğru uzanıyordu, bunlar suyu kuvvetle kayaların ve ağaçların üzerine fırlatıyordu.. nedendir bilinmez, kendimi bu garip mekânda çepeçevre kuşatılmış hissettim, arkama bakmaya ve kaçıışı düşünmeye başladım.

Bana hitap eden bir ses işittim:

– “Yazıklar olsun dostum..! Yüce makamlara çıkan kimseye geri dönüş yoktur!”

Onu gördüm. Orada, yukarıdaki mağaraların birinden çıkıyordu ve su bütün cesedinden aşağı akıyordu. Yüzünü seçtim, baktım ki Bediüzzaman!

Sevinçle ona seslendim:

– “Efendim, biraz daha bana doğru tenezzül buyurur musunuz, sizi daha iyi duyayım. Suyun akışı diğer sesleri duymama engel oluyor.”

– “İnemem, sen bana doğru çık. Daha önce ben sana yazmadım mı: ‘Ben makamımdan konuşuyorum, beni dinleyenin makamından değil –kendini dinleyenlerin makamında farz eden diğer konuşmacıların hilafına– dinleyici kitabımın önünde durur ki, kitabın yüzü bana arkası ona dönüktür.. sanki kitaba bir aynadan bakıyormuş gibi, onu okumakta hiç zorluk çekmez! O hâlde, ben onun makamına inmiyorum, bilakis o, hayallerini bana ulaştırsın ki ben onu gözümün önüne koyayım. Bu sayede o da benim gördüğümü görecektir!’ ”

Başımı salladım ve dedim ki:

– “O makam benim iktidar ve tâkatimin fevkindedir Efendim!”

– “O hâlde sen buna doğrudan muhatap olamazsın..! Kardeşim bu, hayatımızdaki kavurucu fitnelerin devridir.. kalbinde keşfen kavurucu rüzgârı müşahede etmeye tâkat yoksa ve acı veren ateş parçasını kuvvetle avuçlamaya elinde kudret yoksa; o hâlde çekil köşene de, bizden alacağın şeyleri gizlice kendi kendine al.. zira, karanlığın hayaletleri görüp görünen her şeyin peşinde..!”

Sonra üzerimden görüntü kayboldu, aşağıya doğru suyla çamurun arasında yuvarlandım! Üstümün başımın kiriyle arabaya bindim ve oradan ayrıldık.. şoför bizi Barla’nın yukarılarına doğru çıkarırken arabanın aynasında onun silüetini okumaya başladım:

İşte o... Bediüzzaman, sürgün yeri olan Barla’ya ulaştı... İlk gece polis karakolunda geçti. Sonra, ikamet etmesi için köyün ortasında iki odadan oluşan küçük bir ev tahsis edildi. Barla’nın çarpıcı güzelliğine yüksekte bakıyordu ki, ağaçları, tatlı Eğridir Gölü’ne kadar uzanıyor ve onun önüne cazibedar güzelliğini seriyordu. Dalları neşeli bir gelin gibi kollarını ona doğru

uzatıyordu... Bu ağaçlar içinde büyük bir çınar ağacı vardı. Küçük evin önünde devasa cüssesiyle semaya ser çekmişti. Fezaya yükselen yoğun dallarıyla mekâna bir celalet, bir vakar katıyordu..!

Bediüzzaman'ın kalbi bu ağaca bağlandı. Onu, halvetine mekân ve münacatına mihrap edindi. Kendini kaybetmiş bir mecnun gibi ona tırmanırdı. Dallarından biri ötekinin üzerine sarkmış ve bir ağ gibi bir biri içinde kaybolmuşlardı. Bediüzzaman kısa bir süre sessizce bekler, sonra evrâd u ezkârını okumaya başlardı. Huşû' dolu sadâsı kuşların okuduğu güzel kasidelerle beraber fezada yankılanıyordu. Onun ölçülü nağmesi hızlı hızlı öten kuşların cıvıltılarına karışıyordu..

Daha sonra Bediüzzaman'ı seven bir marangoz bu büyük ağacın kalın dalları arasına, onun oturması için küçük bir tahta odacık yaptı. Üstad, ilkbahar ve yaz mevsimlerinin çoğunu burada ALLAH'a kullukla ve Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki acâib-i sanatını tefekkür etmekle geçirirdi. Bazı geceler tâ şafak atuncaya kadar bütünüyle bu hâlde geçerdi. Barla halkı bilmezdi ki, o ne zaman uyur ne zaman uyanır. Kim o ağacın yakınından gecenin sakinliğinde hangi saatte geçerse geçsin ancak bu âbid ve teheccüd ehli âlimin mırıltılarını duyardı.

Üstad genellikle hasta olur, yemeği de az yerdi. Bir günde küçük bir tas çorba ve bir parça ekmekle yetinirdi. Yemeği komşulardan birinin evinden gelirdi fakat ücretini ödemedede ısrar ederdi. Bunu hayatının vazgeçilmez bir prensibi olarak kendine şart koşmuştu: Birinden karşılığını vermeden bir şey almayacaktı ve bütün hayatı bu şiâr üzere geçecekti. En zor durumlarda bile bu düsturunu hiç bozmadı. Onun zühd ve iktisat anlayışı bunu kendisine farz kıldığı için başkalarına karşı müstağnî yaşıyordu. ALLAH'ın verdiği bereketle hayatını sürdürüyordu.

Hükümet casusları her yönden onu tarassut ediyordu.. her hareketini, her davranışını izliyordu. Bu yüzden halk ona yaklaşımdan, onunla konuşmaktan çekiniyordu. Bu sebeple o da, vaktinin çoğunu evde ve özellikle bahar ve yaz aylarında Çam dağının zirvelerinde, sık ağaçlıklar arasında geçiriyordu. Zirvelerde yalnız başına, kalın ağaçlar arasında ibadet ve tefekkürle dolu bir inziva sürüyordu.. tâ nurların zuhur ettiği o güne kadar.

Âdeti olduğu üzere, yine bir yaz günü dağa gitmek üzere evinden çıktı.. hava açık, güneş parlaktı, fakat zirveye ulaştığında sema birden bulutlarla kaplandı. Rüzgâr esiyordu. Çok geçmeden şimşek çakmaya, gök gürlemeye başladı.. ardından bardaktan boşalırcasına yağmur yağmaya başladı. Bediüzzaman, tek başına dağın zirvesinde yürüyordu, sığınacağı bir yer veya sığınak yağın yağmurdan onu koruyacak hiçbir kuytu yoktu. Ağaçların dalları da onu korumaya yetmiyordu.. dallar havada bir o tarafa bir bu tarafa uçuşuyordu.. Üstad'ın elbiseleri sırlıklam olmuştu. Yağmur suları tepesinden tırnağına akıyordu. Ayakları çamur içinde kalmıştı. Zor bir durumdaydı ve kötü görünüyordu. Ağaç altlarında beklerken yağmur biraz hızını kesti. Bir ara fırsat buldu ve köydeki küçük evine doğru yokuş aşağı yürümeye başladı.. biraz gitmişti ki ayakkabıları kaydı. Köye girerken ayakkabıları elinde ve yünden örölmüş beyaz çorapları çamur içinde kahverengi ile siyah arası bir renk almıştı.

Orada.. çeşmenin kenarında Barla ahâlisi toplanmış konuşuyorlardı. Bu etkileyici sahneye şahid olmuşlardı.. memleketinden sürölmüş bu heybetli, büyük âlimin hâline.. gurbet elde yapayalnız, kalabalığın bulunduğu yere doğru yalnız yürüyor.. kaygan ayakkabıları elinde.. eski elbiseleri su ve çamur içinde.. insanları ağır bir sessizlik kaplamış, kalbleri iki duygu arasında tereddüt yaşıyor.. birisi, ona yardım eli uzatma arzusu.. diğeri, onun her hareketini izleyen devletin casuslarından duydukları korku.. derken kalabalığın arasından ismi “Süleyman” olan bir adam fırladı.. ayakkabılarını onun elinden aldı ve yalakta yıkadı. Sonra da büyük bir şefkat hissiyle evine kadar ona eşlik etti. Onunla beraber odasına kadar çıktı. Bu **Süleyman Kervancı**'ydı. Bediüzzaman'ın sürgündeki ilk arkadaşı ve neşri döneminde Risale-i Nur'ların ilk talebesiydi.. bu andan itibaren Üstad'ın halis bir hizmetçisi oldu. Üstad'a yaklaşma korkusu gün be gün azaldı. Derken etrafını pek çok genç sardı, gece gündüz onun yanında oturuyor, onun söylediğı Risale-i Nur'a ait sözlerini zerre zerre, sonra da şuâ şuâ yazıya geçiriyorlardı. Böylelikle, Türkiye üzerine Barla'dan güneş bir kere daha doğuyordu!

Arap harfleri yasaklanmış ve kullanımdan kaldırılmıştı, yerine Latin harfleri konmuştu. Sonra Arap harfleriyle kitap basan bütün matbaalar kapatıldı. Arap

harfleriyle eser ortaya koymanın ve çoğaltmanın yegane yolu elle yazmaktı. Bu sebeple Risale-i Nur yaklaşık yirmi sene bu şekilde intişar etti.

Bir Başka Hikâye

“**Abdullah Çavuş**”.. ümmî bir adam.. Nur hizmetine gönül verenlerin ilklerindendi. Bir gün hatıralarından bahsederek şunları söyledi:

“Bir gün Üstad’a gittim. Hafız Ali ve birkaç talebesi yanıdaydı. Üstad onlara Kur’ân’dan bazı parçaları istinsah etmeleri için dağıtmaya başladı. Bununla aynı zamanda nasıl çoğaltma yapacaklarını öğreneceklerdi. Ben ümmiydim, ne okuma ne de yazma bilirdim.. onlara çay hazırlamak için kalktım. Umuyordum ki, onların sevabına ortak olurum.. fakat tam ben çayı hazırladım getirdim, dağıtacağım, Üstad ayağa kalktı ve çayı benden aldı. Sonra dağıtmaya başladı.. çok utandım. Üstad, nasıl oluyor da talebelerine bizzat kendi çay dağıtıyordu? Ben ne yapıyordum? Onlara diyordu ki:

– “Sizin Kur’ân’dan bazı parçaları böyle çoğaltmanız, Kur’ân’a hizmet yolundaki bu gayretiniz, sizi görüp gözeten ALLAH katında makbuldür. Melekleri sizin bu hâlinizi kaydediyor, ben de size hizmetçi oldum. Bana düşen de size hizmet etmektir...” Ve onlara çay dağıtmaya başladı, onlar da öyle büyük bir şevkle istinsah işine daldılar.”

Birkaç dakika geçmişti ki Üstad bana bir iş buldu ve beni bulunduğum sıkıntılı durumdan kurtardı. Sanki nasıl bir sıkıntı içinde olduğumu bildi ve bana hazırlanan Kur’ân nüshalarını, yazımı biten Risale-i Nur’ları gizli gizli komşu köy ve kasabalara taşıma vazifesini verdi. Tarihteki en garip dağıtma ağının içine girdim.

Akşamdan sonra çantamda Hafız Ali’nin yazmış olduğu Risale-i Nur nüshalarıyla İslâmköyünden çıkıyor, dağ-dere bütün gece yayan yürüyor ve sabaha Barla’ya ulaşıyordum. Üstad beni bekliyor olurdu. Beni büyük bir sevinçle karşılar ve beraber sabah namazını eda ederdik.. sonra uyumak için müsaade isterdim.. bir sonraki gün Üstad’dan müsveddeleri alır, gece Barla’dan

ayrılır İslâmköyü’ne doğru yola çıkardım ve Hafız Ali’ye müsveddeleri teslim ederdim.

Bu mesafeler benim için hoş bir gezinti idi. Karşılaştığım tehlikeler kendisiyle lezzet aldığım bir hediye gibiydi..! Ayağımı nereye bastığıma hiç aldırış etmezdim, bir taşın üzerine mi, bir dikene veya bir ağaca.. bazen tepelere tırmanırdım, ayın parlak olduğu gecelerde gölgem düzlüklerde ağaç gibi uzar, bazen sık ağaçlı ormanın içinde kaybolurdum, nereden girdim nereden çıkacağım bilemezdim.. Sonra tepelerden aşağılara iner vadiyi baştanbaşa yarar geçerdim, vadinin öte yakasına nasıl geçtiğimi bilemezdim. Yarışa kalkmış at gibi koşardım. Bazen vahşi köpekler yolumu keserdi, fakat kat’iyen onlara aldırış etmezdim. Bazen ulumaları arslanların kükremesini andırırdı..! Fakat, aciptir ben bundan tatlı bir lezzet alırdım, kaynağını bilmediğim bir eğlence gibi gelirdi bana. Onların bana saldırmaktan çok beni koruduğunu hissederdim. Zaten kısa bir süreliğine benim paralelimde sessizce yürür sanki candan bir dost gibi beni cesaretlendirirler, vadiden çıkana ve fidanlıklar arasında kaybolana kadar beni kollar gibi bir vaziyet alırlardı.

Talebe halkaları genişlemeye başladı. Ardından Barla etrafındaki yakın köy ve kasabalara Nur’lar ulaşmaya başladı. Gizlice bazı eller alıyor bu Nur’ları uzak şehirlere de ulaştırıyordu. Nur’lar, yepyeni gönülleri, hidayete ve nura susamış ruhları kazanmaya başladı.

Onlar, derken yüzler, sonra kadınıyla-erkeğiyle binlerce Nur talebesi, kendilerini Risalelerin istinsahına adadı.. gece-gündüz saatlerce.. derken içlerinden birisi evinin bir köşesinde bu vaziyette tam yedi sene geçirdi.. kat’iyen o işi bırakmadan, tamamen bu acip işe kapanarak.. zamanın fitne ve ahâlisinden uzak durarak.. bu adam Risale-i Nur’u istinsah eden bin kişinin bulunduğu Isparta’nın “Sav” köyündeydi.

Kadınların bu işte müthiş bir rolü vardı.. onlar da bu hareketli işlerin döndüğü dönemde bu yükün altına girmede müşterek hareket ettiler.. kızlardan yazı yazmayı bilenler hemen istinsaha başladılar.. yazı yazmayı bilmeyenler de tıpkı kumaş üzerine farklı desenlerde dikiş-nakış yapar gibi harflerin şekillerini taklit ederek kopya ediyorlardı. Bu şekilde yazma işlemi tamamlanıyordu.

Barla köyü, Nur hizmetinde önü çekiyordu.. kadınıyla-erkeğiyle, yaşlısıyla-genciyle.. herkes, her yerde Nur'ların yazımıyla meşguldü.. el yazıları, parlak kelimeler, yağlı kağıtlar, gizli ellerle buradan oraya intikal ediyordu.. fakat fevkalâde süratle. Öyle ki 'haber' her evdeydi, bu da ALLAH'ın bu şeye izin verdiği bir alametti. Bütün köy i'lâ-yı kelimetullah ve iman bayrağını yükselten bir medrese hâlini almıştı. Nur, çevre köylere ve daha sonra da Türkiye ve Türkiye dışındaki uzak mekânlara taşıyordu.

Üstad, nurânî basîretiyle bu asırdaki istenen medreseyi görmüş ve hayata geçirmişti. Yeni nesilleri terbiye etmek gerekiyordu.. amele hükmeden, yön veren ve inhiraf, ayak kaymasından koruyan yeni bir diriliş ruhuna ihtiyaç vardı.. fakat ona göre, nur hikmetinin kaynayıp coşması ve bütün âlemi kaplamasının önündeki en büyük mânia kendi şahsı idi.. “Ene” idi.. ama bu nurani mesleğin, onun feyizli kaynağı durumundaki zattan tecrid edilmesi mümkün mü? Ruhu, insanın mayası olan balçıktan ayırt edebilir misiniz? Âh güzel testim, neden sızdırdığın suda hâlâ kan kokusu var?!

Bana dedi ki: “Lambanın sürekli yanmasının ve nurun bekasının yolu –bu zamanın esen şiddetli rüzgârına rağmen– nübüvvetin özüne kalbini açmakla olabilir. Kim bu acıya güç yetirebilir ki? İşte bu bir meydan okuma hikâyesidir kardeşim.. eğer gerçekten sâdıklardan isen kalbine gelip yerleşecek şeylere içini aç, ya değilse senin için ancak yalancı mutlulukların heyecanı vardır.

Tesis Makamı

Günlerden bir gün nesh ve istinsah işleri ile meşgulken talebelerinin ortasında ayağa kalktı, istikbali süzen âteşin bakışlarıyla yüksek düşüncelerini söyleyemeye başladı.. söylediği hikmetli sözler dinleyenlerin kalblerinde nurla parlıyordu:

– “Aziz Kardeşlerim! Sizin Üstadınız hatadan hâli değildir. Bilakis onu hatasız görmek büyük hatadır! Bir bahçede çürük bir elma bulunmakla bahçeye zarar vermez. Bir hazinede silik para bulunmakla, hazineyi kıymetten düşürmez. Hasenenin on, seyyienin bir sayılması sırrıyla insâf odur ki: Bir seyyie, bir hatâ görünse de, sâir hasenata karşı kalbi bulandırıp itirâz etmemektir...

Biliniz, kardeşlerim ve ders arkadaşlarım! Benim hatâmı gördüğünüz vakit serbestçe bana söylerseniz mesrur olacağım. Hattâ başıma vursanız, ALLAH râzı olsun diyeceğim. Hakkın hatırını muhafaza için başka hatırlara bakılmaz. Nefs-i emmârenin enâniyeti hesabına Hakk’ın hatırı olan bilmediğim bir hakikati müdafaa değil, ale’r-re’si ve’l-ayn kabul ederim. Biliniz ki; şu zamanda şu vazife-i imaniye çok mühimdir. Benim gibi, zaif, fikri çok cihetlerle inkısam etmiş bir biçareye yüklememeli, elden geldiği kadar yardım etmeli...”

Gecenin sessizliği vadideki haşeratın, kendilerine has ötüşmeleri ve ısıklarıyla Üstad’ın hutbesini süslemelerine izin veriyordu. Ders halkası talebelerle doluydu, sözlerin nuru etrafı sarmıştı, Üstad tam ortada kan ter içinde kalmıştı.. bir süre sessizce öyle kaldı. Sonra hayalî bir şeyin yakalarından tuttu, sanki nefsiyle güreşiyordu, yüzü garip bir nurla parlıyordu, sanki kalabalığın ortasında yanan bir kandil gibiydi. Ruh gibi bir şey cesedinden çıkıp yukarılara doğru kaçtı.. onun sureti o hayalî şeyde tecellî etti ve şeffaf bir billur gibi ışıldamaya başladı, hastalıklı cesedi ise yavaş yavaş soldu, tâ kuru bir ağaca döndü! Yüksekçe çıkan ruhun görüldüğü yeri takibe başladık..

Kandil yandıkça yanıyordu.. yanması arttıkça güzelliğı ve parlaklığı da artıyordu.. tâ ki, yüksek dağların tepesine ve ormanların zirvelerine yükseldi ve sağa sola dağılmaya başladı, derken Süreyya yıldızı gibi bir hâl aldı. Sonra zifiri karanlıklı gecenin boşluğına seslendi: “Said, toprak ol ki Risale-i Nur’un saffetini bulandırmayasın.”

Bu sesler şimşekler gibi dağlar ve dereler arasında kuvvetle yankılandı. Süreyya yıldızı şuâlar ve lemalar hâlinde her yere yayıldı, “Nur” bütün vadi ve ovaların üstünü kapladı! Sonra... Sonra karanlığın yarasaları korkuya kapıldı!

Hapislerin Fütuhatı ve Sürgünlerin Tecellîleri

Bomba her yeri velveleye verdi, yarasalar memleketin her köşesinde çığlık atıyor.. gece körlüğü görüş kabiliyetlerini, gözlerini tamamen yok ediyordu. Bu sebeple ne zaman bir nur görseler kaçıyorlar ve gidip ağaçlara duvarlara tosluyorlardı..

Bir kere daha tuzakçılar bir araya geliyordu.. yarasalar parçalayıcı gagalarıyla yollarda ve sokaklardaki lambaları kırmak için kolları sıvadılar! Fakat kader, şerirlerin önüne geçti! ALLAH'ın dilediği ve takdir ettiği oldu.. fesatçılar hüsrana uğradı..! O, bir Hakîm'in takdiriyle "Barla"ya sürülmüştü.. dağlar arasında yapayalnız kalmış, âlemden uzak kalmış, kuş ötüşmeleri, koyun, sığır ve tavuk gibi hayvanların seslerinden başka âdeta hiçbir sesin duyulmadığı bir köy.. hatta bir araba veya bisiklet gıcirtısı bile duyulmazdı burada.. ancak kuzuların meleyişi, ineklerin böğürmesi, köpeklerin uluması ve ormanla ova arasında oradan oraya koşuşan çobanın bağirtısı..! Nur'un buradan parlayacağı kimin aklına gelirdi? "Sözler"ın, şehirlerin kalabalıkları içinde şaşkın şaşkın dolaşan insanları, şehrin gürültüsü içindeki batık medeniyetin karartısı içinde kalmış toplulukları aydınlatacağını kim tahmin edebilirdi? Para kazanıp harcama arkasında koşan bu kalabalıklar pek azı müstesna neredeyse fıtratın sesini hiç duymuyorlardı! Fitnenin gemi azıya aldığı dönem ki, insan olduğunu düşünen ne kadar az insan kalmıştı!

Fakat, ALLAH'ın davası.. işte bu, ALLAH'ın davası! İşte bu, bütün hikâyenin kısa bir özeti aziz kardeşim, düşün..!

Bu davanın Rabbi, bu sürgün yerini –yani, karanlığın hayaletlerinin nurun parlaklığını boğmak için seçtiği yeri– bizzat nurun doğuşuna ve bütün âlemi

aydınlatmasına mekân olarak hazırladı. Halkın kalemleri ve ayakları Sözler'in her yerde neşri için harekete geçti.. çok zaman geçmeden şer odakları sürgünün iflasını ilan etmek durumunda kaldılar! Derken bu dağlar arasına sıkışmış küçücük köy merkez hâline geldi! Bu durumda yeni bir mücadele başlamış oluyordu ve dava yeni bir sürece giriyordu..!

Yeni musibet, Nur'un bir müddet hapsedilmesi idi.. o hâlde hapishane, Şuaların çıkış yolları için yeni bir açılım olacaktı.. şer odakları bu adamın davası ve işleri hakkında hayrete düştüler. Sanki o, hâkimlerin elinde parlayan bir kor ateş hâlini aldı, her biri süratle elinden ötekine atıyor, sanki asılması ve öldürülmesinin günahına girmekten çekiniyorlardı! Böylece ALLAH her yerde Nur medreseleri hazırladı.. bir sürgünden bir diğerine, bir hapisten diğerine.. her biri Nurun farklı doğum yerleri oldu..! Öyle ki, güneş bir Barla'dan bir Eskişehir hapsinden parlıyor, sonra sürgün yeri Kastamonu'dan ve Denizli hapishanesinden, daha sonra bir başka sürgün yeri Emirdağ'dan ve Afyon hapishanesinden.. sonra yine Emirdağ'dan.. böylelikle güneş bahara kayıncaya kadar devam etti...

Hapishaneler, Nur talebelerinin terbiyesi için Medrese-i Yusufiye oldu.. Risale i Nur'ların telifi için onları sâfi ihlasa erdirmek ve Rabbânî kılmak için bir mektep hâlini aldı.. sürgün yerleri de birer merkez.. Nur'un hikmetinin tecellî ettiği, tatlı nimetlerinin ve gizli sırlarının devşirildiği yerler hâlini aldı. Bundan böyle, bu hangi ahmaktır ki, ötelerden korunan bu adama karşı düşmanca duygular besler..?!

Eskişehir Hapsindeki Fütuhât-ı Yusufiyye

Barla dönemi, güzel gayretlerin ve tatlı elemelerin bulunduğu bir zaman dilimiydi..! Karanlığın hayaletleri, imana dair her hareketi ve Kur’ân hizmetini takip ediyorlardı.. fakat ALLAH onları hiç ummadıkları yerden geldi yakaladı.. sapıklar, Risale-i Nur’un süratle intişar edip yayılmasını hiç fark edemediler. İman tekrar insanların kalbinde kök salmaya başladı.. tâ ki, onlar bir başka çözüm aradılar.. bulundukları vartadan ve yaşadıkları büyük hezimetten çıkmak için başka oyunlar, tuzaklar düşündüler. Üstad’ı ve yanındaki talebelerini hapse atmaya karar verdiler. Onları gizli örgüt kurma ve mevcut hükümet aleyhine kıyam etmeyle suçladılar.. daha buna benzer ne ithamlar ne ithamlar hazırladılar. 25 Mart 1935 tarihinde Üstad’ı ve 120 talebesini tutuklayıp elleri kelepçeli Eskişehir hapisanesine sevk ettiler. Teker teker zindanlara atıldılar ve türlü türlü işkencelere maruz bıraktılar! Ardından mahkeme oldu!

Güçlü bir hitaptan sonra Bediüzzaman, davasını ve talebelerini müdafaa sadedinde savunmasını yaptı, konuşması mahkeme heyetini sarstı, hâkimleri şaşkınlık ve dehşete düşürdü. Mahkeme reisi suç isnat etmede çok zorlandığını hissetti.. fakat karanlığın hayaletleri için Nur’ları suçlamak gerekiyordu! Risale-i Nur’un nüshaları talebelerin evlerinden toplatıldığı ve didik didik edilerek içindekiler incelendiği hâlde, mahkeme onları suçlayacak bir madde bulamadı. Bununla beraber hâkimin Üstad hakkındaki kararı on bir ay, talebelerinden 25 kişiye de altı ay hapis cezası oldu. Diğerleri salıverildi.

Bana dedi: “Kardeşim! Eskişehir hapsi benim vefalı talebelerim için ilk Medrese-i Yusufiyye idi. O imtihanlar bazılarını devâsâ kametler hâline getirdi! Benim açımdan da, çok bereketli vâridâtın geldiği bir dönem oldu.. orada pek çok fütuhât nasip oldu. Bunlardan bir kısmı, Risale-i Nur’un “Şuâlar” ve

“Lem’alar” isimli eserlerinin içinde yerlerini aldı. İhtiyakımız alevlendi ve ruhumuz manevî gıdasını aldı.. pek çok kez mahkemeye sunduğumuz müdafaatta zalimlerin ödünü patlatır mahiyette hüccetler olarak kendini gösteren tecellîlere nâil olduk ki, sonra bunlar Nur talebelerinin etrafında surlar hâline geldi. Günümüze kadar da ALLAH’ın izniyle onların sancağı yükselmektedir!

Ey Kardeşim, bugün benden sana Eskişehir hapishanesinde şahid olduğum hikmet ve nur damlayan hüznü bir hikâyeye var...

Hikâye

“ Bir zaman, Eskişehir hapishanesinin penceresinde bir cumhuriyet bayramında oturmuştum. Karşısındaki lise mektebinin büyük kızları, okulun avlusunda gülerek rakediyorlardı. Birden manevî bir sinema ile elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki: O elli-altmış kızlardan ve talebelerden kırk-ellisi kabirde toprak oluyorlar, azab çekiyorlar. Ve on tanesi, yetmiş-seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevgi beklediği nazarlardan nefret görüyorlar.. kat’î müşahede ettim. Evet, gördüğüm hakikattir, hayal değil. Onların o acınacak hâllerine ağladım. Hapishanedeki bir kısım arkadaşlar ağladığımı işittiler. Geldiler, sordular. Ben dedim: ‘Şimdi beni kendi hâlime bırakınız, gidiniz.’

Hapishanenin penceresinde, gürültülü bayram kutlamalarındaki gülüşme ve oynaşmaları duyduğumda önümde hayalî bir perde açıldı ve istikbale ait suretler hızla gözümün önünden geçti. Korkunç manzaralar, hazin ağlamalar müşahade ettim: Çürümüş cenazeler, pek yakında kabri boylayacak yaşlı hastalıklı bedenler..! Şimdi gülüşen o gafillerin hâllerine ağladım, beni vahşet ve elem içinde bıraktı..! Sonra aklıma müracaat ettim ve şöyle diyerek ondan hakikati sordum: Nedir bu bana azap veren hayalât? Vâridât bana şöyle cevap verdi: Bugün gülüp eğlenen, gaflet neşvesi içine gömülen o zavallıların elliden beşi, elli yıl sonra yaşlı olacaklar, belleri bükülecek, kemikleri zayıflayacak ve yetmişli yaşlara bâliğ olacaklar. Geriye kalan kırk beşi ise kabirde toprak olacaklar..!

Bu gülen, parlak, güzel yüzler zıddına inkılâp edecek. ¹¹ *كُلُّ أَتٍ قَرِيبٌ* “Her gelecek yakındır.”, bu gördüğüm hayâl değil, hakikatin tâ kendisidir. Tâ derinliklerimde haykırdım: “*Yazıklar olsun o kullara ki, kendilerine gelen Resûl’le ancak alay ediyorlardı.*” (Yâsîn, 36/30) .. derken gücüm tükendi.

Bir yıldan bir ay eksik, Bediüzzaman'ın Eskişehir hapishanesinde an be an tükettiği süreydi bu..! Sonra çıkarılış ve yeni problem..! Bediüzzaman'ı nereye koyacaklardı? Bu, daha konuşmadan mücerred varlığıyla bile fikirlerini yayan adamdan nasıl kurtulacaklardı? Bütün idare, bütün yönetim ondan nasıl kurtulacağını düşünüyordu. Hangi yolla? O hâlde onu yeni bir sürgüne göndermeliydi..! Bu sefer Kastamonu olsun..!

[11](#) es-Suyûtî, *ed-Düreru'l-müntesira* s.15; el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/149.

Kastamonu Sürgününde İlâhî İnâyetlerin Tecellisi

Bana dedi:

“Beni Kastamonu’ya sürdüklerinde yaşlı ve hasta idim. Orada polis karakolunda üç ay kadar hapis yattım! Ye’s her taraftan beni kuşatıyordu, birden ilâhî inâyet yaşlılığımın imdadına yetişti. Karakoldan mes’ul olan polislerin kalbinde bana karşı bir sevgi belirdi, onlar vefalı birer mürid hâlini aldılar. Hapishanedeki bekçiler hizmetçilerim oldular. Hava almak istediğimde beni çıkarıyorlar, şehri dolaşmak istediğimde bana eşlik ediyorlardı.. bana çok güzel hizmetler ettiler. Bana şapka giymem ve sarığımı çıkarmam hususunda hiçbir baskı uygulamadılar. Koğuşun karşısındaki Medrese-i Nuriye’yi ziyaretime ve derse iştirakime göz yumuyorlardı.. tâ ki öğrencilerin sıkıntıları ortaya çıkıncaya kadar.. derken mücadelelerimin diğer bir faslına girdim!

Hikâye: *Hikmetin Talebelere Yayılması*

Kastamonu’da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. “Bize Hâlıkımızı tanıttır, muallimlerimiz ALLAH’tan bahsetmiyorlar.” dediler. Kaskatı kayanın altında açmış bu küçücük zambaklar ve onları koklayacak kimseyi bulamayışları beni çok hüzünlendirdi.. hasta kalbimde onlara karşı sevgi coşkusu yayıldı. Dedim: “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen ALLAH’tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz...”

Küçük parmaklar oraya buraya yayılan ışık tayflarını yakalamak için savruluyordu, derken tıpkı güzel balıklar gibi altın renklere bürünüyorlardı. Kastamonu’nun her tarafında yeni doğuşlar başladı.. ardından azgın ve zalimleri bir kere daha sıkıntı sardı: Bediüzzaman’ı nereye koyacaklardı? Tıpkı kupkuru kalmış toprağın yağmuru emdiği gibi insanların, sözünü iştihakla kabul ettikleri bu adamı nereye koyacaklardı?

O hâlde onu insanlardan ayırmalıydı..! Yani tekrar hapse girmesi lazımdı..!

Denizli Mahkemesinde Nursî'nin Savunmasının Yankıları

Valiler, bazı görevlileri Bediüzzaman aleyhinde kışkırtmaya başladılar. Bazı mağrur ve aldanmış âlimler ile bazı câhil sofi şeyhler de onun tekrar yakalanması, farklı vilayetlerdeki talebelerinin tutuklanıp hapse atılması için düşmanlarca kullanılan bir şebeke hâline geldiler. Nihayet 20 Eylül 1943'de yeni bir Medrese-i Yusufiye'ye, Denizli hapishanesine atıldılar.

Bana dedi:

“Unutulmaz günlerdi.. herhangi bir muhakeme yapılmadan hapis! İyi hatırlıyorum, beni çok rutubetli ve kokmuş büyükçe bir odaya attılar. Soğuşun pençeleri her taraftan benim hastalıklı vücudumu parçalıyordu. Benim yüzümden suçsuz kardeşlerimi başka zindanlarda acı ve azaba mâruz bıraktıklarını hatırlıyorum. Bu beni büyük bir hüzne gark etmişti. Ardından, tutuklanmayla birlikte Nur'ların intişarına gelen zararı hatırladım. Bu hâl, hastalığım ve yaşlılığımın yanında beni daha büyük ızdırap ve acılara sevketti. Fakat inâyet-i Rabbâniye bir kere daha imdadımıza yetişti. Hapsimi yeni bir Medrese-i Nuriye'ye çevirdi. Başka fütuhatlar oldu. Elmas kalemleriyle Nur'ların yazımına çalışan Medrese-i Nuriye'nin kahramanlarının aşkla hizmetleri sayesinde Risale-i Nur, halk arasında yayılmaya ve geniş kitlelere ulaşmaya başladı. Hatta onlardan bir talebe, “Meyve” ve “Müdafaalar” isimli risaleleri etrafımızı saran bütün zor şartlara rağmen dört aydan kısa bir sürede yirmiden fazla istinsah etti. Bu nüshalar hapishanede ve dışarıda büyük fütuhata vesile oldu. Böylelikle hüznümüz sevinç ve mutluluğa inkılap etti. Bir kere daha “Sizin hoşunuza gitmeyen şeyler umulur ki sizin hakkınızda hayırlıdır.” (Bakara, 2/216) âyetinin sırlarından bir sırrına daha şahit olduk.

Nur talebeleri hapishanede mumlarını tutuşturmaya başladılar, en karanlık köşelere küçük birer kandil astılar, özellikle mahpuslar için yazılmış olan “Meyve” risalesinden kandil yağı temin ederek.. bu risale sayesinde iki yüzden fazla mahpus tevbe etti! Yol kesiciler, suç işleyenler birer ehl-i salah ve ehl-i verâa dönüştü. Hatta, bir sürü insan öldüren bir cânî küçücük bir böceği dahi öldürmekten korkar hâle geldi!

Sonra, mahkeme yapıldı!.. Suçlamalar tıpkı daha öncekiler gibiydi: Gizli cemiyet kurma, halkı lâik hükümet aleyhine kışkırtma, idareyi değiştirme ve Mustafa Kemal’i beğenmeme!

Sanık yerinde durdum, sonra sağa ve sola baktım.. kalabalık, mahkeme salonunu lebâleb doldurmuştu. Hâkimler –nişanlarla süslü elbiseleriyle– yüksek oturaklarından kibirli ve ceberut bir tarzda bana doğru sarkmışlardı. Kardeşim, kan bir volkan gibi kalbimden fışkırmaya ve damarlarımda bir yarış atı gibi koşmaya başladı..! Birden kalbime kral ile sihirbazın önündeki rahibin öğrencisinin durumu geldi. Fütüvvet ruhu, ihtiyarlığıma hayat ve kuvvet pompaladı. Gençliğimde dahi bu ikisini hiç bu şekilde hissetmemiştim. Her insana hakkı ilân hissi kalbime geldi. Bugün işini yapma ve müşriklerden yüz çevirme günüdür.

Mahkeme heyetine bir kere daha baktım, cübbeleri içinde kaybolmuş karanlığın hayaletleri gibi gördüm.. derken içimden gelen bir ses duydum, kalbimin derinliklerinden çıkıyordu.. derin bir nefes ki, sadâsı bütün mahkeme salonunu hatta bütün şehri bastırıyordu..! Dağların zirvelerini bir daha fatihlerin atlarıyla dopdolu gördüm..! ve bildim ki, o an bu andır...

İbâre, alışılmış sakinliğimin kaldırabileceğinden daha güçlüydü, suskunun sesi her yeri doldurdu:

– “Ey ALLAH’ın süvarileri, at bin..!”

Savcı, suçlamalarını bitirinceye kadar bekledim. Mahkeme reisinin işaretini gördüm. Atıma eğeri vurdum, savunmamı avukatıma bırakmadım ve Ashâb-ı Uhdûd’un fetâsının vâridâtının gemlerine sarıldım:

– “Reis Beyefendi,

Kararnâmede üç madde esas tutulmuş:

Birisi: Cemiyettir. Ben buradaki bütün Risale-i Nur şâkirtlerini ve benimle görüşenleri veya okuyan ve yazanları aynıyla işhad ediyorum, onlardan sorunuz ki, ben hiçbirisine dememişim: “Bir cemiyet-i siyasiye veya tarikat-ı Nakşiye teşkil edeceğiz.” Daima dediğim budur: Biz imanımızı kurtarmaya çalışacağız. Umum ehl-i imanın dâhil oldukları bir mukaddes cemaat-i İslâmiye’den başka aramızda bir bahis konusu olmadığını ve kendimize Kur’ân-ı Kerim’in dışında bir mekân bulmadığımıza umum ehl-i imanın uhuvveti cihetiyle kendimizi, Kur’ân’a hizmetimiz için Hizbü’l-Kur’ân dairesinde bulmuşuz. Eğer kararnâmede bu mânâ murad ise bütün ruhumuzla, kemâl-i iftiharla itiraf ederiz. Eğer başka mânâlar murad ise, onlardan haberimiz yoktur!

İkinci Madde: Kararnâmenin itirafıyla, Kastamonu zabıtasının rapor ve tasdikiyle, hiç neşrolunmayacak tarzda, odun ve kömür yığınları altında ve mıhlı sandıklarda bulunan ve Eskişehir Mahkemesi’nin tetkikinden ve tenkidinden geçen ve bir hafif cezayı çektiren ve kat’iyen mahrem tutulan Tesettür Risalesi ve Hücumât-ı Sitte ve Zeyli (Es’ile-i Sitte) Risalesi gibi kitaplardan bazı cümlelerine yanlış mânâ vererek dokuz sene evvelki zamana bizi götürüp, cezasını çektiğimiz suç ile mes’ul etmek istiyor.

Üçüncü Madde: Kararnâmede kaç yerde “Devletin emniyetini ihlâl edebilir veya yapabilir.” gibi tabirlerle imkânât, vukuat yerinde istimâl edilmiş. Herkes, mümkündür ki insan öldürsün. Bu imkân ile mesul olabilir mi?

Ey Efendiler, sizin şiddetli cezalarınıza başka değil ancak vazifeden terhis, âlem-i nûra bir sefer bileti nazarıyla bakıyoruz.. bu sebeple de onu tam bir sebat ile bekliyoruz. Fakat şunu da yakînen biliyoruz ki, bize karşı duranlar, aleyhimize hükmedenler, çok yakın bir zamanda ebedî idamla cezalandırılacaklardır ve hakikî haps-i münferide atılacaklardır. O ne kötü ve korkunç bir azaptır. Buna öyle inanıyoruz ki, sanki sizi şu an bu mecliste gördüğümüz gibi onları azapları içinde aynen görüyoruz. Ancak bununla beraber, insan olmaları hasebiyle bu durumdan büyük elem duyuyoruz.

Önünüzde iki yol var: Ya Risale-i Nur’lara tam hürriyet verirsiniz, ya da gücünüz yeterse ondaki îmânî hakikatleri yok etmeye çalışırsınız.

Hülasa-i kelim, biz sizin dünyanıza karşı çıkmıyoruz, sizin de bizim

âhiretimize hücum etmemeniz gerekir!

Ey Efendiler, yirmi sene zarfında, Risale-i Nur'un yirmi bin nüshaları ve parçalarını yirmi bin adamlar okuyup kabul ettikleri hâlde, Risale-i Nur'un şâkirtleri tarafından emniyetin ihlâlâine dair hiçbir vukuat olmamış ve hükûmet kaydetmemiş. Eski ve yeni iki mahkeme böyle bir şey bulmamış. Hâlbuki böyle kesretli ve kuvvetli propaganda, yirmi günde vukuatlar ile aleyhimize kendini gösterecekti.

Hapsin harici, bu vaziyette yüz derece dâhilinden daha fenadır. Bize karşı gelen böyle bir istibdad-ı mutlak altında hiçbir hürriyet –ne hürriyet-i ilmiye, ne hürriyet-i vicdan, ne hürriyet-i diniye– olmamasından, ehl-i namus ve diyanet ve taraftar-ı hürriyet olanlara, ya ölmek veya hapse girmekten başka bir çare kalmaz. Biz de ¹²إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ “ALLAH’tan geldik, yine O’na döneceğiz.” diyerek Rabbimize dayanıyoruz.

Madem hakikat budur, biz de bütün kuvvetimizle deriz: Ey dinini dünyaya satan ve küfr-ü mutlaka düşen bedbahtlar! Elinizden ne gelirse yapınız. Dünyanız başınızı yesin ve yiyecek! Yüzer milyon kahraman başların feda oldukları bir kudsî hakikate, başımız dahi feda olsun! Her ceza ve idamınıza hazırız!”

Kelimeler tıpkı kuru otların boyunlarına inen tırpanlar gibiydi. Mahkeme heyetinin yüzlerinde gaybûbeti, yokluğu andırır bir hâl hâsıl oldu. Hayretten ve ızdıraptan uyanarak, kalabalığın üzerinde bir hayat emaresi belirdi, mekânın üstüne yeşilliğin güzelliği doldu, güneş çiçeklerin üzerindeki çiğ tanelerine bir kez daha parladı, ışıklarını yaydı, gençlerin yüzlerinde bahar tebessümleri belirmeye başladı. Bu, Nur'un ışıklarından bir reşha idi sadece.. karanlığın yarasaları, ileri gelenleri yine iğfal etti; tarihteki en büyük cürmü işleyebilmek için “zînet (bayram) gününde Firavun’u” harekete geçirdi, “Uhdûd”un eşkiyalarına pirim verdi.. fakat, Risale-i Nur meydandan zafer sancağı yükselmiş olarak çıktı.. nurlar mahkeme heyetinin yüzüne hücum etti ve mahkeme reisi Bediüzzaman hakkında beraat kararı vermek mecburiyetinde kaldı. Bu davadan beraat alarak kurtulma onu bir başka yönden mesuliyete attı.. ve Emirdağ’a sürgün..!

[12](#) Bakara sûresi, 2/156.

Mecburi İkamet Çilesiyle Zehirleme Teşebbüsü Arasında Emirdağ Sürgünü

Emirdağ, çok farklı bir sürgün yeri olmuştu benim için. Orada yapayalnız bırakılmış, 1944 yılının başına kadar üç sene boyunca küçücük bir odada ikamete mecbur edilmişim. Yarasaların hafiyeleri devamlı beni gözlüyor, gece gündüz beni takip ediyorlardı. Hiç kimse beni ziyaret etmeye veya benle karşılaşmaya cüret edemiyor kalbime akıp gelen nur esintilerinden istifadeye kimse yanaşmıyordu. O zaman nasıl Risale-i Nur'ları telif edecektim. Sanki ben gerçek hayat hakkımdan da mahrum bırakılıyordum. Çok sıkıntı çekiyordum, hatta bir vakit hayattan da usandım ve Denizli hapsinden çıktığıma bin teessüf ettim. Akabinde Ankara'daki yetkililere "Hâkim, kendi müddeî olsa elbette ona şekva edilmez." meyanında bir mektup yazdım. Sonra onlar bu mektubuma, bana suikast yapmakla cevap verdiler.

Ne ayın ne de yıldızın olduğu zifiri karanlık bir geceydi. Biri yemeğime öldürücü zehri katmış, ben de bu ıssız gecede bilmeden bu yemeği yemiştim. Zehrin tesiriyle bütün vücudum acı içinde yanıyordu. ALLAH'ın lütfu ile mutlak bir ölümden kurtulmuştum. Ama iyileşinceye ve kendime gelinceye kadar günlerce yatalak hâlde bu şiddetli acıya katlandım ve evrad ü ezkarla ölümü kollayıp durdum. Böylece kendime mâlik olmadığımı ve inayet-i ilahiyenin âciz, zayıf şahsımla temsil edilen hizmet-i Kuraniye'yi koruduğunu tekrar anladım.

Sonra garip bir haber duydum. Gizlice bana bildirildi ki, Risale-i Nur talebeleri o sıralar yeni çıkan, teksir makinesi adında bir âlet bulmuşlar. Bununla bir nüshadan beş yüz nüsha Risale-i Nur istinsah edilebiliyormuş. 'Sübhaneallah' dedim. Fütihat-ı İlâhiye kesintisiz üstümüze yağıyor, bütün sıkıntı ve

boğuculuğuna rağmen sevmeye başladığım bu sürgün yerinde kalbim de yeniden ümitle dolup taşıyordu. Bunun üzerine ben de bir kere daha dağların doruklarını inletircesine bağırdım ve dedim ki: “Ey Said! Toprak ol ki Risale-i Nur’un saffetini bulandırmayasın.”

Emirdağ’da havalar iyice ısınmıştı... İdarecilerin artık O’na tahammülü kalmamıştı. Anlaşıldı ki O’nu belli bir süre hapsedeceklerdi...

Afyon Hapsine Sevk

Öfkesini yuttu bir kere daha. Üstad'la beraber on beş talebesinin Afyon ağır ceza mahkemesine sevki ve çeşitli vilayetlerdeki talebelerinin tutuklanması tamamlanmıştı. Sonra toplu olarak 28 Ocak 1948'de hapse kondular. Sevgi, memleketi yeniden bir kere daha aydınlatmaya başlıyor, ışınları her şeyi kuşatıyor hatta askerleri ve emniyet mensuplarını bile cazibesine alıyordu.

Hikâye

İbrahim... Mesleğine âşık bir polis... Ancak kalbi Bediüzzaman sevgisiyle çarpmakta. İmtihanı cidden zor! Yaralı kalbindeki sevgiyi bir keresinde açığa vurdu. Şöyle diyordu: Üstad hapisten alınıp Afyon mahkemesine götürülüyordu. Sağlı sollu etrafını polisler sarmıştı. Ardından da binlerce talebesi onu takip ediyordu. Üstad'ın mahkemesini izlemek için memleketin dört bir yanından kalabalık gruplar Afyon'a akın emişti. O zamanlar ben görevdeydim. Kaderin cilvesi o gün vazife yerim mahkemeye giden cadde üzerine denk geldi. Bir anda kendimi Üstad hazretlerinin karşısında buluverdim. Nasıl olduysa hemen önünde askerî nizamla hazır ola durdum ve kendisine asker selamı verdim. Bende sanki yüce bir sultanla karşı karşıya gelmişim hissi hâsıl oldu. Yüzü o kadar mehib ve vakur idi ki, kendisine bakan ona hürmet ve saygı göstermeye mecbur hissederdi kendini. Gözleri de kalbi delip geçen, onu esir alan ruhî mânâlar ve imanî hakikatler boşaltırdı etrafına. Ne yüce bir adam!

Etrafımdaki polisler donakaldılar yaptığım şeyden ötürü. Ama beni görmezden geldiler. Tam o sırada süvari birliği emir subayı bir manga askerle oradan geçiyordu. Beni Bediüzzaman'a selam verirken görmesin mi, birden haykırdı:

– “Askerlerrr!.. Yakalayın şu polisi...”

Beni yakaladılar ve ellerimi kelepçeleyip komiserin odasına götürdüler. Beni polisler arasında tutuklu gören komiser birden yerinden fırladı ve:

– “Ne oldu.” dedi.

Emir subayı hemen cevapladı:

– “Efendim. Bu polis, Bediüzzaman'a asker selamı verdi.” dedi.

Komiser emir subayından daha beter, daha şerir biriydi. Subayın dediğini duyar duymaz öfkesinden âdeta deliye döndü. Saçını başını yolarak bana döndü

ve:

– “Doğru mu Bediüzzaman’a selam durduğun ha..” dedi.

O kadar insanın şahit olduğu bir durumu yalanlayamazdım. Bu yüzden hiçbir şey demedim. Sadece:

– “Ben kâfir miyim? Müslüman’ım.” dedim.

Bunun üzerine komiser iyice hiddetlendi ve deli gibi bağırarak:

– “Bunu falakaya götürün.” dedi.

Ayaklarım havada ipe bağlı bir şekilde beni yatırdılar ve çeşitli yerlerime vurdular. İlk başlarda dayak çok canımı acıtıyordu ama sonra fazla acı hissetmemeye başladım. En sonunda haykırarak şöyle dedim:

– “Ne yaparsanız yapın, ben yine Bediüzzaman’a selam vermeye devam edeceğim.”

Ben öyle deyince falaka atanlardan biri iyice üstüme abanarak:

– “Yazıklar olsun sana! Senin gibi bir polis yaşlı bir adama nasıl selam durur, yakışır mı?” dedi. Ben de hemen:

– “Yakışır tabi ki! Polis kimdir, Müslüman değil midir?” dedim.

Dayak arttıkça arttı.. tâ bayılıncaya kadar. Sonra beni bir hafta kadar bir hücreye koydular. Ben Üstad Said Nursî’nin hizmetinde olduğumdan ötürü ALLAH’a hamdettim ve bu süre zarfında yaralarımı sardım.

.....

Bediüzzaman ve sanık sandalyesindeki talebeleri omuz omuza, Afyon mahkemesi karşısında yüce bir dağ gibi dimdik durdular. Resmî tahkikat bütün şiddetine rağmen, onları mahkûm edecek herhangi bir maddeye ulaşamadı. Buna rağmen mahkemeden Üstad’a yirmi ay, bazı talebelere de çeşitli süreler mahkûmiyet kararı çıktı. Geri kalanlar ise salıverildiler...

Bayram Yüksel... Afyon hapsi misafirlerinden ve Risale-i Nur talebesi. Bir gün hüznü hatıralar aklına geldi ve dedi ki:

– “Hapisteyken tek meşguliyetimiz Risale-i Nur’ları istinsah etmektir. İster gece ister gündüz, Üstad hazretlerinin hücrelerine yaklaştığımızda onun arı gibi zikir ve dua vızıldayan terennümlerini duyardık. Biz Üstad’ı hapisteyken

yakından takip ederdik. Geceleri bazı vakitler uyuyan kandili uyanır ve Üstad zikir ve dua ile meşgul olurdu. İşte bu devrede Üstad, el-Hucetü’z-Zehra olarak da bilinen On Beşinci Şuâ’ı telif etti. Bazı vakitler biz Üstad’ın küçük hücresinin parmaklıklarının önünden geçerdik. O da geldiğimizi görünce ufak kağıt parçalarına yazdığı bu risalenin bölümlerini kibrit kutularının içine koyar ve bize atardı. Biz de aşk ve şevkle bu risaleyi alıp onu istinsaha koyulurduk. İşte el-Hucetü’z-Zehrâ risalesi bu şekilde tamamlandı.”

... ..

Dünya yavaş yavaş yaz mevsimine doğru kayıyordu. Güneş ışınları bütün bağ ve bahçelerdeki meyveleri renkten renge evirip çevirerek güzelleştiriyor, pişiriyordu. Hemen akabinde de bütün mekânı kaplıyordu... Risale-i Nur’lar her eve girmiş ve her gün kalbleri değişik mevhibelerle aydınlatıyordu. Yarasalar gündüzün ışığını nasıl söndürebilir ki?

Devlet yeni bir siyasi geleceğe hazırlanıyordu. Karanlık zihniyetin bir daha dünyaya hükmetme imkânı yoktu. Nasıl olsun ki, dünya dönüyor?

Ama karanlığın hayaletleri henüz teslim-i silah etmemiş, hâlâ olanca hırs ve gayretleriyle Nur’lara karşı savaşmaya devam ediyordu... Afyon hapsi Üstad’ın azmini kırmaya yetmemişti. Bu sebeple karanlığın hayaletleri onu yeniden Emirdağ’a sürmeye karar verdiler. Üstad’ın iki senesini geçireceği bu zor ve zorunlu ikamet 1949 senesinin son ayına denk gelmişti.

YEDİNCİ BÖLÜM

Mukaddes Hüznün Tecellîleri

Onun hoş sohbetini özler olmuştum, ilminden ve hikmetinden kırıntılar devşiririm umudu içindeydim. Bendeki bu ümit onu tekrar göreceğim hissiyle doldurdu kalbimi. Ben çamurla ruh arasında gelip giderken araba da memleketin doğusu ile batısı arasında, Isparta ile Urfa arasında yol alıyordu. Urfa... Bediüzzaman'ın vefat ettiği yer. Isparta... Naaşının ağaçlar arasında sırta kadem bastığı yer. Bilmiyorum bu iki yerden hangisi tecellî makamına daha yakın.

Gözümün önünden gölgevâri bir şey geçti sanki... hemen başımı kaldırdım. Bir de ne göreyim. Arabanın camının arkasında ufka serilmiş yatağa benzer bir şey. Biraz daha dikkatli baktım. Bu içinde birinin yattığı bir tabuttu. O anda tabutta yatan zât hareket etti, kalktı ve kefeninin baş tarafını sıyırdı. Sonra bana baktı ve:

– “Beni tanıdın mı?” dedi.

Ben cevap veremedim ama yüzü Üstad'ın yüzüne çok benziyordu. İyi de Üstad niye tabut ve kefen içinde tecellî etsin ki? Hemen sordum:

– “Sen Bediüzzaman Said Nursî değil misin?” O da soruyla karşılık vererek:

– “Başka kim olabilir ki? Naaşı kabrinden alınıp meçhule giden ben değil miyim?” dedi. Ben de hemen:

– “Bugün niye kefeninle ve tabutunla geldin.” diye karşılık verdim. O da:

– “Ey kardeş, bu ayrılık makamıdır. Hikâyeni belli bir vakte kadar bitirmelisin. Çünkü Sırr'ın Vârisi, Nur kıssasından kalan hikâyeyi devralacak. Ve şimdi ben sana ancak bu kefenimden seslenebilirim. Meçhul Zât'ın işaretini benden al ve romanında tekrar zikret. O Zât'ın gelme vakti fitne-fesadın arttığı vakitlerdir. Kardeşim, sen ancak onun izlediği yolu takip etmelisin. Sakın başka vadilere

sürüklenme. Şüphesiz ilkbahar, mevhîbelerini tepelerin üstüne saçacaktır. Ve karanlık, yerlerde sürünecektir. Sakın karanlığın yarasalarının yaptıkları seni ümitsizliğe sevk etmesin. Âşıkların mevsiminde tekrar kavuşma vardır, zevâl yoktur. Dünyadaki bütün mevsimler ebedî bahara doğru akıp gitmektedir. Artık sen ümit kasidesini açıktan seslendir. Zulmet yarasalarının diyar diyar dolaşması seni sakın aldatmasın.”

Hikâye: *Martıların ve Güvercinlerin Ağlaması*

Bana dedi ki:

“Nur meyvelerinin olgunlaşma vaktine alamet olarak 1950 yılında Demokrat Parti memlekette idareyi eline almıştı. Biz de siyasetle uğraşmayan ama siyaseti idare eden siyasetin ilk hasadını toplamıştık. Siyasetle alâkadar olmuş sairler için genel af ilan edilmiş, ezan yasağı kaldırılmıştı. Minareler çeyrek asra yakın bir bunalımın akabinde sevinçten ağlama terennümüne başlamıştı. Âşıklar kafilesini maşukların menziline götüren kervancı başının nağmeleri kubbeleri ve minareleri doldurmuştu. “Ey kuşların cıvıltıları.. ey fundalıkların feryatları.. ey dağlar.. ALLAH’ı tesbih edin, ALLAH’ı ta’zim edin!” diyordu sanki...

– ALLAHU EKBER!.. ALLAHU EKBER!..

O gün unutulmaz bir gün oldu. Çeyrek asır.. ve kalbler sinelerde hapis... İstanbul martıları ağlama ve hıçkırıktan başka ses çıkarmıyor. Çeyrek asır ve hüdhüdler Nur haberi vermekten menedilmiş. Güvercinler, denizlerde hedefsiz seyreden gemilerin yelkenlerine o nahif ayaklarıyla tünemekten âciz.

Ve birden ezan çınlıyor!

– ALLAHU EKBER!.. ALLAHU EKBER!..

Kardeşim, işittiğin gerçek mi? Bu, kuşdilini yeniden terennüm eden Fatih’in minareleri mi? Bu kubbelerde şafağın sökmesi gibi bir rüya-yı sadıka yankılanıyor. Cennet rayihalarını andıran sesler, zincirlerini kırıyor, kuvvetle yerlerinden kopup sema ve arzı birbirine raptediyor. Bütün mescitler: Sultan Ahmed, Süleymaniye, Bayezid, Fatih, Eyüp Sultan, hepsi âleme düğününü ilan ediyor. Urfa’daki Ulu Camii’n sadâsı Bursa’daki Ulu Camii’nde yankılanıyor.

Edirne Selimiye Camii'nin minareleri, Şân-ı Muhammedî'yi Balkan'larda dar kafeslere hapsedilmiş kuşlara kurtuluş müjdesi olarak gönderiyor. Kumrular da oradaki harap burçlar üstünden bu selama karşılık veriyor. Martılar tasasını Karadeniz'den gözyaşı döke döke beldeleri dolaşıyor. Sonra o tasayı Marmara Denizi'nde güneşin gurubundan hemen sonra bir zafer türküsü olarak terennüm ediyor, oradan da alıp gün doğumundan evvel Van Gölü'ne doğru götürüyordu.

– ALLAHU EKBER... ALLAHU EKBER...

Bütün sokak ve yollardan gelip geçenlerde müthiş bir ürperti ve şok... tüyler diken diken olmuş ve ayaklar yerlerinde çakılıp kalmıştı. Kim yürüyebilir kalbler en yücelerin cezbese kapılmış ve ezan lafızlarına binmiş semaya doğru kanat çırparken. Elektrik akımına kim galebe çalabilir ve söyleyin efendim, hanginiz ağlamaya mani olabilir.

Hafız Muhammed.. küçük bir mescidin imamı.. Kendisi iki devri idrak etmiş biri. Osmanlı devri ve zulmetler devri. Sonra Ezan-ı Muhammedî'yi yeniden duydu. Ezandaki tekbir ve tehlil kelimeleri hasta kalbinin kumsallarını dalga dalga dövüyordu. Ve kendini derin hıçkırıklarla hüngür hüngür ağlamaktan alıkoyamadı. Zayıf kalbi kazan gibi kaynıyordu. Ve titrek elleri gözyaşlarını siliyordu eski bir mendili sıırıslıklam edip kullanılamaz hâle getirinceye kadar ağladı... Namaza dalıncaya kadar bu hâl üzere devam etti. Muhammed ağlıyordu ama geçmişte yapılanlara hüznünden mi yoksa şimdiki duruma sevincinden mi, o da bilmiyordu.

Ağlıyor mu bu güvercin, yoksa,

Şarkı mı söylüyor sarkmış dalın ucunda?..

Kefeni tekrar yüzünden sıyırdı, sonra bir yere yaslanırcasına hafif başını kaldırdı ve dedi ki:

Sonra Risale-i Nur davası sonuçlandı kardeşim ve bu dava da umumi af kapsamına alındı. Lakin Afyon'daki mahkeme heyeti resmi kararlar Risalelere beraat vermedi. Aksine toplatılmasına teşebbüs ettiler. Karanlığın hayaletlerinin planı olan bu hareket sadece teşebbüs olarak kaldı. İsti'naf mahkemesi bu kararı bozdu ve akabinde Afyon mahkemesi Risale-i Nur'a beraat vermek ve toplatılma kararını kaldırmak zorunda kaldı. Fakat isti'naf mahkemesi, Afyon

mahkemesinin bu kararını da resmi usuldeki bazı eksiklerden dolayı bozdu ve Risale-i Nur'lar hakkında Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan beyanat istedi. Beyanat ise olumlu yönde geldi. Bu yüzden 1956 senesine kadar resmî yazışmalarda Risale-i Nur hakkında kesin bir hüküm verilemedi. Afyon mahkemesi sağdan-soldan gelen tepkiler sonucu Risale-i Nur'lara beraat verdi ve böylece bu karar Risale-i Nurla ilgili kat'î ve son karar oldu.

Son olarak Risaleler üstündeki yasak kalktı. Basım ve neşri her tarafta serbest hâle geldi.”

Hür Muhakemeler Makamı

Sesi gitgide azalıyordu. Sonra onu kefenini başına çekerken gördüm. “Elveda” diyordu. Ben hemen nidâ ettim:

– “Efendim! Lütfen. Hikâye henüz tamamlanmadı.”

Elini kefenin altından uzattı sanki bir tarafa işaret eder gibiydi. Sonra tabutu havada ağaçlar arasında kayboluncaya kadar süzülüp gitti.

İstanbul’daki Nur Medresesi’nin başındaki zâta telefon ettim ve sordum:

– “Abi, hikâyemi nasıl tamamlayacağım, son senelerim hebâ oldu gitti.” dedim. O da dedi ki:

– “Son senelerin düğümünün çözümü, Bediüzzaman’ın tabutunun gizlenmesiyle tecellî edecektir.” Ben de dedim:

– “Yolunu gözleyip durduğumuz da işte bu.”

Hemen şoföre durmasını söyledim. Sonra yalnız başıma koşarak ormanı yararcasına bir meçhule daldım. Güneşin doğduğu yere vardığımda eski bir hasır üzerine kurulmuş tesbih tanelerini seslice sayan çok yaşlı birini buldum. Selam verdim ve sordum:

– “Efendim! Bediüzzaman’ın hikâyesinin kalanını nerede bulacağım.”

Cevap verdi:

– “Vay hâline! Uzun zamandır beklediğim şahıs sen misin? Oğul ben Bediüzzaman’ın talebesiyim. Otur hele!”

Ve devam etti.

– “Oğul Bediüzzaman hazretleri yetmiş dört yaşına gelinceye kadar sürgünler ve tutuklamalar devam etti. Sonunda hürriyetine kavuştu ama devamlı tarassut altındaydı. Yeni devir değişik sıkıntıları da beraberinde getirmişti. Ama zulmetin ilerleyişinde de hiç kuşku yok nisbî bir gerileme olmuştu. Üstad’ın yapmayı

düşündüğü ilk iş muhtelif yerlerdeki Nur talebelerini arayıp bulmak, sürgün ve mahkûmiyet senelerinin ne gibi semereler verdiğine bakmak olmuştı. Yaşlılığına rağmen ilk hür seyahatini 1951 kışının başında Eskişehir'e yaptı ve orada bir buçuk ay kadar kaldı. Sonra oradan Isparta'ya geçti. Orada her nesilden talebelerini teftiş etti, onların dinin ruhunu anlama, irşat ve tebliğle alâkalı sorularına cevaplar verdi.”

Latin Harfleri Fütuhâtı

Latin harfleri; bir milleti ecdadının büyük mirasından mahrum eden, Arap harflerinin yerini alan, yeni Türkiye'nin harfleriydi artık. Böylece sadece Latin harfleriyle okuyup anlayabilen bir nesil yetişti. Arap harfleri ise Osmanlıca diye isimlendirilerek 'yazma' yığınları arasında İstanbul müzelerinin tozlu raflarına kaldırıldı. Böylelikle Risale-i Nur'lar, yok olmakla yüz yüze olan bir nesil arasında döndü durdu. Tâ ki, bir üniversite talebesinin Gençlik Rehberi risalesini, Nur'un hakikatlerini duyurma adına, Arap harfleriyle eğitim almadan mahrum edilmiş bu yeni nesil için Latin harfleriyle neşretmesine kadar... Üniversite talebeleri bunun akabinde dalga dalga Nur hareketine akın ettiler ama düşmanların gayzı da hemen kabarıverdi.

Üstad hakkında Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 163. maddesine yani din esaslarına dayalı devlet kurma teşebbüsü yasağına muhalefetten dava açıldı. Tutuksuz yargılanmak üzere ağır ceza mahkemesine çağırıldı. Mahkeme tarihi olarak 22 Ocak 1952 tarihi kararlaştırılmıştı. Üstad İstanbul'a doğru yola çıktı, bu hazin şehri yirmi yedi sene gibi uzun bir zamandan sonra ilk defa ziyaret edecekti.

İstanbul... Hey gidi hüznler diyarı. Yirmi yedi sene efendim. Ve zaman tarih taşının üstüne "Yol ne kadar uzun da olsa, İstanbul olmazsa olmaz." diye kayıt düşüyordu. Vaktiyle oradan, karanlığın hâkim olduğu devirde, bîkarar ve Yeni Said'i aramak için ayrılmıştı. Ne kadar hazin bir şehir! Oraya kaç defa Fatih edasıyla girmişti. Bugünse bir zanlı olarak girecekti. Ama gençlik, –karanlık devir hükmünü icra etse de– Nur'un kahramanlarını unutmamıştı. Onun geleceğini duyan vatandaşlar sokaklara akmıştı. Bu kadîm şehirde kalacağı mütevazı otele giden yollarda izdiham yaşandı. Öyle ki mahkeme gününe kadar buralarda adım atmak imkânsız hâle gelmişti. Ve Üstad etrafı binlerce Nur

talebesiyle sarılı olarak mahkemeye geldi.

Mahkeme salonu Risale-i Nur talebeleriyle ve son senelerde bütün dünyanın dikkatini cezbeden bu yüce âlimi izlemeye gelenlerle dolup taşıyordu. Kalabalık, mahkemeden caddeye kadar taşıyordu. Ana dava, bilirkişilerin Gençlik Rehberi risalesi hakkındaki mütâlâa kararlarının okunmasıyla başladı. Üstad bu risale ile dinî fikirlerini neşretmek ve bu fikirler vasıtasıyla gençleri başka yollara sürüklemekle suçlanıyordu. Ayrıca Üstad bu risalede kadınları terbiyeli ve namuslu olmaya davet etmiş, fıtratı yok etmesi, İslâm ahkâmına ve Kur'ân âdâbına uymamasından dolayı açılıp saçılmaya karşı çıkmış, insanlara din öğrenmeyi teşvik etmişti. İşte bunların hepsi dinî esaslara dayanan devlet kurma niyeti taşıyor suçlamasıyla karşı karşıya bırakmıştı Üstad'ı.

Efendim! İşte hüküm buydu. Sonra ilk celse yapıldı.

Akabinde mahkeme iki celse daha yaptı ve bu celselerde, adı geçen risalenin basıldığı matbaa sahibi, polislerin müşahadeleri, Gençlik Rehberi'ni bastıran üniversite talebesi dinlendi. Sonra Üstad'ın bilirkişi raporuna itirazı oldu. Kalabalık bu ikinci celsede ilkinde nazaran daha da artmıştı. Hatta polis, insanları düzene sokamıyor, mahkeme salonundan caddeye taşan üniversite talebelerine ve üstadı seven kalabalığa hâkim olamıyordu. En sonunda hükümet çok sert emniyet tedbirleri aldı. Üstad'ı seven bu kitleyi ve üniversite gençliğini kontrol altına almak için binlerce polisi mahkeme salonuna ve caddelere yerleştirdi.

Mahkeme reisi avukatların savunmalarını dinledikten sonra Üstad'a hitaben:

– “Bu konuyla alâkalı diyeceğiniz veya ekleyeceğiniz bir şey var mı?” diye sordu.

– “Evet! Bir iki cümle eklememe müsaade edin.”

– “Buyrun!”

– “Ben muhterem avukatlarımın hakkımda söyledikleri senâkâr ifadelerin ehli değilim. Ben sadece ve sadece Kur'ân'ın âciz bir hizmetkârıyım.”

Hâkim zanlı kefesine konmuş bu adama mahcubiyet ifade eden bir edayla baktı. Sanki Bediüzzaman değil de kendisi zanlı idi. Bir müddet sükût etti. Kısılgından dolayı dalgın gözlerinin yaşardığını kimsenin fark etmediği bir anlık bir sükût... Bir an kendini kalabalığın karşısında bir öcü gibi hissetti. Ama

o an, onun gözünde uzadıkça uzadı. Hayatında ilk defa sahili olmayan bir denize kalbi yelken açmış ve karşısında kimseye benzemeyen bir adam görmüştü. Kalbinin derûnundaki dalgalar haykırarak kıyıya vuruyor ve: “Mâşallah... ALLAH nazardan saklasın, ne ulu bir şahsiyet. Zanlı ama kendini avukatının savunmasından bile tebrie ediyor. Ruhunu teskin etmiş bu yücelik nasıl bir yücelik. Evliyanın deliliğini yansıtan bu ihlâs hangi ihlâs. Bediüzzaman gibi birini nasıl olur da senin gibi bir ahmak yargılar.” diyordu.

.....

Mahkeme reisi kısa bir istişareden sonra oybirliği ile alınan beraat kararını duyurdu.

Salon alkıştan yıkılıyordu. Tezahüratlar kulakları patlatacak seviyedeydi. Dışarıda bekleyen kalabalık tekrar coştı ve sesler birbirine karıştı. Bir hengâme ki “Bediüzzaman beraat etti.” cümlesinden başka neredeyse hiçbir cümle tam olarak anlaşılamıyordu.

Sonra beraat kararı kesinleşti. Zira başsavcı kararı isti’naf mahkemesine götürmedi. Ve müfteriler davayı kaybetti. Sonra bu genç ihtiyar, âdeta güneşin dizginlerini kuvvetle tutan elini kaldırarak mahkemeden çıktı gitti. Ve İstanbul’dan başlayarak köyler ve şehirler arasındaki ebedî yolculuğuna yeniden başladı.

Son Mahkemeler ve Karanlık Ümitsizliğini İlan Ediyor

Şeytan, öfkeli bir şekilde başka bir cepheye yöneldi. Gazeteler, Nur hareketi aleyhine hummalı bir saldırıya geçti. “Bu hareket, memlekette yayılıyor ve laikliğin geleceğini tehdit ediyor.” diye tiranları uyardı. Böylece Samsun’da 1953 senesinde Cihad-ı Ekber gazetesinde yayınlanan “En Büyük İspat” adlı yazısından dolayı Üstad aleyhine yeni bir dava açıldı. Savcılık, Üstad’ın Samsun mahkemesine gelmesini talep etti. Fakat Üstad o sıralar hasta ve seksenine merdiven dayamış yaşlı bir adamdı. Üstad hem Emirdağ’dan hem de Eskişehir’den rapor almasına rağmen, Samsun mahkemesi, Üstad’ın mahkemede hazır bulunmasında ısrar ediyordu.

Üstad, İstanbul yoluyla Samsun’a doğru yola çıktı. Lakin İstanbul’a varınca hastalığı şiddetlendi. Oraya ulaşması artık çok zordu. Sağlık kurulu heyetinden bir rapor istedi ve bu raporu Samsun’a yolladı. Böylece İstanbul mahkemesinin niyâbeten Üstad’ı sorgulamasına karar verildi.

İstanbul mahkemesi heyetinin önünde bu aslan yine kükredi.

– “Adalet isteyen adliye mensuplarına sözüm şudur: Mesnetsiz delillerle ve kanuna ters bir şekilde senelerden beri bana çektiğiniz vicdânî azabın günahından dolayı Mahkeme-i Kübra-yı Haşir’de kaçacak yeriniz yok. Kanun namına kanunsuzluk yapıyorsunuz. Evet, otuz beş senedir münzevî olduğu hâlde hiç çarşı ve kasabalarda gezmeyen bir adamı, ‘Sen frenk serpuşunu giymiyorsun.’ diye itham etmeye, dünyada hangi kanun müsaade eder?”

Mahkeme yine beraat kararı vermişti. Kimsenin hapsetmeye ve ceza vermeye muktedir olamadığı bu adamın düşmanları artık ümitsizliğe gark olmuştu. Böylelikle ey kardeş, Nur tarihinin mahkemeler hikâyesi sona erdi.

... ..

Üstad, İstanbul'da üç ay kadar kaldı. Ve ardından Barla'ya gitmeye karar verdi.

Şevk Makamı: *Barla; Kalbdeki Kadîm Sevgili*

Üstad'ın has talebeleriyle dolu arabası hatıralar diyarı Barla'ya doğru yol alıyordu. Hem burada hem ötede sevgililer menziline, hoş bir istirahat durağına yönelmişlerdi. Emirdağ'da bir süre konakladılar. Ardından Eskişehir'e, oradan da Isparta'ya, sonra da 'hüzün' diyarı Barla'ya, yani Nur hareketinin ilk zuhur ettiği, yirmi beş sene evvel sürgün edildiği köye doğru yola koyuldular. ALLAH onu, orada geçirdiği günleri ve yaşananları bereketlendirmişti. İşte şimdi bu adam Barla'ya ve halkına zafer meyvesi taşıyan kuşların cıvıltısı arasında, rengârenk yapraklarla süslü bir bahar mevsiminde, hür, özgür olarak dönüyordu.

Ahâli Üstad'ı karşılamak için kadını, erkeği ve çocuğuyla yollara dökülmüştü. “Şeyh geldi. Şeyh geldi.” diye haykırıyordu herkes ama sanki inanamıyorlardı geldiğine. Onlarca genç ona ulaşmak için birbiriyle yarışyordu. Hâlbuki onu daha önce hiç görmemişlerdi. Sadece anne ve babalarından duydukları uzun kış gecelerindeki Üstad'ın sıradışı hikâyeleri onların gençlik hayallerini doldurmuştu. Barla hayatından sonraki hapis ve sürgünde geçen yirmi yıl, oradan ayrıldıktan veya ayrılmadan hemen önce doğan gençler yeni bir neslin yetişmesini netice vermiş. Ve işte bu köy bugün yaşlısıyla ve genciyle Üstadını istikbal eden büyük bir Medrese-i Nuriye olmuştu.

Üstad, Nur'un ilk medresesi olmuş mütevâzi, küçük ve içinde tam sekiz sene kaldığı evine doğru ilerledi. Giderken yolda kadîm talebesi Mustafa Çavuş'un evine uğradı. Bu ihlâslı marangoz, Üstad için çınar ağacının üstündeki çardağı, yani Üstad'ın gece gündüz üzerinde zikir çekip tefekkür ettiği ve Risaleleri yazdığı ağaç evini yapan zât idi. Bu vefalı dostunun evinin kapısında kocaman bir asma kilit gördü. Üstad Hazretleri 1939 yılında Kastamonu sürgünündeyken

vefat etmişti Mustafa Çavuş. Üstad derin bir sessizliğe gark oldu ve gözlerinden yaşlar süzüldü.

– “Âh! Hey gidi Mustafa Çavuş! Namazını kılıp sana elveda bile diyemeden aramızdan ayrıldın. ALLAH sana rahmet eylesin. ALLAH’ın rahmeti üzerine olsun. Eğer ebedî âlemde kavuşma ümidimiz olmasaydı, kalbimiz üzüntüden çatlar giderdi.”

Sonra Üstad kadîm evine ulaştı. Olduğu gibi duruyordu. Barlalılar sevgili Üstadlarına bir vefa nişanesi olarak bu evi olduğu gibi muhafaza etmişlerdi. Ardından dimdik ayakta duran sevgili çınar ağacını gördü. İşte öylece önünde bütün ihtişamıyla duruyordu. Sanki uzun dallarını onu ebediyyen kucaklamak istercesine önüne sarkıtmıştı. Üstad’ı hüznün ve keder kapladı. Ahaliye ve talebelerine kendisini yalnız bırakmalarını söyledi. Herkes sessizce geriye çekildi. Üstad öne doğru ilerledi, yaralı sinisini bu dev ağacın gövdesine yaslayınca ve ona iki eliyle sarılınca –tıpkı ALLAH Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem’in eski minber kütüğüne sarılması gibi– hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Kesik nefesleri onu boğacak hâle gelmişti.

Bu ağaç, onun tarih-i hayatından bir parça değil miydi? İnsanlar onu yerinden yurdundan etmiş, bu ağaç bağırını ona açmıştı. İnsanlar onu evsiz barksız bırakmış bu ağaç onu barındırmıştı. Herkes ondan yüz çevirmiş bu ağaç ona arkadaş olmuştu. O zaman samimi sadakatine, vefakâr kardeşliğine ve candan dostluğuna karşılık olarak hakkıydı bu iltifat. Bu ağaç değil miydi gece-gündüz Üstad’ın zikirlerine iştirak eden. Kaç gece insanlar hâb-ı gafletteyken beraber zikir çekmişlerdi. Kaç gece Üstad’ın gözyaşlarını yeşil dallarının üstünden akıtmıştı. Ve kaç defa Üstad’ın yanaklarını çiğ taneleri ile ıslatmış, gözyaşlarına gözyaşlarını katmıştı. Üstad onun üstünde kuşlarla da dost olmuştu. Sanki onların bir ferdiymiş gibi kuşlar onu yadırgamaz olmuştu. Kuş dilini, rüzgâr lisanını, yaz-kış deverânına karşı sabrı bu ağaçtan öğrenmişti.

Sonra evine girdi ve odasına çıktı. Burada iki saat kadar nefsiyle baş başa kaldı. Burada geçirdiği anılarını hatırladı ve ağladı. Dışarıda bekleyen insanlar onun iç çekişlerini duymuş ve derin bir sessizlikle onlar da ağlamaya koyulmuştu. Üstad’ın gözyaşlarının iki sebebi vardı: İlki bir hüznün: Âlemden

ırak bu dağda, gecelerinde Nur dersleri yapılan geçmiş günlerin ve ALLAH'ın bu gecelerde, bu dağda ve tatlı havada kendisine ihsan ettiği Risale-i Nur'un bereketli günlerinin hatırası. O günler ve âhirete irtihal eden nice talebesiyle geçirdiği tatlı günler artık mazide kalmıştı. İkincisi ise, bir ferah hissiydi. Bu mübarek köye sürülmesinden sonra her tarafa yayılan Nur hareketinin bu köyde başlamasıydı. İşte Üstad, Risalelere serbestiyetin verildiği, tehlike ve toplatılma ihtimalinin kalktığı o günlerde Barla'ya yeniden gelmişti. Yirmi yıl evvel Üstad, Risale-i Nur'u ağacın dalları arasında gizli saklı olarak bu köyde yazmış, yazdıklarını bir avuç talebesine istinsah etmeleri için buradan ulaştırmış ve diğer kasaba ve şehirlere Nur buradan yayılmıştı.

Sonra Eğirdir Gölü hatırına geldi Üstad'ın. Yavaş yavaş ama mahzun ve mükedder bir hâlde göle doğru yürümeye koyuldu. Sakin, dalgalı gölün kıyısına vardı. Sanki suyu kucaklayacakmışçasına göle doğru biraz daha sokuldu. Ayaklarını gölün berrak sularına daldırdı ve ardından başı önde sahil boyu yürüdü. Bir müddet tefekkürden sonra zaman çeperi dışındaki bu yürüyüşünü bitirdi. Ardından vefakâr talebeleri Zübeyr ve Mustafa Sungur'a döndü ve derin bir nefes alıp şöyle dedi:

– “Bir zamanlar burada tam bu mekânda yaklaşık otuz sene evvel tam bu mevsimde badem ve nar ağaçlarının çiçek açtığı bir hengâmda bu cazibedar bahçeler ve bu şen, masmavi suya sahip gölün arasında geziyor tefekkür ediyordum ki kıyamet gününü, yeniden dirilişi ve haşri hatırladım. Sonra coşkun bir şekilde aklıma âhirete ait hakikatler hücum etti. O zamanlar ilhad cereyanları okullarda ve üniversitelerde talebelere âhiretin hurafe ve üstûre olduğunu, aklî ve ilmî delilinin olmadığını telkin ediyorlardı. Kalbim galeyena gelmiş, hislerim coşmuştu. Hatırıma şu muazzam âyet bir anda nasıl kök saldı anlayamadım. *“Bak ALLAH'ın rahmet eserlerine ki yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. İşte ALLAH ölüleri de aynı bu şekilde diriltecektir. ALLAH'ın her şeye gücü yeter.”* (Rûm, 30/50) Âyetin apaydın nurları beni alıp götürmüştü. Yüksek sesle coşkun bir ruhla yaklaşık kırk defa tekrarladım durdum bu âyeti. Sahilde deli gibi kabıma sığmaz bir şekilde bir o yana bir bu yana gelip gidip durdum. Daha önce hiç aklıma gelmeyen şeyler hücum etti aklıma. Sonra ardı ardına taşı

ruhuma gelen ilhamlar. Ben de bunları Nur talebesi Şamlı Hafız Tevfik'e yazdırdım. İşte böylece 'Haşir Risalesi' denen Onuncu Söz, Risale-i Nur'un ilk risalesi olmuş oldu."

İşte böyle dedi göz pınarları dopdolu bir hâlde... Sonra söze şöyle devam etti:

– “Evet dostum! Hakikat şu ki, ben bu mekânda doğdum. Heyecanımdan ötürü beni mazur gör.” dedi ve sustu. Sonra Nur yolu üzere yavaşça yürüdü gitti.

Vasiyet Makamı: *Yolun Sonunun İşaretleri*

İlk İşaret: Risale-i Nur Bayramı 1956

Üstad Bediüzzaman hazretleri yarım asır bir dava uğrunda nice meşakkatlere katlandı. O dava da ifade hürriyetidir. Yarım asırdan beri o, şakıyışını bir ağaçtan bir ağaca bir tepeden diğerine yolluyor, yarım asırdan beri istibdadın tuzaklarıyla ve karanlığın hayaletleriyle mücadele ediyordu. Tâ İttihatçıların, sarayın kararlarını etkisi altına aldığı sözde sultanların devrinden, kanun namına kanunsuzlukların yapıldığı Cumhuriyet devrine kadar uzanan yarım asır. İşte Bediüzzaman böyle bir devirde sadece Kur’ânî mesajı ve Nur’ları yayma gayreti içinde olmuştu. Ne acı değil mi, kendi nefsi hesabına ötmeyen bir serçeye karşı kuzgunların bir olup onu elli sene korkunç zulümlerle kovalamaları... Lakin bu serçe yılmamış ve mücadele etmiş, sonunda da ALLAH’ın izniyle güneş yeniden tulû etmişti. Kuzgunlar bitap düşmüş ama serçe yorulmamıştı.

“Bugün Nur’ların bayramı!” diye haykırdı Bediüzzaman, Afyon mahkemesinin Nur’lara beraat kararını ilan ettiği, basım ve neşrine müsaade verdiği gün. Ardından Nur talebeleri hemen kolları sıvadılar ve ciddiyetle yurdun her tarafında İstanbul, Ankara, Samsun, Antalya gibi çeşitli vilayetlerde Risaleleri tab’etmeye koyuldular. Tab’edilen parçalar tashih için Üstad’a getiriliyor, o da içini kaplayan bir sevinçle şöyle sesleniyordu talebelerine:

– “İşte Nur’ların bayramı! Ne zamandır bugünleri bekleyip duruyordum. Anlaşıldı ki artık benim vazifem bitmiştir. Yakında gideceğim.”

Böylelikle Risalelerin neşredilmesi, Üstad’dan sonra nesilleri irşad edecek Risale-i Nur yolunun işaretlerinden biri oldu.

İkinci İşaret: Siyasete Hükmeden ama Siyasetle Direkt Uğraşmayan

Siyaset

Siyaset... Parlak, gözalıcı, herkesi, her şeyi: kelebekleri, çekirgeleri, hamam böceklerini ve dahi kırk seneden fazla Yeni Said'e düşmanlık eden akrepleri kendine cezbeden yaldızlı bir kelime. Üstad meşhur sözünü ilan etti: **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ** "Şeytandan ve siyasetten ALLAH'a sığınırım!" Bu sözüyle en yüce siyaset kulesini de inşa etmiş oluyordu. Üstad bu hususta son işareti koyuyor ve diyor ki: "Nur, siyaset yolunu aydınlatır, onunla çatışmaz." Bu hüküm onun bu müsbet hareketi ve oy hakkındaki tecrübesi sayesinde oluşmuştur. O vakit insanlar anlamıştır ki, Üstad'ın siyasetten uzak durması, kesin ve mutlak bir boykot anlamı taşımaktadır. Hatta bundan dolayı ömrünün sonlarına yakın, 1957 yılında Türkiye'de genel seçimlerin yapıldığı zaman insanlara hürriyet neşidesini söylemiştir. O zamanlar Türkiye'de iktidara oynayan iki ana parti bulunuyordu. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi... İrili-ufaklı partiler vardı ama bunlar seçimlerin seyrine etki etmiyorlardı. Demokrat Parti aslında İslâmî bir parti değildi. Ancak Demokrat Parti'nin iktidarından sonra bir hürriyet rüzgârı havası esmiş ve azgın İslâm düşmanlarının şevketi kırılmıştı. Üstad Said Nursî böyle bir devirde reyini Halk Partisi'ne karşı Demokrat Parti'den yana kullanmıştı. İşte bu da Nur hareketinin başka bir işareti olmuştu. Yani, Üstad genel İslâmî anlayışı îmânî terbiye sahasına çekmiş, ekilen tohumların meyve vermesi için hayır tarafını tercih veya "şerri daha az şer ile defetme" kaidesini benimsemişti.

Üçüncü İşaret: Harama Nazar, Bereketi Yok Eder, Yakar

Evet ey kardeşlerim, tıpkı küçük incecik bir kibrit çöpünün büyük, sık, fundalık bir ormanı yavaş yavaş yakması ve geriye bir şey bırakmaması gibi kadınlara bakmak da müminin bereketini yok eder. Günlük ibadetlerinin ecrini bir bir yakar ve sahibinde hayır namına bir şey bırakmaz. Ve ben böyle vahim bir sonuçtan endişe ederim.

Dördüncü İşaret: Safâ Olanı Al, Keder Vereni Bırak

"Bir dâne sıdk, yakar milyonla yalanı.

Bir dâne-i hakikat, yıkar kasr-ı hayâli.

Sıdk büyük esastır, parlak bir cevher.
Yerini verir sükûta, şayet çıksa da zarar...
Yalana yer hiç yoktur, çendan olsa faydalı.
Her sözün doğru olsun, her hükmün hak olmalı.
Lâkin hakkın olamaz, her doğruyu söz etmek. Bunu iyi bilmeli.
“Safâ olanı al, keder vereni bırak” kendine düstûr etmeli.
Güzel bak ki, fikrin de güzel olur.
Hüsn-ü zan et ki, hayatın leziz olur.
Hayat içinde hayattır, hüsn-ü zan içinde emel.
Sû-i zanda yeis; saadete muharrip, hayata kâtil.
Ben bu sayede bahçenin meyvelerini devşirdim,
Çürük bir meyve görsem nazarımı ondan çevirdim...
Safâ olanı al, keder vereni bırak düsturuna sarıldım,
Beni okuyanların da böyle olmasını umarım...
Ey Kardeş: İşte önünde hayatın ve işte elinde Risale-i Nur’lar...
Safâ olanı al, keder vereni bırak.”

Beşinci İşaret: Muhabbet Ziyaretleri

Susuz ve kıraç bir yere dikilen sonra ölü bir suyla sulanan ağaç... Öyle bile olsa Risale-i Nur şimdi her mekânda ve Bediüzzaman da talebelerini, Nur medreselerini kurmak veya tohum saçmak üzere birinden diğerine o cihetten bu cihete cereyan edecek olan ziyaretlere hazırlıyor. Mesaj bizzat mesajın parıltısını insanlar arasında taşıyan ve onlara hakikatini gösteren elçi olmadan olmaz. Yoksa mesaj yüklü evraklar tozlu raflara mahkûm olur. Kelâmın hayatı, kelâm sahibinin manevi hayatına bağlıdır. Bundan dolayı Üstad, Nur emanetini yeni nesle tevdi etmek ve bu Nur fidelerinin bir saatliğine bile olsa ihmale gelmeyeceğini beyan etmek için memleketin çeşitli yerlerini ziyarete karar verdi.

1959 yılının son günleri ve 1960 yılının başında son yolculuğuna çıktığında seksenini aşmıştı. O birbiri ardına yaptığı seferlerinde sanki talebe ve dostlarına veda ediyordu. Polisler Ankara ve Emirdağ arasında ve sonra Konya ile iki gün

kaldığı İstanbul arasında deli gibi onu takip ediyorlardı. Üstad, İstanbul'dan sonra tekrar Ankara'ya döndü ve oradaki talebelere son dersini yaptı. Orada İngiliz Times gazetesinin bir temsilcisi Üstad'la uzun bir röportaj yaptı ve hemen neşredildi. Sonra Üstad kendisine, medyayı kullanarak şiddetli şekilde saldırıya geçen karanlığın yaralarını rahatsız ederim endişesiyle Konya'ya ve aynı gün de Isparta'ya hareket etti. Bu sebeple Üstad bir daha Ankara'ya dönmedi, hatta arkasından hükümet “Emirdağ'da ikamet etmeniz daha iyi olacaktır.” diye bir ihtar yolladı. Üstad da o sıra zaten Emirdağ'a varmıştı. Ancak Üstad hükümetten bir ay Emirdağ'da, bir ayda Isparta'da değişimli olarak kalmayı talep etti. Bu arada Üstad Afyon'u bir kez daha ziyaret etme imkânı bulmuştu.

Son Dersin İşaretleri

A nkara’da gündüz güneşi ışıklarını dürmeden hemen önce son şualarıyla resim çiziyordu. Nur talebeleri de bu parıltıların etrafında halka olmuştu. Üstad, inci gibi terler döküyordu. İşte bu Nur’un son parıldayışı olmuştu. Şimdi o titrek dudaklarıyla Nur’un son mozayığını nescediyor ve son kandilini yakıyor ki bu yolu sonuna kadar aydınlatsın. Ümit edilir ki bu kandilin şavkı nesiller ufkunda daima yanıp dursun ve düşülmesi muhtemel tuzaklardan onları korusun. Ağzından dökülen kelimeler huşû ile kendisini dinleyen mecliste şok tesiri yapıyordu.

“Aziz Kardeşlerim,

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfî hareket değildir. Rızâ-yı ilâhîye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i ilâhiyeye karışmamaktır. Bizler âsâyîşi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde her bir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz Çünkü asıl mesele bu zamanın cihad-ı mânevîsidir. Mânevî tahribatına karşı sed çekmektir. Bununla dahilî âsâyîşe bütün kuvvetimizle yardım etmektir.

Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, âsâyîşi muhafaza etmek içindir. İşte bunun içindir ki, bütün hayatımda bütün kuvvetimle âsâyîşi muhafazaya çalışmışım. Bu kuvvet dahile karşı değil, ancak hâricî tecavüze karşı istimâl edilebilir. Ve cihad-ı mâneviyenin en büyük şartı da vazife-i ilâhiyeye karışmamaktır ki, “*Bizim vazifemiz hizmettir; netice Cenab-ı Hakk’a âittir. Biz vazifemizi yapmakla mecbur ve mükellefiz.*”

Kardeşlerim, hastalığım pek şiddetli; belki pek yakında öleceğim veyahut bütün bütün konuşmaktan –bazen men olduğum gibi– men edileceğim. Sakın ola ki, asrın dayattığı bazı şeyleri addeden ve bidatlara giren ulemaya hücum etmeyiniz. O zavallılarla çatışmaya girmeyiniz. Zira, biz kuvvetimizi dâhilde

kullanmayız...

Biz dünyaya iltifat etmiyoruz. Dönüp baktığımızda da onun ehline yardımcı olarak çalışıyoruz. Bunun için bize zulmetseler de onları müsamaha ile karşılıyoruz. Âsâyişi muhafazaya müsbet bir şekilde yardım ediyoruz. Şu açıktır ki, Demokratların çoğu dine düşmanlık etmiyorlar. Âhiret kardeşlerim, sakın ola ki, onların hatalarına hücum etmesinler. Onları “ehven-i şer” kabul etsinler ve daima müspet hareket etsinler. Zira menfi hareket bizim vazifemiz değildir. Hem madem siyasilerin bir kısmı Risale-i Nur’a zarar vermiyorlar, bilakis nazar-ı müsamaha ile bakıyorlar. O hâlde, şerrin büyüğünden kurtulmak için onlara “ehven-i şer” nazarıyla bakınız. Onlara kötülükle muamele etmeyiniz. Bilakis menfaatleri için çalışınız.

Kardeşlerim, belki ben öleceğim. Bu zamanın bir hastalığı daha var; o da benlik, enaniyet, hodefuruşluk, hayatını güzelce medeniyet fantaziyesiyle geçirmek iştahı, tiryakilik gibi hastalıklardır. *Kur’ân’dan aldığım dersin en birinci esası benlik, enaniyet, hodefuruşluğu terk etmek lüzumudur. Tâ ihlâs-ı hakikî ile imanın kurtarılmasına hizmet edilsin. İhlâs-ı tâmma devam bizim mesleğimizdir. Fedakârlık, diğergamlık kat’iyen enaniyetle gerçekleşemez. Hatta size bütün dünyanın mülkü verilse, imân hakikatlerinin bir tanesini bile ona değişmemelisiniz.”*

Nurla aydınlanmış gözler âdeta etrafa büyük fetih muştularını müjdeliyorlardı. Kâbuslar başkenti ve Üstad’la yarım asra yakın harbeden Ankara son ders ile bir Feth-i Mübin’e şahitlik etmişti. Ankara... Bu âsî şehir, bugün Üstad’ın meclisinde güneşin doğuşuna ilk defa şahitlik yapan Barla köyüyle kardeş olmuştu. Böylelikle ALLAH’ın Fethi gelmişti. “O zaman sen de Rabbini hamd ile tesbih et ve istiğfar et!” (Nasr, 110/3) .. ve yolculuğa hazırlan..!

Yoculuk Makamı

Bahar mevsimiydi. 1960 yılının Mart ayı Ramazan ayının ilk günlerinde Emirdağ'daki evinin kapısını garip biri çalmıştı. Nur talebelerini ümit ve korku arası bir hâl kaplamıştı. Bahar rüzgârlarıydı kapıyı çalan... Kapının deliklerine sızıp ağlama iniltisine benzer sesler yayıyordu etrafa bu rüzgârlar. Üstad hazretleri bedeninde iyiden iyiye kendini hissettiren hummanın hararetine aldırmadı ve vefalı dostlarıyla olan dersine devam etti.

Birkaç gün sonra hastalığı iyice arttı hatta birkaç kere baygınlık geçirdi. Gece yarısı olmuştu. Üstad'ın talebeleri nöbetleşe başında bekliyorlar ve durumunu kontrol ediyorlardı ki vakit gece yarısını geçerken hummanın harareti dinmiş\ Üstad da sakin bir uykuya dalmıştı. Tan yeri ağarmadan evvel uyandı, abdest aldı ve elbiselerini değiştirdi. Talebeleri zannetti ki Üstad tamamen iyileşmiş sıhhat bulmuştu. Lakin o, namazdan sonra hepsini karşısına aldı ve gözyaşları içinde hepsiyle tek tek vedalaştı.

– “ALLAH’a emanet olun kardaşlarım. Bana yol göründü artık. Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. İşte şimdi ise vazifeden terhis vakti gelmiştir. Yolculuk beni beklemektedir. Risale-i Nur’lar kâmilin elinizdedir. Bana ihtiyaç kalmamıştır. Bunca senedir kalbimin üzerine titrediği şey size tevdi ettiğim Risale-i Nur’lardı. Kardaşların bana dua edin ki âlem-i berzahta rahat-ı kalb ile istirahat edeyim.

Benim kabrimi gayet gizli bir yerde, bir-iki talebemden başka hiç kimse bilmemek lâzım geliyor. Bunu vasiyet ediyorum.”

Talebelerinin yüzüne bir dehşet ifadesi hâkim olmuştu. İçlerinden biri ağlamaklı bir ses tonuyla sordu:

– “Kabri ziyarete gelenler Fatıha okur, hayır kazanır. Acaba siz ne hikmete binâen kabrinizi ziyaret etmeyi men ediyorsunuz?”

Üstad hikmet yüklü şu cevabı serdetti:

– “Bu dehşetli zamanda, eski zamandaki firavunların dünyevî şan ve şeref arzusuyla heykeller ve resimler ve mumyalarla nazar-ı beşeri kendilerine çevirmeleri gibi, enaniyet ve benlik, verdiği gafletle, heykeller ve resimler ve gazetelerle nazarları, mânâ-yı harfîden mânâ-yı ismî ile tamamen kendilerine çevirtmeleri ve uhrevî istikbalden ziyade dünyevî istikbali hayal edinmiş olmaları ile eski zamandaki lillâh için ziyarete mukabil, ehl-i dünya kısmen bu hakikate muhalif olarak mevtanın dünyevî şan ve şerefine ziyade ehemmiyet verir. Öyle ziyaret ediyorlar. Ben de Risale-i Nur’daki âzamî ihlâsı kırmamak için ve o ihlâsın sırrıyla, kabrimi bildirmemeyi vasiyet ediyorum. Hem şarkta, hem garpta, her kim olursa olsun, okudukları Fatihalar o ruha gider.

Dünyada beni sohbetten men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu suretle, beni sevap cihetiyle değil, dünya cihetiyle men etmeye mecbur edecek.” dedi.

Üstad olduğu yerde doğruldu, sanki Anadolu’daki bütün dağ ve tepelerin üstüne eğiliyormuşçasına... Dağ ve tepelerin gölgeleri canlı bir resim gibi ufukta kendini belli etti. Sonra elmas kılıcı tekrar vurdu ve aks-i sadâsı zirvelerde yankılandı:

– “Ey Said, toprak gibi ol ki, Risale-i Nur’un safvetini bulandırmayasın.” Ardından talebelerine döndü ve dedi:

– “Âhırzamanın fitnelerine karşı sabrediniz. Belki semanın yüzünü kara bulutlar kaplayabilir ama küfrün beli kırılmıştır. Bundan sonra zulmetin hâkimiyeti son bulmuştur. Biraz bekleyin. Ben acele ettim kışta geldim.”

Üstad kalktı ve çıkmak için hazırlığa başladı. Talebeleri de kalktılar Üstad’la beraber.. ve sordular:

– “Üstadımız nereye?”

– “Isparta’ya!”

Araba Isparta’ya doğru durmadan yol aldı ve nihayet oraya ulaştılar. Üstad, burada iki gün geçirdi. Yatsı namazlarını kendisi kıldırıyor, teravihleri ise talebesi Tahirî Mutlu kıldırıyordu. Ramazan’ın onuncu günü olduğunda hummanın harareti tekrar nüksetti ve hasta bedenini yatağa düşürdü. Geceler

boyu bayılıp bayılıp ayılıyordu.

Günler sonra yaşlılık ve hastalıktan bîtab göz kapaklarını araladı ve talebelerine “Gidiyoruz.” dedi. Sordular:

– “Üstadımız nereye?”

Hastalığına rağmen,

– “Urfa’ya! Hemen hazırlanın!” diyebildi.

Talebeleri telaşlandı, kendi aralarında şöyle söylendiler:

– “Urfa mı?! Üstadımız nasıl dayanacak Anadolu’nun bir ucundan diğer ucuna yolculuğa. Nasıl tahammül edecek bu hasta hâliyle arabanın gürültüsüne, yirmi dört saati aşan bu kadar uzun yolculuk meşekkatine.”

Talebelerden bazıları hastalık sebebiyle Üstad’ın sayıkladığını bile zannetti. Bu hâldeyken yola düşmek akıl kârı değildi kendilerince. Ayrıca araba da ârızalıydı. Bir bahane olarak belki fikri değişir ümidiyle Üstad’a bu hususu hatırlattılar ama nafile... Üstad:

– “ O zaman başka bir araba bulun.” dedi ve devam etti.

– “Eğer kâfi miktar para yoksa ben cübbemi satabilirim.”

O vakit anladılar ki, Üstad’ın şuuru yerinde. Emre itaatten başka yol kalmamıştı. Aralarından biri derhal araba kiralamak için kalktı.

Üstad talebelerine dayanarak aşağıya indi ve onu yerine oturtular. Sonra araba Doğu’ya doğru harekete geçti. Arabada Üstad’ın hapis ve sürgün yoldaşlarından üç vefalı daha vardı: Bayram, Hüsnü ve Zübeyir.

Şark... Semaya yükselen yol.. peygamberler diyarı.. yüce ruhların menzili.. Hz. Nuh’un (aleyhisselâm) Cudi Dağı, Hz. İlyas’ın (aleyhisselâm) neş’et ettiği yer ve Eyyûb’un (aleyhisselâm) şifâ bulduğu mekân hepsi orada. Ama Şam hududuna doğru uzanan Urfa bir başka... Urfa; Hz. İbrahim’in (aleyhisselâm) gönderildiği, “Rabbinin O’nu birtakım emirlerle imtihan ettiği ve İbrahim’in onları bildiği”, “yıldızlara bakıp marifet-i ilayiyeye ulaştığı”, Nemrut’la münazara edip “onu şaşkına çevirdiği”, zihinlerdeki ve mabetlerdeki putları yıktığı, sonra ateşe atılıp “berd-ü selama ulaştığı” kutlu mekân, kutlu şehir. ALLAH’ın Halilullah Efendimiz’i imam yapması, Mısır ve Hicaz’a gönderip

bütün insanlığa imam yapma va'di de burada vaki olmuştu.

– “Yola devam edin evlatlarım. Semadan inecek nur tayfları bana melevvârî istikbâlimi işte bu mekânda hazırlayacak. Urfa!.. Orda beni bekliyorlar. Gecikmek, onları bekletmek hiç olmaz.”

İmkânsızın Peşinde

Üstad'ı izlemekle muvazzaf muhbirin her şeyi görmesine ve olanları hızlıca polis karakoluna aktarmasına rağmen emniyet mensupları gidenlere engel olmayı başaramamışlardı. Emniyet müdürü öfkesinden çatlayacaktı neredeyse. Derhal Üstad'ın geride kalan talebelerinden birini karakola çağırdı ve soru yağmuruna başladı:

– “Üstadınız neden gitti, nereye gitti, niye gideceğini bize haber vermedi?”

Talebesi, Üstadının gittiğine dair bir şey bilmediğini, Eğirdir'e gitmiş olabileceğini söyledi. O anda Türkiye'nin dört bir tarafına telefonlar, telgraflar çekilmeye başlandı. Arabanın evsafı, plakası bütün karakollara ve kontrol noktalarına bildirildi. Ama kimse izine rastlayamıyordu. Garip! Nerede gizleniyordu? Emniyet mensuplarının endişeleri artıyordu gitgide. İçişleri Bakanı Üstad'a karşı bu en amansız takibi bizzat kendisi yönetiyordu. “Acaba Batı bölgesinden uzaklaşıp yalnız başına öldü mü?” bunu bilmek istiyordu. Kafasız ahmaklar imkânsızın peşinden gidiyor, huzurlu ve sakin bir ölüm kollayan bu adamı yakalama uğrunda oradan oraya koşuşup duruyorlardı. Ellerin kurusun ey karanlık! Karanlığın hayaletleri yüce ruhları nasıl yakalayabilir ki?

Araba başka bir âlemde seyrediyordu. Sanki Efendiler Efendisi'nin sallallâhu aleyhi ve sellem hicret gecesi müşriklere saçtığı toprağa bürünmüş, bu incecik toprak da “*Hem önlerinden hem arkalarından onlara bir set olmuş, artık hiçbir şey göstermiyordu onlara.*” (Yâsîn, 36/9)

– “Yağmur yağacak gibi.” dedi bana...

Talebeleri, şehirden birkaç kilometre ayrıldıktan sonra plakayı görünmesin diye çamurla kapattılar. Mesafe Urfa'ya doğru gitgide azalıyordu ve sonunda sağ-salim oraya ulaştılar. Küçük otellerine henüz yerleşmişlerdi ki polis hemen otelin etrafını sardı. Birkaç memur, yatar hâlde bulunan Üstad'ın huzuruna girdi.

İçlerinden biri öne doğru ilerledi ve sert bir üslupla:

– “Derhal şehri terk edin ve Isparta’ya geri dönün. Bu bizzat İçişleri Bakanı’nın emridir.”

Üstad ise şöyle dedi:

– “Ne garip bir durum. Ben buraya dönmeye değil ölmeye geldim. Hâlimi görmüyor musunuz?” Talebelerine döndü ve “Siz anlatın vaziyetimi” dedi.

Emniyet yetkilileri, Üstad’ı ikna etmenin imkânsız olduğuna kanaat getirdiler ve Üstad’ın üç talebesini sorgulamak üzere karakola götürdüler. Aralarında şu sonuçsuz tartışma cereyan etti:

– “Buraya niye geldiniz?”

– “Biz Üstadımız’ın dediğini yaptık, geldik.”

– “Size kim izin verdi?”

– “Üstadımız.”

– “Onu kastetmiyorum. Hangi resmi makam?”

– “Biz Üstadımız’a tâbiyiz. Ne derse sorgulamadan yaparız.”

– “Üstadınız’a deyin ki: ‘Bu, üst makamlarca verilmiş kesin bir emirdir. Derhal burayı terk etmeniz ve Isparta’ya dönmeniz gerekmektedir. Eğer kendi aracınızla dönme imkânınız yoksa size ambulans tahsis edeceğiz.’ ”

– “Üstadımız gerçekten çok hasta. Tekrar yirmi dört saatlik bir yol zahmetine katlanamaz.”

– “Dönmeniz gerekiyor. Bu, Bakan’ın emri...”

– “Biz Üstadımız’ın işlerine karışamayız. Madem öyle bu durumu kendisine siz izah edin. Bize “Dönüyoruz” derse biz ancak öyle döneriz.”

Emniyet Müdürü öfkeyle haykırdı:

– “Deli misiniz siz, ne saçmalıyorsunuz? Ne demek “Biz söyleyemeyiz siz söyleyin.”

– “Evet söyleyemeyiz!”

Emniyet Müdürü tekrar gürledi:

– “Siz Üstadınız’a ne kadar sâdıksanız, ben de âmirlerime o kadar sâdığım. Şehri terk etmeniz için size iki saat mühlet!”

Üstad'la emniyet yetkilileri arasında cereyan eden hâdise bir anda şehrin her mahallesinde duyulmuştu ve Urfa ahalisi galeyana geldi. Binlerce insan otelin etrafında toplanmaya başladı. Ortam iyice gerilmişti. Mahallî yöneticiler de olaya müdahil olmaya başladılar. Bu arada haber Demokrat Parti Urfa İl Başkanı'na kadar ulaşmıştı. Başkan hemen Emniyet Müdürüne geldi ve hiddetle:

– “Eğer Bediüzzaman'ı buradan çıkarmaya kalkarsanız arabasının önüne geçip buna bilfiil ben engel olacağım. Asla ona dokunamazsınız. Kılına bile. Ve de odasından bir adım dışarı çıkaramazsınız. O, bizim misafirimizdir.”

– “Efendim, emir üstten geliyor. Bizzat Bakan'dan. Dolayısıyla geldiği yere dönmesi lazım.”

– “Nasıl dönecek, görmüyor musunuz ne kadar hasta olduğunu?”

Sonra ahali, çeşitli dernekler ve sivil toplum kuruluşları Ankara'yı telgraf yağmuruna tuttular, insanî değerlerle taban tabana zıt bu emrin kaldırılması için.

Hatta devletin kendi doktoru bile Üstad'ı muayene ettikten sonra istirahat etmesini, yolculuğa çıkmasının tehlikeli olacağını bildiren bir rapor yazdı. Ama Emniyet Müdürü directti ve Üstad'la bizzat görüşmek için otele gitmeye karar verdi. Üstad Emniyet Müdürü'ne girmesi için izin verdi ve müdür, Üstad'a emrin kesin olduğunu ve dönmesi gerektiğini bildiren emri tebliğ etti. Üstad ise cevaben şöyle dedi:

– “Ben şimdi hayatımın son demlerindeyim. Dönmeye tâkatım yok. Burada öleceğim.”

Odayı bir sessizlik bürüdü. Müdür verecek bir cevap bulamamıştı. Nasıl cevap verecekti ki... Karşısında yaşlı, ölüme bu kadar yakın ama kendisine son derece merhametli ve şefkatli bir şekilde nasihat eden bu adama ne diyebilirdi ki... Müdür utanmıştı. Buz gibi kalbinin derinliklerine dalıp gitmişti.

Küçük balıklar soğuk su akıntılarında çevik çalak yüzüyor, derinliklerde mercan yuvaları veya suyun üstünde esen ürpertici kar fırtınalarından korunmak için sakin mağaralar arıyor... Ama kar, dipleri de dondurmuş... Sopsoğuk ölümle mücadele, ardından ise boğulmuş vaziyette suyun yüzüne çıkmak. Bu zamanın tek gözlü istibdadının yaptığı bu zulüm de nedir böyle..!

Müdür polislerle beraber başı önde odadan çıktı.

İnsanlar otele akın ediyor, Üstad'ın hastalık nedeniyle ziyaretçi kabul etmemesine rağmen herkes duasını almak için yarışıyordu. Bu defa Üstad kimseyi geri çeviremedi binlerce insanı kabul etti ve tek tek onlara dua etti. Bu onun kalbinin son vuruşuna kadar başkalarının hizmetinde olan ruh enginliğinin bir yansımasıydı. Sağlığında bu dünyada kendi namına bundan başka ne biriktirmişti zaten...

Meçhul Kabir

Havanın sıcaklığı gitgide artıyordu. Artık konuşacak tâkati kalmamıştı. Dudakları sanki dua okuyormuş gibi kıpraşıyordu. Gece saat iki buçuk sularıydı. Talebelerinden biri hararetini ölçtü, düştüğünü görünce iyileşmeye başladığını zannederek üzerini örttü ve odanın sobasını harlamaya koyuldu. Ramazan'ın son on günü, yatağını kutlu Kadir Gecesi'nin bereketi ile aydınlatmıştı. Ve bu melekvarî merasim harikulade olmuştu. Tan yeri ağarmıştı, ancak Üstad Hazretleri namaza uyanmamıştı. Talebelerden biri örtüsünü kaldırdığında hakikat anlaşılmıştı.

Bediüzzaman Said Nursî, Refik-i A'lâ'ya yürümüşü.

1379 Ramazan'ın yirmi beşinci günü 23 Mart 1960'a tekabül eden bir Çarşamba günü Hakk'a vâsıl olmuştu Üstad. Haber, otel müdürüne ulaşınca hızlıca Üstad'ın bulunduğu odaya çıktı. Kapıda Emniyet Müdürü'yle karşılaştılar. Emniyet Müdürü sordu.

– “Ne oldu?”

– “Vefat etti.”

– “Ne! Hakikaten mi?”

– “Evet”

Haber hızla her yere yayılıyordu. Doktor geldi, Üstad'ı kontrol etti ve vefatını doğruladı. Ardından da vefat raporunu yazdı. Sonra tereke hâkimi geldi, Bediüzzaman'ın mirasını hesaplamak için. Sayımdan sonra resmî sicil defterini açtı ve şunları yazdı:

– “Bir adet saat, bir seccade, bir sarık ve bir cübbe”

Haber bütün Urfa'da yankılanıyordu. Ve binlerce insan otelin etrafında toplanmaya başladı. Sonra haber Türkiye'nin bütün şehirlerine yayıldı. Derken

çeşitli şehirlerden grup grup insan akın ediyordu Urfa'ya.

Üstad'ın cenazesi, çok kalabalık ve muhteşem olmuştu. Naaşı talebelerinin ve on binlerce seveninin omuzlarında taşınıyordu. Yağmur hafif hafif serpiştirirken talebeleri onu Ulu Camii'n kabristanında toprağa veriyorlardı.

Bayram Yüksel... Üstad'a Isparta'dan ruhunun ufkuna yürüdüğü Urfa'ya kadar eşlik eden üç kutludan biri. Ellerini Üstadının kabrinden kederlice kaldırdı ve tutup aldığı toprağa bakmaya başladı. Üstadından geriye şu topraktan başka ne kalmıştı. Gözlerinden yaşlar süzüldü damla damla. Başını kaldırdı ve etrafına şöyle bir baktı. Sonra ufka doğru çevirdi başını. Bütün âlem gözpınarlarında bir cam gibi paramparça görünüyordu. Göğsünü çatlatırcasına bir inilti saldı ortalığa. Nefesleri sinelerini dövüyordu.. derken derinlerden kopup gelen alevli sözler saçtı:

– “Hakikaten Bedüzzaman'ı defnettik mi? Artık kim dağıtacak küçücük evlerin kasvetli karanlığını mum ve kandillerle? Zulmet yüklü hapisanelerin şeytanlarını dua ve zikirlerle kim kovacak? Sürgün yerlerinin tepelerini, yokuşlarını bülbül gibi ötüşüyle kim cınlatacak? Üstadım, senden sonra nasıl yaşarız biz? Âaaah Üstadım.. ayrılığın bize çok ağır geldi.”

Bir ara aniden kardeşi Zübeyir'le göz göze geldi. Aralarında bir süre sükûnun çılgınlıklarıyla konuştular. Birden Zübeyir'in yüzü –Bayram'ın o an gördüğü şekliyle– yemyeşil oldu ve yüzünde çiçekler güller belirdi. Sonra ağaçlar fışkırdı bağrından ve her yeri kapladı bu yeşillik. Ardından kuşlar dal ve budaklarına tünediler bu yeşilliğin. Küçük bir serçe kuşu Bayram'a doğru uzanan hurma dalına kondu. Bayram'ın nefesinin sıcaklığı kuşun altın kanadına değip onu tutunduğu dalda büyülenmişçesine salladı durdu âdeta. Kursağını yemyeşil havayla şişiren serçecik Üstad'ın sözlerini şakımaya koyuldu.

– “Risale-i Nur, hakâik-i Âliye-i Kur'âniye'yi dünyanın her köşesine duyuracak ve Kur'ân güneşi her yeri aydınlatecektir. Artık Risale-i Nur, küfrün ve zındıkanın belini kırmıştır ve yolunu kaybetmişleri ALLAH'ın yoluna ileten bir rehber olmuştur.”

Bayram, gafletten uyanmıştı. Zübeyir'in kendisine şefkat yüklü bir edayla seslendiğini işitti:

– “Sevgili kardeşim! Risale-i Nur hizmeti bizi beklemektedir. Bekletmeye hakkımız yok.”

Zübeyir’in yanında toprağı sımsıkı eliyle tutmuş biri vardı. Zübeyir sımsıcak bir kucaklamayla Bayram’ın üzerine saldı kendini ve ikisi kalabalığı yararak yola düştüler.

Arabaları Batı Anadolu'ya doğru ilerliyordu ama bu defa Bediüzzaman'sız. Âaaah ayrılık acısı... Hüzün gittikçe kendini daha derinden hissettiriyordu. Hiç kimse ortama hâkim olan sessizliği bozmaya teşebbüs etmiyordu. Âaaah ayrılık acısı... Bazen göz pınarlarından süzülenlere hâkim olamıyorlardı. Ne zaman on binlerin toplanıp Üstad'ın cenazesini teşyi' edişlerini ve defin esnasındaki izdihamı hatırlasalar hepsinin kalbinde bir muammâ hâsıl oluyordu.

– “Üstadımız'ın kabrinin bilinmemesi vasiyetini nasıl tatbik edeceğiz. Binlerce insanın gözü önündeki kabrini nasıl gizleyebiliriz ki?!”

Ve hepsini bir hüzün kaplıyordu bu düşüncelerle birlikte. Ama hiç kimse bir diğerine içini açamıyor ve araba gam yüklü rüzgârların arasında yola revan olup gidiyordu.

.....

Nur talebeleri, bu süreçten sonra büyük bir imtihanın içinde buldular kendilerini. Üstad'ın vefatından iki ay sonra 27 Mayıs 1960'ta Türkiye'de askeri darbe olmuştu. Demokrat Parti hükümeti düşürülmüş, hükümet üyeleri Yassıada Mahkemesi'ne sevk edilmişti. Bu trajedi Başvekil Adnan Menderes ve iki bakanın idamı, çeşitli bakan ve partililerin hapsiyle sonlanmıştı. İhtilali yapanların dine karşı çok sert düşmanlıkları olduğu mâlumdu.

Yarasalar, bir kez daha necis ayaklarıyla güzellik namına ne varsa hepsini çiğniyordu. Bozkurt'un açlığı tutmuştu yine, hem de fena hâlde.. şehirlere, köylere saldırıyor, kadın ve çocukları korkutuyordu. Oraya-buraya dış gösteriyor, önüne ne rast gelirse saplıyordu pençelerini. Kendi hemcinsinden başkasına emniyet, kabilesinden olmayana selamet yoktu artık.

Adnan Menderes... Ellili yılların başında seçimle gelen ve on yılda vatani bir baştan bir başa imar eden Türkiye'nin lideri. Şimdi ise darağacında sallandırılan bir cenaze... Ama en büyük işi ezanın tekrar aslî hâliyle okunmasına, bülbül sesli müezzinlerin tekrar ötmesine izin vermesi... Kargaların kursağında takılı bir taş vardı hâlâ... Bundan sonra uluma da, bağırma da yok. Sadece bülbül nağmesi ve şakıması vardı artık. Ve onun başı da –ALLAH rahmet eylesin– bu ruhları

iştiyaka getiren hürriyete kurban gitmişti.

Caddeler önüne kattığını alıp götürren bir kan gölüne dönmüştü. Kalblerdeki barış bahçelerini alev almış, karanlığın hayaletleri köşe bucak Bedüzzaman'ı aramaya koyulmuştu. Kindar kurt neden sonra Bediüzzaman'ın vefat ettiğini hatırladı. Ama ölü hâliyle bile olsa sürülmesine karar verdi. Onu orta Anadolu'da bir yere götüreceklerdi.

Abdülmecid... Üstad Bediüzzaman'ın biraderi. Bir akşam, için için akan ama yakan gözyaşlarıyla tatlı hatıraları anıyordu:

– “Üstad vefat edeli yaklaşık beş ay geçmişti. Konya'dayken bir gece vali konağına çağırıldım ve gittim. Konağa üç tane de paşa gelmişti. Tam oturayım derken içlerinden biri bana şöyle dedi: ‘Sizi endişeye sevk etmesin ama zor zamanlar geçiriyoruz. Her taraftan ziyaretçiler büyük biraderiniz Bediüzzaman'ın kabrini ziyaret ediyor ve her geçen gün bu sayı artıyor. Korkarız bu durum âsâyîşe hâlel getirecek. Bu sebeple –sizin yardımınızla– büyük kardeşinizin cenazesini Orta Anadolu'da bir yere taşıma kararı verildi. Lütfen şu belgeyi imzalayınız.’

Bana, benim isteğim üzere düzenlenmiş gibi görünen bir belge uzattı. Satır satır okudum ve bedenimi bir ürperti kapladı. ‘Benim böyle bir talebim yok ki... Lütfen en azından onu kabrinde olsun rahat bırakın.’ dedim.

Sesim ağlamaklı bir tondaydı. Ama paşalar, azarlar bir üslupla bana ‘Yeter! Bu devletin kararı! Vakit kaybetmenin âlemi yok!’ dedi.

Kendimi kızgın lavlar arasında boğuluyor gibi hissettim. Derûnumda acı ve keder nârâları yankılanıyordu: ‘ALLAH!.. ALLAH!.. Efendim kurtar beni! Yanıyorum, yanıyorum! N’olur!...’

Askerî uçak bizi Urfa tarafına doğru götürüyordu. Saat gece üç civarıydı. Caddelerden el etek çekilmişti. Sokaklarda sadece askerler dolaşıyordu. Akşamdan evvel sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti şehirde.

Kabristana vardık. Camiin avlusunda iki tabut ve üç asker vardı. Askeri Tabip olduğunu tahmin ettiğim biri bana yaklaştı, şefkatlice omzuma dokundu ve:

– ‘Endişelenmeyin efendim! Üstad'ı Orta Anadolu'ya nakledeceğiz sadece.’

Onun bu yumuşak üslubu içimdeki hüznü öyle galeyana getirdi ki, kendimi

tutamadım ve hüngür hüngür ağlamaya başladım. Kaskatı bir sessizlik hâkim olmuştu ortama. Tabip durumun hassas olduğunu tembihledi askerlere. Ve kabri kırmalarını emretti. Lakin askerler ‘günahtır’ endişesiyle tereddüd ediyorlardı. Tabip telaşlı bir edayla: ‘Ne duruyorsunuz. Biz emir kuluyuz. Emri uygulamaktan başka çaremiz mi var?’ dedi. Bunun üzerine askerler balyozları kabre indirdiler ve tabuta ulaşana kadar kabri parça parça kırmaya başladılar. Sonunda tabuta ulaşıldı ve tabip ‘Açın!’ dedi. Açtılar. İçimden: ‘Bu kadar zamanda kardeşimin kemikleri toz olmuştur.’ diye geçiriyordum. Ama kefeninin üzerine elimi sürünce daha dün vefat etmiş gibi sıcaklığını hissettim. Kefeni sağlandı, ancak baş kısmında hafif nokta gibi küçük bir damlayı andıran sararmış bir leke vardı. Sonra tabip kefeni açtı. Aynı vefatından önceki gibi duruyordu. Dudaklarında tebessüm edası vardı.

ALLAHU EKBER!.. Beş ay geçmişti ama Üstad’ın naaşı hâlâ aynıydı. Daha dün vefat etmiş veya daha yaşıyormuş gibi taptaze. Hayret... Hakkaten o ölmüş müydü? Bilmiyorum.

Naaşını kaldırdık. Kimse ne konuşmaya, ne de bir kelâm etmeye cesaret edebiliyordu. Onu başka bir tabuta koyduk. Sonra bir araçla havalimanına gittik. İçimi dağlayan bir acıyla beraber tabutun yanında oturmuştum. Gözlerim meçhule giden bu yolculukta durmadan gözyaşı döküyordu. Gözyaşlarım kelimelerin demire ve ateşe döndüğü bu zaman diliminde benim tek tesellim olmuştu. Uçak, Afyon Havalimanı’na indi. Oradan da naaşı bilinmeyen bir yere defnedilmek üzere daha evvelki sürgün yeri olan Isparta’ya götürüldü. Sonra...”

Sonra Bediüzzaman’ın biraderi Abdülmecid Nursî vefat etti. Takdir-i ilâhî bu ıssız gecede tabutu kaçırان herkesi yakalıyordu. Askeri tabip ve ardından o üç asker.. hepsi de öldü. Ve Bediüzzaman’ın kabri ebedî bir sır ve bilmece olarak kaldı. Hayret! –ALLAH’ın izniyle– Bediüzzaman’ın talebelerine yaptığı vasiyeti gerçekleştirmişti. Kalbler, ruhunun nurânî mirac ile semaya yükseldiği Urfa’da asılı kalmıştı. Sonra medreseler tekrar Risale-i Nur’u ümmete duyurmak için, kabre konulamayan ve toprağın çürütemeyeceği ‘Sözler’i’ terennüme başladılar.

Sonuç Makamı

Nur talebeleri sözleştikleri gibi yeniden toplandılar. Yüzleri etrafa sevinç muştuları, gözleri de huzur esintileri saçıyordu. Güvercinler tekrar toplanmıştı ve boğazlarını şişirip minare ve kubbeleri velveleye verircesine ötmeye başladılar:

– “Ey Said, Ey Said! Toprak ol ki Nur’ların saffetini bulandırmayasın.”

Ufukta bir şimşek parladı, derken göz açıp kapamadan daha kısa bir zamanda gökkuşağı bütün semayı kucakladı ve çocukların gözbebeklerine yedi rengini birden boşaltıverdi. Ardından ben Fatihlerin rüzgârlarla yarışan atlarının kişnemelerini duydum ve yüksek sesle haykırdım:

– “Dostluğunu dilerim, ey ‘Ne güzel Kumandan’ hitabına mazhar zât!”

Ve yağmur serpiştirmeye başladı...!

.....

Son

Ferîd el-Ensârî/İSTANBUL

18 Recep 1427 / 12 Ağustos 2006